

Antanas Dutkus

LIETUVIŲ SPAUDA BRAZILIJOS

"LIETUVIŲ AIDAS BRAZILIJOS"

(tęsinys iš praėito nr.)

Tais laikais, 1930 m. ir su šviesiausiu žiburiu sunku buvo surasti bile ko kis darbas. Ekonominė krizė siautusi visame pasaulyje, skaudžiai palietė ir Braziliją. Darbo jieškantis bedarbis, iš tolo nugirdęs, kad tai vienur, ar kitur reikalingi darbininkai, leidosi ten skubiai, kad užbėgus už akių kitiems, per gyvenantiems tokį patį likimą. Tos pačios savaitės laikraščio laidoje, "Lietuvių Aidas Brazilijoje" supažindina savo skaitytojus su įvairiais gyvenimo įvykiais ypač darbo srityje. Štai dviejų auksakasių, Antano Karpavičiaus ir Jono Bogloko pasakojimas apie darbą.

"Perskaite "Lietuvius Brazilijoje" apie darbus, kad kur tai Minas Gerais kalnuose, priimami darbininkai auksą kasiti. Važiavome mudu visą parą, kol pasiekėme Belo Horizontą. Čia darbo negavome. Bedarbių pilna. Iš čia nuvykome į Nova Limą, kur yra aukso kasyklos. Gydytojas mus apžiūrėjo, buvome priimti ir liepė rytojaus dieną vykti į kasyklas. Nuėjome į barakus nakvoti. Nešvara didžiausia, darbininkai miega po du. Pensionatas brangus. Vakare darbininkai parėję iš darbo nuvargę, nepanašūs į žmones. Antrą dienąėjome ir mes dirbti. Keturiais keltuvais mus visus nuleido į požemį. Požemyje tamsu. Kiekvienas darbininkas turi prie savęs lempuotę. Karštis požemyje neapsakomas, oras tvankus. Išsižioti baisu, nes kaip tik išsižioji, užslopina tave požemio tvankūs garai. O prie tam, karštis visai užmuša žmogų. Karštis ir oro tvanka, labai troškina žmogų. Bet požemyje vandens taip pat nėra, jį pristato kas dvi valandas iš viršaus. Prie sunkaus darbo, oro sunkumas veikia taip, kad padirbėjęs dieną, išėini iš požemio apkvaišęs, ir nieko daugiau nenori, atsi geri kavos ir griūni į lovą. Atsikeli kitos dienos rytą, ir vėl ta pati kelionė. Dabar darbininkų daugiau nepriima. Kas manote važiuoti į Minas Gerais, nevažiuokite, nes daug vargo turėsite. jei reiks grįžti pėstiems..." — Baigė savo

pasakojimus A. Karpavičius ir J. Boglokas.

"Lietuvių Aido Brazilijoje" skaitytoja ir korespondente iš Prancūzijos, Br. Novosadienė, rašo apie siautėjantį krizį ir nedarbą anoje šalyje: "... Kaip tenka girdėti iš laikraščių, — Prancūzija skaitoma šiandieną laimingiausia šalimi, kurios nekamuoja pasaulinis krizis. Taip kai kam atrodytu, kad iš tikrųjų čia gyvenimas geras ir kad čia ne darbo krizis, bet darbininkų krizis. Taip manydami apsiriktų. Nedarbas pradėjo kamuoti ir šį kraštą. Bedarbių diena dienon didėja. Daug iš Prancūzijos emigruoja į kitus kraštus... Pragyvenimas brangus. Atėjo eilė ir Prancūzijai sutikti pasaulinį krizį, kuris jau gero kai jaučiamas... Tai tiek iš Prancūzijos padangės... — Br. Novosadienė, — Paryžius".

Dar laikraštis cituoja iš pasaulinės spaudos apie ekonominę krizę ir jo pasekmes. "Visuose kultūringuose kraštuose milijonai žmonių šiandieną slankioja be darbo ir badauja, o tuo tarpu Jungtinių Amerikos valstybių, Kanados ir kitų kraštų elevatoriai pilni grūdų, o šiųmetinis Pietų Amerikos derlius visai neturi pirkėjų (taip buvo su Brazilijos kava, kad reikėjo ją deginti). Pasaulis turi milijonus tonų atsargą, bet vis dėlto milijonai žmonių badauja. Kuba neturi kur dėti savo cukraus, Brazilija — kavos, Japonija — šilko, Olandija — gumos, Australija — vilnų, Naujoji Zelandija — sviesto, Rumunija — kviečių. Niekur nėra rinkų, niekas neperka".

Iš Lietuvos, "Lietuvių Aidras Brazilijoje" paduoda žinią, jog "Lietuva ruošiasi tarptautinei pedagogų parodai Leningrade. Tam tikslui yra ruošiamos Lietuvių mokyklų vystymosi diagramos, iš kurių, matosi, kad Lietuvoje 1913 metais buvo 875 prad. mokyklos su 1022 mokytojais ir 51221 mokiniais. Šiais gi Vytauto Didžiojo 1930 metais yra 2386 prad. mokyklos su 3776 mokytojais ir 155238 mokiniais. Diagramos pasako, kad nuo 1913 iki 1930 metų, liaudies švieti-

mas Lietuvoje pašoko 300%".

Iš vietos, Brazilijos, lietuvių gyvenimo, "L. Aidas Br." pažymi šiuos svarbesnius įvykius: Trys metai suėjo nuo pasirodymo Brazilijoje pirmojo lietuviško laikraščio "Brazilijos Lietuvis", pažymėdamas, jog per tuos tris metus lietuviai praleido daug "lietuviškų spausdinių, o šiandieną teliko tik du — "Lietuvių Aidas Brazilijoje" ir "Lietuvius Brazilijoje". Pirmasis nepriklausęs jokiai grupei ir atstovauja be skirtumo visus lietuvius, teikdamas jiems visokių žinių iš Tėvynės ir viso pasaulio. O antras yra religinio pobūdžio, kreipia daugiau dėmesio į religinius klausimus, atstovauja Katalikų Bendruomenei ir yra jos organu. Kaip pirmas taip ir antras yra rimti ir būtini Brazilijos lietuviams". Nesigailėjo "Lietuvių Aidas Brazilijoje" savo skiltyse vietos lietuvių gyvenimo kronikoms, — sporto švietimo ir organizacijų veiklos aprašymams.

(Bus daugiau)

Pedag. Lituanistikos Institutui Reikia Knygų

Pedagoginio lituanistikos instituto biblioteka šiuo metu renka knygas. Knygas naudosis Instituto studentai bei lietuvių organizacijos ir visuomenė. Institutas prašo visus lietuvius prisidėti prie šio būtino lietuvių mokslinių ir literatūrinių turtų išsaugojimo darbo. PLI darbuotojai mielai atvyks į knygų aukotojų namus, jei taip aukotojams lengviau. Knygų aukos irgi nurašomos nuo valdžios mokesčių. Institutas pateiks užpildytą mokesčių formą. PLI telefonas (312) 434-4545. Iš anksto liekame dėkingi.

Kiek Lietuvių JAV ?

Paskelbti JAV gyventojų surašymo įvykusio 1980 m., duomenys. Pagal juos JAV-se gyvena 742,776 asmenys, kurie pasisakė, kad bent vienas jų tėvų ar protėvių buvo lietuvis. Tokių JAV gyventojų, kurių abudu tėvai lietuviai, gyventojų susirašinėjime rasta 339,438.

NAUJA LIETUVIŠKA PLOKŠTELĖ

Čikagos liet. operos choras įdainavo naują plokštelę, kurioje yra Lietuvos himnas, Lietuviais esame mes gimę, ir ištraukos iš lietuviškų operų: Gražinos, Pagirėnų, Radvilos Perkūno ir t.t.

VEIKLOS KALENDORIUS

Liepos 17: Dariaus ir Girėno minėjimas — ruošia BL Bendruomenė.

Rugsėjo 11: Šilinė — Tautos Diena — Jaunųjų paišytojų paroda.

Sekantis BLB-nės valdybos posėdis numatytas liepos 14 d., Mookoje.

CURSO AUDIOVISUAL

DO IDIOMA LITUANO POR CORRESPONDÊNCIA

Facilidade de aprendizado — Acompanhamento com cassettes

Para maiores informações

Caixa Postal 4421

01000 São Paulo, SP.

Fone: 273-0338

Rua Juatindiba, 28

03124 São Paulo, SP.

Antanas Dutkus

LIETUVIŲ SPAUDA BRAZILIJŲ

Tęsa iš Nr.26(1816)

"Lietuvių Aidas
Brazilijoje"

Nuo pat savo išskūrimo dienos ir užėmęs leidėjų nustatytą poziciją, "Lietuvių Aidas Brazilijoje" nenukrypė nuo jos per visą savo egzistavimo laiką. Tyliai vienuolika sunkių ir audringų metų išleikė duotus pažadus skaitytojams. Uolinosi su jais visa kuo, kas tik buvo reikalinga ir būtina kultūringam žmogui, organizuotai visuomenei. Netaupė vietos savo puslapiuose įvairiems keliamiems klausimams gildinti, visokeriopą iniciatyvą nušviesti ir tarti savo žodį dėl būsimos kolonijai naudos toms iniciatyvoms įgyvendinti. Laikraštyje atsispindėjo geros ir blogos, ūkanotos ir saulėtos nuotaikos lietuvių vietos gyvenime, o taip pat veikiančios Lietuvoje ir visame pasaulyje. Kiekvienas ge-

ras ir naudingas kolonijai keliamas reikalas buvo remiamas ir palaikomas, o kenksmingam ir nepageidaujamam veiksmui nepagailėjo aštrių žodžių. "Lietuvių Aidas Brazilijoje" buvo karštą bendro darbo pritarėjas; rėmė bile kokią tarporganizacinę kultūriniam, ekonominiam bei tautiniam darbui, pasireiškusių naudingą mintį ir už ją kovoję. Tokiais atvejais, be abejo, nestigo ir priešingų vėjų, dėl kurių, dažniausiai, geri sumanymai būdavo palaidojami kolonijos nenaudai. O tokių pavyzdžių turėjome daug. Vieną tokį charakteringą pavyzdį norime pavaizduoti šiuo momentu, sutapęs su 7-ta Imigrantų paroda São Paulo mieste, 1938 m. birželio mėn., prie kurios lietuviai rengėjai šaukėsi visų lietuvių prie jos prisidėti eksponatais, darbu ir kt. kuo, lankantis parodos lietuvių

IŠNUOMOJAMAS

kambarys turistams, norintiems savaitgalius ar atostogas praleisti Santų kurorte. Teirautis: Rua Godofredo Fraga, No.173, José Menino, 11100 Santos. Tel. 37-1913

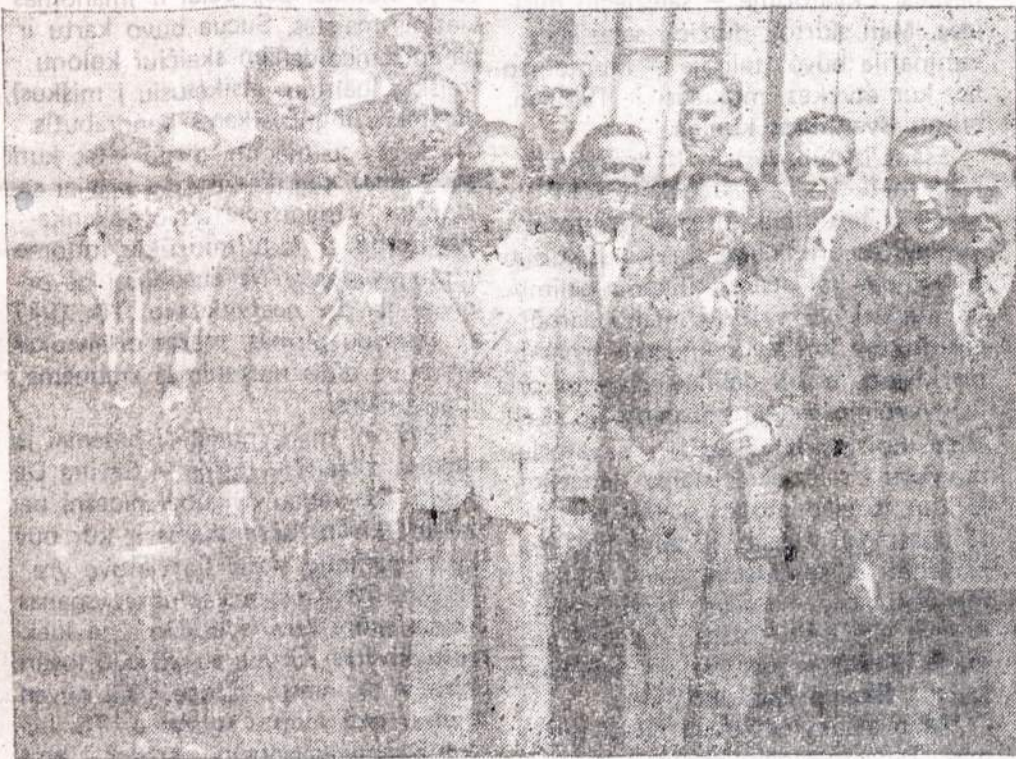
paviljoną, išsineštų "puikiausią įspūdį apie mūsų Tėvynės kultūrą, meną ir papročius".

* * *

1937 metais São Paulo estado vyriausybė ruošė Imigrantų Parodą 50 metų imigracijos sukakčiai paminėti. Oficialiai imigracija į São Paulo prasidėjo 1887 metais. Šioje parodoje dalyvauti buvo kviečiami, per savo atstovybes, visų tautų mažumos. Be abejo lietuviai, per savo konsulą taip pat gavo kvietimą. Paroda buvo ruošiamą D. Pedro II parke, prie Darbo departamento rūmų, kur šiandieną veikia I-oji São Paulo Delegacija. "Lietuvių Aidas Brazilijoje" matydamas trumpą laiką iki parodos atidarymo, apeliavo į konsulatą, kad imtųsi žygių ir iniciatyvos sukviesti S. Paulyje veikiančias lietuviškas organizacijas ir spaudą pasitarti dėl parodos, kad bendromis jėgomis, esant tokiai progai, ir lietuviai galėtų pasirodyti pasauliui su savo išdirbiniais, ir tautiniais meno eksponatais, o taip pat suruošti Lietuvių Dieną su dainomis ir tautiniais šokiais.

Kadangi paroda turėjo įvykti 1937 m. kovo, balandžio ir gegužės mėnesiais, reikėjo skubiai dėl to tartis viems ir prie jos ruošti: rezervuoti vietą, nustatyti jos plotą, rinkti eksponatus, organizuoti choras ir kitus tuo reikalu surištus darbus laiku atlikti. Be to, parodos rengėjai nustatė terminą rezervuoti pasirinktą plotą. Konsulas P. Gaučys "Lietuvių Aido Brazilijoje" paragintas, tų pačių metų sausio mėn. 17 d. sukviėtė konsulatan veikiančių lietuvių organizacijų ir spaudos atstovų pasitarimą parodos reikalui. Atstovai pripažino būtiną reikalą ir svarbą viešai lietuviams pasirodyti drauge su kitų tautų mažumomis ir džiaugėsi galimybe pasirodyti su savo "lietuviška seklyčia", kurioje atsispindėtų lietuvių tautinis menas, papročiai, tradicijos ir kitos tautinės ypatybės. Atsirado proga kitiems įrodyti, jog esame lietuviai, lietuvių tautos dalis, o ne ten kokie "ungarežai", kaip dažnai dar buvome vadinami.

Šiame posėdyje dalyvavo beveik visos organizacijos, spaudos ir chorų atstovai. Nesiteikė, tačiau, būti šiame susirinkime "inteligentų klubas" (iš Bandeirantes) ir laikraščio "Lietuvis" redaktorius. Susirinkę nutarė, nedelsiant, imtis darbo. Sudarytas parodai

BRAZILIJOS LIETUVIŲ ORGANIZACIJŲ IR SPAUDOS ATSTOVŲ PASITARIMAS LIETUVOS KONSULTE BENDRAVIMO REIKALU.

Čia matome Brazilijos lietuvių organizacijų ir spaudos atstovus, su konsulu P. Gaučiu priėmę, susirinkusius konsulate pasitarti dėl Imigracijos Parodos dalyvavimo ir kitus tarporganizacinio bendravimo reikalus apsvarstyti. Matome iš dešinės į kairę, pirmoje eilėje: V. Riškus – Vysk. M. Valančiaus mokyklos atstovas; Prel. P. Ragažinskas – Katalikų Bendruomenės atstovas; A. Dutkus – Brazilijos Lietuvių Organizacijų Centro atstovas; kons. P. Gaučys; F. Čemarka – Koop. Grūdo atstovas; ir St. Vinkauskas – Dr. V. Kudirkos mokyklos atstovas; antroje eilėje iš dešinės į kairę – P. Storpirštis – žurnalo "Rytas" atstovas; J. Ramanauskas – Rio de Janeiro Vilnies draugijos atstovas; K. Uckus – Laikraščio "Lietuvių Aidas Brazilijoje" atstovas; J. Masiulis – Vilties S-gos atstovas; trečioje eilėje iš dešinės į kairę J. Blažūgas – Lietuvių Meno Mėgėjų Ratelio Rytas atstovas; J. Šukys – Vilties Sąjungos atstovas; I. Norbutas ir P. Rutkauskas Vila Belos choro atstovai. (Šioje nuotraukoje trūksta Lietuvių S-gos Brazilijoje atstovų L. Gaigalo ir Ed. Pažeros, o kun. Arminas atstovavo laikraštį "Šviesa" buvo fotografu).

uošti komitetas, kurio garbės pirminku išrinktas konsulas Povilas Gaučys, o nariais – Feliksas Čemarka – pirminku, Antanas Dutkus – sekretorium ir Lioginas Gaigalas – išdinininku. Šiam darbui didelį entuziazmą parodė laikraštis "Lietuvių Aidas Brazilijoje" ir 397 numeris rašė: "... Vienybėje gimsta nepalaužiama jėga, vienybė sukuria didelius darbus, vienybėje nyksta blogis ir gimsta gėris. Tik vieninga lietuvių išeivija gali įstengti pašalinti visas negeroves ir nutiesti kelius šviesesniai rytojui". Čia reikia pastebėti, kodėl "Lietuvių Aidas Brazilijoje" taip šlovina vienybę ir joje mato laimingą gyvenimą. Kai daugelis dar prisimena, anais laikais tarp organizacijų ir ypač tarp tuolaikinės spaudos, tarp kolonijos ir oficialių įstaigų nebuvo bendradarbiavimo, viešpatavo nesutikimas, barniai ir užgauliojimai.

Po pirmojo posėdžio konsulate buvo tikėtasi, jog nuotaikos kolonijoje pasikeis gerojėn pusėn, Tačiau taip neįvyko. Jau antrame atstovų susirinkime buvo galima just, kad darbas nesivystys taip, kaip daugumas galvojo ir laukė.

Sudarytas komitetas pradėjo savo darbą. Nustatė programą, paskelbė ją spaudoje visų lietuvių žiniai kviesdamas kuo skaitlingiausiai ruošti parodą, ypač prie Lietuvių Dienos su daina ir šokiais. Chorų vedėjas J. Stankūnas paskelbė laikraštyje kvietimą ir paraginimą: "Kviečiu visus lietuvininkus – dalyvavusius ir esamus choristus, prie dainos, kad toji iškilmingai valandą – São Paulo parodoje D. Pedro II – sugaustų mūsų dainos aidai galingai ir gražiai. Dainavo jis būdamas gimtini, dainuot nepaliaus ir čionai. São Paulo kalbami lai išgirsta, kad lietuvių daina nemiršta".

Entuziazmas buvo didelis. Gandas pasklido plačiai. Konsulas sušaukė antrą atstovų posėdį, kad galutinai nustatytų darbo gaires, parodos planą, sužinotų tikrai Lietuvių Dienai datą ir, bendrai, visas pasirodymui reikalingas sąlygas ir su tuo surištas išlaidas. Antrame posėdyje "lietuviškų namų" (Bandeirantės mokyklų mokytojai ir kt.) atstovai pradėjo traukti atgal. Išdinininkas L. Gaigalas čia pat viešai atsistatydino, o mokytojas E. Pažėra, besvarstant parodos detales, pareiškė "Nejuokinkime žmonių". Lietuvių Sąjungos organas, kurio faktiniu leidėju buvo DULRAS (Draugija Užsienio Lietuviams Remti), pradžioje pats pirmas iškėlęs būtinumą parodoje dalyvauti, griežtai pakeitė parodos reikalavimus savo nuomonę ir laikraštyje pradėjo "pamokslauti", nuvertindamas lietuvių pasiryžimą iki paskutiniųjų "Lietuvis" 1937 m. vasario m. nr.

424, tarp kita ko, rašė: "... Lietuviai tam tikslui jokių kapitalų neturi. Neturime lietuvių stambesnių pramoninkų, prekybininkų, nei fabrikantų. Pati lietuvių kolonija irgi nieko ypatingo neturi, su kuo galima būtų tokioje didelėje parodoje pasirodyti... Visgi nežiūrint į tai, mūsų kolonijoje atsirado iniciatorių, kurie lyg ką tik iš miego pabudę, ėmė svajoti apie Lietuvos "išgarsinimą" minėtoje parodoje... Ir štai siurprizas, "Lietuviui" parašius, kad lietuviai parodoje nedalyvaus, "Šviesoje" ir "Aide" pasirodė F. Čemarkas, A. Dutkus, J. Stankūnas, J. Tamoševičiaus ir F. Girdausko viešas pareiškimas, kad lietuviai parodoje dalyvausią, nedalyvausiant tik Lietuvių Sąjunga Brazilijoje. Pareiškime visai teisingai pasakyta: Lietuvių Sąjunga Brazilijoje nedalyvaus. Ir ne tik Sąjunga, bet ir kiekvienas lietuvis, kuriam yra brangus Lietuvos ir lietuvių geras vardas, nesutiks jį sukompromituoti svetimtaučių akyse, parodoje dalyvaudamas. Su pasirodžiu, be lėšų, be nieko įsti ten su savo m i z e r i j a..., yra ne kas kitas, kaip Lietuvos ir lietuvių vardo kompromitacija ir pažeminimas. Su lietuviško krupniko bonka, viena kita tautine juosta, drobinu rankšluosčiu ir kita smulkmena, pasaulio nenustebinsime, o tik parodysime save didžiausiais skurdžiais, pusiau laukiniais ir pasigailėjimo vertais žmonėmis prieš kitus..."

Tokios rekomendacijos davė, prieš 46 metus, Lietuvių Sąjungos Brazilijoje leidžiamas ir DULRAS iš Lietuvos finansuojamas laikraštis "Lietuvis". Vieton stiprinti vieningą bendrą darbą, kaip tai darė "Lietuvių Aidas Brazilijoje", jįsai buvo sprogdinamas paniekos be pašaipos žodžiais. Lietuvių pasirodymas Didžiojoje São Paulo Imigrantų Parodoje neįvyko. Išaiškintu nepasisekimo priežastis įvykdyti sumanymą, Parodos rengimo Komiteto valdyba – Feliksas Čemarka, Antanas Dutkus ir Juozas Stankūnas ir chorų meistrai – Feliksas Girdauskas ir J. Tamoševičius, – visi pasirašė nutarimą, įpusėjusį darbą užbaigti viešu pareiškimu.

* * *

1983 metų 7-toji Imigrantų paroda bendromis jėgomis buvo suruošta ir baigėsi gražiai. Palyginę ją su 1938 met. Paroda, pastebėsime, kad visų sutarimu, su pačia "mizerija", su tomis pačiomis tautinėmis juostomis, su rankšluosčiais, tautiniais apdarais ir tuo pačiu bonkos krupniku, kas anuo laiku taip skaudžiai buvo niekinama, 7-tojoje São Paulo Imigrantų parodoje lietuviai pasirodė ne "kaip laukiniai", o kaip civilizotos tautos žmonės, geriausias atestacijas apturdami, kaip tai pažymi "Mūsų Lietuva"

(Toliau bus: "Lietuvis", "Giedra", "Šviesa" ir kt.)

V. Gytis

VIENUOLYNO AIDAI

Ten už lango ilgis rožės –
Verkia vakaro tyloje.
Paslaptingas dausų grožis
Rožės į save vilioja.

Su žvaigždutėmis kalba menuo
Meiliai šypsosi nakčia...
Aš vienuolis tarp šių sienų
Gailiai raudu paslaptis.

Ak, kur dingot, meilės dienos,
Kur svajonės ir sapnai?
Vienuolino niūrios sienos
Jas uždare amžinai...

Ten, toli, ant kalno pušys
Meldžias vakaro tyloje...
Man krūtinėj plaka – mūsų
Širdis merdinti gėloje.

Ak, auksiniai vakarėliai,
Meile dvelkianti naktuze –
Dar sugrižkit valandėlei
Mano mylinčion širdužėn.

Dar sugrižkit, nors minulei
Mano mylinčion širdužėn,
Guoskit sielą man šią naktį,
Sekit pasaką gamtužės...

Kad pakilčiau aš aukštybėn –
Saulės veidą išbučiuočiau,
Šypsančiam aukštai žvaigždynui
Meilės dainą uždainuočiau...

• Kas bėga nuo lietuviškos spaudos, bėga nuo savo tautos

TRADUTOR PÚBLICO JURAMENTADO

Prof. Waldomiro Constantino Hawrysz

LICENCIADO PELA FACULDADE DE FILOSOFIA, CIÊNCIAS E LETRAS DA UNIVERSIDADE DE SÃO PAULO – PORTUGUÊS – LATIM – GREGO

TRADUÇÕES: Públicas, Comerciais, Científicas e Técnicas. Latim, Polonês, Russo, Ucrainiano, Iugoslavo, Tcheco, Bulgaro, Lituano, Italiano, Espanhol, Francês, Inglês e Alemão.

OFÍCIO: Pça. Patriarca, 78 – 4º andar – Sala 43 Fone: 35-1779

Residência: Rua das Tordesilhas, 194 – Alto da Lapa – São Paulo

Antanas Dutkus**LIETUVIŲ SPAUDA BRAZILIJŲ**

Tąsa iš Nr. 28 (1818)

LIETUVIŠKAS ŽODIS BRAZILIJŲ SPAUDOJE

Tai kaip čia dabar? Nėra ko stebėtis. Jei lietuviškon spaudon įterpiame "braziliškai", galima tai padaryti ir atvirkščiai. O buvo taip. São Paulo mieste, 1930 metais, buvo leidžiamas didelis brazilų, (be abejo – ir teisinga brazilų kalba) dienraštis, "Folha da Manhã", kuris atstovavo ir gvildeno stambių žemvaldžių ir besivystančios šalyje pramonės reikalus. Tai buvo didelio formato ir plačiai skaitomas ne tik brazilų, bet ir kita-taučių tarpe. Laikraštis turėjo įvedęs mišrių kalbų sistemą, kur buvo įvairių tautų skyriai su etninėmis (tautinėmis) kalbomis spausdinami. Jame galėjai pasiskaityti, apart brazilų tekstu, ir vokiškai, ir rusiškai, ir arabiškai, ir lenkiškai, ir vengriškai ir kitomis, čia besikuriančiomis imigrantų kalbomis. Nors lietuviai anais metais turėjo daugiausia iš visų laikų savų, lietuviškų laikraščių, bet ir jie įsirikia-vo mišriojoje spaudos rikiuotėn.

1930 metais pradėjus cirkuliuoti mūsų kolonijoje lietuviškam laikraščiui "Lietuvių Aidas Brazilijoje", redakcija gavo kvietimą iš "Folha da Manhã", dienraščio, prisidėti prie įvairių tautų spaudos konglomerato su lietuvišku skyriumi. "Aido" redakcija priėmė kvietimą ir tam skyriui tvarkyti, pavedė savo redaktorių A. Dutkų. Lietuviams buvo paskirtos 3 dienos savaitėje, būtent – sekmadienį, antradienį ir ketvirtadienį, po dvi išties skiltis kiekvienoje laidoje. Pradžioje buvo sunku prisitaikyti prie darbo. Reikėjo tenkintis lotinišku šriftu be lietuviškų akcentų, o antra, linotypistas vengras nelabai noriai priimdavo rankraščius rašytus ranka, reikdavo mašinėle rašytus. O kur tu tokią "modernybę" gausi iš nieko besikuriančioje spaustuvėje ir redakcijoje? Kilo rūpestis dėl reikalavimų patenkinimo, kad išlaikius tame dienraštyje lietuvišką skyrių ne dėl to, kad brazilus lietuviškai išmokyti, bet, didžiausiame darbo kriziuje, nepraradus geros ir pakankamai apmokamos tarnybos. Dienraščio redakcija svetimiesiems tu "modernųjų" rašomų priemonių nesuteikdavo ir jomis reikėjo patiems pasirūpinti, ("se vira", – kaip pratę sakyti). Išgelbėti lietuvišką skyrių ir pasilikti tarnyboje, buvo didžiausias

Folha da Manhã

rūpestis. Geriems žmonėms patariant, reikalas buvo išspręstas.

Į "Lietuvių Aidas Brazilijoje" redakciją dažnai užeidavo "senesnės" imigracijos jaunuolis, kuris, kaip sužinojau, dirbo raštinės darbu, – Jonas Bratkauskis. Išdėsciau jam savo "bėdą". Mane nuramino ir patarė išsinuoti rašomąją mašinėle. Ką ir padariau. O būdamas mašinarščio "analfabetu", kol išsilavinau su ja dirbti, mano patarėjas J. Bratkauskis, net pirmus rankraščius, kurie turėjo eiti į "Folha da Manhã" spaudai, perrašė mašinėle. Už tai jam likau dėkingas:

Dienraštis "Folha da Manhã, plačiai buvo "skaitomas" lietuvių tarpe, ypač tingai sekmadieniais, kada jo puslapių skaičius siekė virš šimto. Neilgai lietuviams teko džiaugtis "savu", trijų dienų savaitėje laikraščiu. 1930 metų krašte revoliucija pakeitė planus visų. Nors São Paulo estadas ilgiausiai priešinosi sukilėliams, bet sukilimo bangai apėmus visą kraštą, turėjo ir mūsų estadas pasiduoti ir pergyventi visas sukilimo pasekmes. Dienraštis "Folha da Manhã" buvo sunaikintas. Nukentėjo ir kiti laikraščiai, kurių tarpe ir kun. J. Valaičio redaguojamas "Lietuvis Brazilijoje". "Lietuvių Aidas Brazilijoje" to išvengė dėl pasitaikiusio laimingo išpuolio. Sukilimo pergalės dienoje, iš Imigracijos Departamento, rua Visconde de Parnaiba, kaip tas kasdien beveik pasitaikydavo "Aido" redakcijoje, užėjo tik ką iš Lietuvos atvykusi pas savo vyrą, Ona Vasiliauskienė su trimis vaikais mažyčiais – Juozu, Leonu ir Olga, kuri, rodos, dar motinos kelių reikalavo, – pas savo šeimos galvą – vyrą ir tėvą, jau prieš porą metų Brazilijoje gyvenantį Juozą Vasiliauską. Revoliucijos entuziastų būrys jau buvo prisitinę prie "Aido" durų, bet pamatę mažus vaikus įsikibusius motinos sijono, pasišalino,

IŠNUOMOJAMAS

kambarys turistams, norintiems savaitgalius ar atostogas praleisti Santų kurorte. Teirautis: Rua Godofredo Fraga, No.173, José Menino, 11100 Santos. Tel. 37-1913

nieko blogo nepadare. Didesnė spaustuvės "Birutės" reikmenų dalis, buvo pergabenta į kitą vietą, padedant laikraščio rinkėjams. Tai įvyko spalio mėn. 1930 m.

Tokiu tai laiku baigė savo dienas "Folha da Manhã" svetimšalių skyriai, drauge ir lietuvių. Dienraštis buvo sunaikintas, bet vėliau atstatytas ir eina dar ir šiandieną "Folha de São Paulo" vardu. "Lietuvių Aidas Brazilijoje" nenukentėjo, bent galima taip manyti, nenukentėjo dėl Vasiliauskų šeimos, ypač dėl mažytės Olgos Vasiliauskaitės, šiandieną – Olga Penedo Marcos.

(Bus daugiau)

ŠVELNUMU NUGALĖSI

"Na sesele, ar tamsta matei kokią tai sielą?" paklausė chirurgas gailestingosios seselės po vieno kliento operacijos.

"Aš ne, pone daktarė", atsakė seselė: "O tamsta ar matei kokią tai skausmą, kurį stengeisi pašalinti?"

Tvirtas, bet mandagus, atsakymas tiems, kurie tyčiojasi iš religijos, gali privesti prie susimąstymo.

Bendrai tokie žmonės nėra blogi, nors jų žodžiai kartais gali atrodyti aštrūs ir pajuokiantys. Neretai tokiuose pašaipos žodžiuose jie nori paslėpti juos kankinančią abejonę.

Labai svarbu su tokiais elgtis mandagiai ir meiliai. Daug daugiau gali juos paveikti mandagumu ir švelnumu, negu mėgindamas jiems įrodyti jų klaidą.

"Aš turiu ir kitų avių, kurios ne iš šios avidės, man reikia ir jas atvesti, jos klausys mano balso, ir bus viena avidė ir vienas ganytojas". (Jo. 10, 16)

– tai dar ir šiandien pilni aktualumo Viešpaties žodžiai.

Viešpatie, išmokyk su meile vesti kitus prie Tavęs.

PARDUODAME**automobiliams**

SKYDELIUS su grandinėle raktams LIPINĖLIUS – adesivos
Chaveiro com emblema Vytis e bandeira

SV. KAZIMIERŲ PARAPIJŲ

Antanas Dutkus

LIETUVIŲ SPAUDA BRAZILIJOS

(tęsinys iš praeito nr.)

Jornal Lituano

LIETUVIS

Lietuvių Sąjunga Brazilijoje
Leidėjas: LIETUVIŲ SĄJUNGA BRAZILIJOS
Atsakomybės redaktorius
Dr. Egaz Muniz Moreira Landim

Faktinės Redaktorius
Stasys Vancevičius
Rankraščius redakcija taisyti savo nuostatais.
Nesunaudotų rankraščių nesaugo ir savo išsomiis negražina.

GAUSĖJA LIETUVIŠKA SPAUDA

Savaitraštis "Lietuvių Aidas Brazilijoje" pragyveno kelis lietuviškos spaudos leidinius. Greta jo ėjęs "Lietuvis Brazilijoje", pradėtas leisti trijų asmenų, vėliau perėjo į "Šviesos" bendrovės rankas, į platesnį kolektyvą, davė prieglobstį besiorganizuojantiems parapijonams, jaunimui, konsulato tarnautojams, jo išlaikomų mokyklų mokytojams ir kitiems sau palankiems elementams. Nors gyvenimo sąlygos turėjo daug palankesnes, negu "Lietuvių Aidas Brazilijoje", tačiau ir jį spaudė visokios bėdos, nuo kurių bėgant, buvo priverstas išsinerti iš senojo savo "apdaro" ir pasivadinti kitu vardu, būtent: – "Lietuvis". Belankydamas São Paulo lietuvių šeimas, "Lietuvis Brazilijoje" savo penkerių metų kelionėje, pergyveno visokių sukrėtimų, praleido įvairaus tipo "gaspadorių". Pro jo duris perėjo bent keli redaktoriai, ir tik nuo 1934 m. gegužės mėn. 1-os dienos, pakeitus vardą ir Lietuvių Sąjungai Brazilijoje perėmus viešai laikraščio leidimą ir tapus jo organu, "Lietuvis" stabilizavosi, įgijo pastovų gyvenimą Banderantes pastogėje. Iš senesniųjų redaktorių, pasiliko Stasys Vancevičius, jau patyręs ir gabus spaudos darbe žurnalistas, pradėjęs spaudos darbą "Jaunųjų Žiedė", "Naujienuose", "Lietuvių Aida Brazilijoje" ir kt., kol, pagaliau, apsisutojo "Lietuvyje", iki galutinio uždarymo, prisilaikant valdžios nuostatų, kurių, iš lietuviškų laikraščių tuo metu ėjusiu neprisitaikė.

Stasys Vancevičius

Nesigilinsime į tas priežastis, kurios privertė keisti laikraščio vardą, nes apie tai esame minėję "Mūsų Lietuvos" rašiniuose nr. 13 (18) 3. Pasitenkimsime tik pakartoti "Lietuvio" 1° numerio leidėjų pasisakymą: "Mūsų laikraštis tik techniškai pertvarkytas, medžiaginiai ir teisiniai paremtas, laikraštis savo kryptimi nepaiskeitė, pasiimtos prieš penkis metus kinijos nemano keisti". Iš to, kas pasakyta, skaitytojas gali spręsti ir pasidaryti išvadą, – atsisakyti seno pavadinimo "Lietuvis Brazilijoje" vien tik dėl to, kad jisai nebuvo teisiniai paremtas, o dėlto, kad pirmųjų leidėjų, – užtrauktos skolos ant laikraščio, nebuvo išlygintos ir naujieji šeiminkai, – Šviesos bendrovė, – bėgdami nuo duotų pažadų seniesiems leidėjams, pakeitė savo rūbą.

"Lietuvis", kaip patys leidėjai pasisako, persitvarkęs ir priėmęs naują vardą, medžiaginiai buvo paremtas, atseit, – finansiniai užtikrintas, ko neturėjo kiti lietuviški laikraščiai. O tas užtikrinimas buvo garantuotas iš Lietuvos, Draugijos Užsienio Lietuviams Remti pastangomis.

DULR C. Valdyba nuo pat Dr.-jos išsikūrimo 1932 II 7 d. iki 1935 II 3 d. visuotinio suvažiavimo. Sedi: O. Kairiūkštienė (vicepirma.), R. Skipitis (pirmininkas), Prof. M. Biržiška; stovi (iš kairės dešinėn): P. Ruseckas (sekretorius), V. Daudzvardas (išdininkas), K. Kasakaitis, J. Kainėnas.

1932 m. Vasario mėn. 7 d., Kaune susiorganizavo Draugija Užsienio Lietuviams Remti, sutrumpintai ji buvo vadinama "DULR". Draugijos tikslas, visuotiniame narių susirinkime priimtuose įstatuose pasakyta: "Remti moraliai ir medžiaginiais užsieniuose gyvenančius lietuvius", ypač "remti užsienio lietuvių spaudą ir leidžiamus lietuvių kultūrai keliamus raštus". Prie remiančios spaudos kategorijos, Dulro parinkti buvo ir "Lietuvio" leidėjai. Tas medžiaginiais juos parėmė, finansiniai sustiprino. O tokių Dulro "medžiaginiais remiamų" laikraščių, be "Lietuvio" Brazilijoje, turėjome Argentinijoje "Šviturj", kun. J. Janilionio redaguojamą ir "Išvien" rašytojo M. Šalčiaus tvarkomą. Turint tokį užnugarį, finansinių problemų, be abejo, negalėjo būti ir laikraštis buvo lengva tvarkyti. "Lietuvis", būdamas Lietuvių Sąjungos Brazilijoje organu, priklausė tai pačiai grupei, gyvenančių iš gaunamų nuolatinių "pašalpų", "via konsulatas", kaip antai: mokyklų mokytojai. Taigi, tokiame ratelyje veikiant, jam ir bendradarbių nestigo, nes mokytojai, o taip pat it konsulatarnautojai bendradarbiavo "Dulro" išlaikomame laikraštyje, Tokiose sąlygose gyvenant ir dirbant, daugiau galimybių susidaro geriau patenkinti skaitytojus. Kaip tuo tarpu kiti tuo metu einantieji laikraščiai, tik savo jėgomis turėjo kovoti, skaitytojams padedant, ir skinti sau kelią ateičiai į geresnį rytojį. Ir tiesa, "Lietuviui" perėjus Dulro globon, jis padidėjo puslapiams ir formatu, pagerino popierį ir net buvo mėginta leisti du – tris kartus savaitėje. Leidžiamas buvo priedas mažiesiems "Mažųjų Pasaulis"

KO PARODOJE NEMATĖME

Kad šiais metais, nežiūrint įprastų sunkumų, paroda pasisekė niekas tuo neabejoja. Yra normalu pasidžiaugti ir pasididžiuoti prieš užsieniečius mūsų liaudies menu, kai šis gražiai ir skoningai išdėstytas. Malonu atsivesti draugą ir parodyti, ką mes turime, kas mes esame. Atseit, čia mūsų dalis, pažiūrėkit gerbiamieji. Nevisi tokius standus turi

Iš kitos pusės yra aišku, kad visa tai neatsiranda vienas pats. Kas nors šias grožybes turi surinkti, sudėti. Tur kartais net atrinkti ir ką net atmesti. Pasitaiko pasikartojimų, negi viską sukrausi, ką tik turi. Žinoma, jei ką nors atmeti, tai jau nemalonumai "Matai, mano per prastas". Kitas reikalas, kaip tuos visus daiktelius sukrauti, sudėlioti. Negi vieną šalia kito sustatei ir viskas. Todėl parodose matome tik mažą dalį to darbo, kuris buvo įdėtas. Matome tik rezultatus ilgalaikio ruošimo, atrinkimo. Matome tikrai darbo vaisių.

Todėl man atrodo, kad bus įdomu supažindinti mūsų skaitytojus su tuo, ko parodoje nematėme. Tuo tikslu nuvykau parodos metu vieną ramesnį vakarą ir pasikalbėjau su šiuo metų lietuvių skyriaus Imigrantų parodos ruošėja **Aldona Valavičiene**. Šiais metais jai teko pagrindinė atsakomybė šį skyrių ruošiant. Lietuviams teko vienas didžiausių standų, vietos daug, bet irgi vietos užpildymas pasidaro nelengvas. Tuščias sienas palikti nedera, o jas perkrauti dar blogiau.

Bendras vaizdas, kad mūsų skyriaus ruošėjai turėjo gerą skonį. Visi paaiš-

kinimai gražiai spaudos šriftu surašyti, neperdaug, bet viskas kas esminga sudėta. Lietuviška seklyčia, Kalėdų eglutė su savais šiaudelių stiliaus papuošalais. esminai baldai, tautiškų drabužių modelis. Kryžių skyrius nedidelis, su atitinkamais paaiškinimais, daug kam krito į akį. Centre Lietuvos vėliava, himnas išaustas drobėje ir vienas antras meniškai paruoštas tautinis simbolis. Viduryje gintaro ir margučių atranka. M.K. Čiurlionis su trimis temomis: žiema, pavasaris ir vasara. Tautiškų juostų menininkės Marijos Lukoševičiūtės Remenčienės skyrius su labai skoningai atrinktomis juostomis ir kitais papuošalais. Pati menininkė aiškina svečiams savo darbą. Žmonės domisi, klausinėje, stebi jos darbus. Šalia oficialaus skyriaus dar papildomai suvenyrai ir "arbatinė" su saldumynais ir krupniku. Kaip tik čia ir randu pačią skyriaus vadovę. Ji labai užimta, man pamoja ranka, atseit partausiu svečiams ir pasikalbėsime.

— Sakykit, ponias, kokie yra didžiausi sunkumai suruošti taip gražų lietuvišką skyrių?

Vytauto Dorelio austi tautiniai rūbai M. Vinkšnaitienės nuosavybė, ANGIE MODAS DAS manekinas

LIETUVIŲ SPAUDA BRAZILIJOS (tęsa)

Gaila tik kad jo turinys nesusilaukė patobulinimų, dar vis laikėsi asmeniškų užgauliojimų, intrigų, ir nepagrįstų puolimų tų, kurie dėl jo politikos nesutarė. Iš to išsivystydavo skaitytojui nieko nežadanti tarp laikraštinių polemika ir ugdė nesantaiką. O kai "Lietuvių Aidas Brazilijoj" iškeldavo savo puslapiuose kylančias negeroves diktatūrų viešpataujančiuose kraštuose, kur tauta nustumama nuo viešo valstybės gyvenimo, "piestu" tada šokdavo "Lietuvis" tą santvarką ginti tokiomis argumentais: "Partijos yra visų nelaimių šaltinis. Kur tik yra partijos, ten kenčia tautos ir valstybės gerovės, ten viešpatauja kultūros menkysta ir tt...", Lietuvoje ir visur pradėta smarki kova su partijomis ir šalyje pradeda įsiviešpatauti tvarka ir ramybė, augti tautos ir valstybės gerovė. Partijos išugdo lietuvių tarpe didelę nesantaiką, o tas veda mūsų tautą prie Tragedijos" ("Lietuvis" 1935 m. 23 d.).

Aldona Valavičiėnė: — Patys didžiausi sunkumai tai yra surinkti eksponatus. Dauguma mūsų lietuvių neišdrįsta paskambinti ir pranešti, kad turi tinkamų eksponatų. Dauguma bijosi, kad jų turimi daiktai parodai netinka. Suprantama, kai mes neturime jokių nurodymų pas ką būtų galima kreiptis, sunkumai taip dar padidėja.

"Mūsų Lietuva" — Gerai, bet pasidairius, atrodo, kad bent šiemet tų eksponatų tikrai netrūko.

A.V.— Tai tiesa, tačiau, mano manymu, mes tikrai turime daug daugiau gražių daiktų, kurių dėl minėtų priežasčių publika nepamatys. Vis tas nelemtas mūsų kuklumas.

ML. — Gerai, o kas toliau jau gavus eksponatus. Kaip juos atrenkate, sugrupuojate, sudėliojate. Koks darbo planas?

A.V. — Pirmoje vietoje, kai pradėjome paruošiamuosius susirinkimus, tuomet jau buvo planuojama ir buvo nustatytos temos, apie kurias bus kalbama šiais metais parodoje. Ir pagal tas nustatytas temas yra renkami eksponatai. Šiais metais mes norėjome kad būtų pirmą kartą parodytos lietuviškos Kalėdos. Šiais metais pirmą kartą rodome lietuvišką eglutę. Kita tema tai lietuviški kryžiai. Dar kita tema tai šv. Kazimieras, prisimenant kazimierine sukaktis. Atskirai paminėtas M.K. Čiurlionis, lietuviški tautiški drabužiai ir ponios Remenčienės juostos ir kiti darbai.

ML. — Yra dar įdomu sužinoti, ar daug žmonių dirbo šioje parodoje?

AV. — Nemažai žmonių prisidėjo. Reikia čia viską suvežti ir nevien pačius eksponatus, bet ir lentynas, stalus, vitrinas, kur tie eksponatai bus sudėti. Taigi, šiais metais labai šiame darbe padėjo ponai A. Rudys ir Alg. Saldys. Daug padėjo ir Jonas Valavičius. Ypatingai paminėtina pačio jaunimo pagalba: "Nemuno" jaunimas atvyko, padėjo. Ponia Silėne Silickienė ištisą savaitę padėjo parodos ruošime ir jos dežuravime.

AR JAU TURITE ĮSIGIJĘ ŠIAS JUOSTELES?

L.K.BENDRUOMENĖS CHORO KONCERTAS 1980

DAUGDAUG DAINELIŲ

Gražiausios ir populiariausios lietuviškos dainos

RAUDONA ROŽĖ — Senų ir naujų dainų rinkinys

GEGUŽINĖ — Tradicinės subatvakario dainos ir šokiai

ŽAVINGOS NAKTYS — Visų mėgiama šokių muzika

GERIAUSIA DOVANA TĖVŲ DIENOS PROGA

Rua Juatindiba 28 — Pque da Moóca — Fone 273-0338

Antanas Dutkus

LIETUVIŲ SPAUDA BRAZILIJŲ

(tęsinys iš praeito nr)

Kokią gerovę atnešė mūsų kraštui, kada tauta nedalyvavo valstybės tvarkyme, matėme. Pavojui pasirodžius, "tautos vadas" palikęs kraštą, spruko lauk, leisdamas svetimiesiems įkelti koją.

Tokie "Lietuvio" tvirtinimai ir asmeniškios užgaulės, iššaukdavo reakciją kituose laikraščiuose, kas privedavo prie neleistinų ir smerktinų įsišokimų. Kad nutildžius savo oponentą ir jį nutildžius, griebtasi net policijos pagalbos – skundų.

SKUNDAI PRIEŠ "LIETUVIŲ AIDĄ BRAZILIJŲ"

Darydami anų metų (1937/38) lietuviškos spaudos apžvalgą, o tada jau turėta čia gerai išsivysčiusių ir laikraščių ir žurnalų, negalima nepaminėti ir tarplankraštinės kovos, kuri prieidavo iki neleistinų kraštutinumų, negeistinių pasekmių. Pavaizduosime čia vieną įvykį, kaip mūsų atsakomybės ir DULRo žmonės dėjo visas pastangas sunaikinti Birutės spaustuovės savininką ir "Lietuvių Aidą Brazilijoj" leidėją Konstantą Uckų ir laikraščio redaktorių Antaną Dutkų, o po to ir patį laikraštį, kad "nedrumstų ramybės". Įgrįsus K. Uckui ir A. Dutkui nuolatiniai "vizitai" ir laikraščio komplektų "rekvizavimai", oficialiu raštu (prašymu), kreipėsi į specialų Departamentą išaiškinti autorius. Į prašymą gautas atsakymas, kurio vertimas buvo pasiųstas Kaunan, ministerijai, o taip pat ir DULRui susipažinti. Ne po ilgo, iš Lietuvos atvyko R. Skipitis, o iš Buenos Aires, Argentinos, pribuvo ministeris J. Aukštuolis, ištirti paskleistas "naujienas" São Paulo lietuvių tarpe.

Ministeris J. Aukštuolis

Niekas juk negalėjo tikėti, kad tokie dalykai dedasi tarp lietuvių, kurių centrinė ašis buvo konsulas ir laikraščio "Lietuvis" redakcija. Kad supažindinus svečius J. Aukštuolį ir R. Skipitį "su naujienomis", tam tikslui buvo sušauktas skaitlingas, apie 50 asmenų, tada veikiančių organizacijų atstovų, posėdis. Dalyvavo taip pat ir parapijos kunigai – Pijus Ragažinskas ir Aleksandras Arminas. "Lietuvis" sužinojęs apie šią konferenciją, lapkričio mėn. 27 d. 1938 m. prabilo ironišku tonu: "Paskutiniame "centro" posėdyje, Dutkus rodęs iš vienos vietos įstaigos, kažkokį raštelį. Tą raštelį mačiusėji, pasakojo, kad ten esą pasakyta, jog kons. P. Gaučys davęs informacijas tai įstaigai apie K. Uckų ir A. Dutkų. Ar tos informacijos geros ar blogos, nėra nieko pasakyta. Tai nėra joks įrodymas, kad tuos du "centro" narius kas tai skundė..."

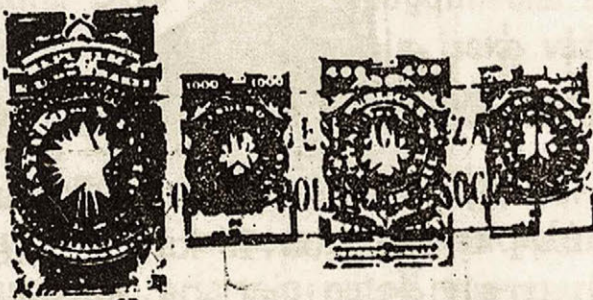
Ne tiesa, kad tame "raštelyje" nieko nepasakyta, skaitykime iš žemiau spausdinamo "raštelio" nuotraukos:

★ Certifico, a requerimento do proprio interessado, que de conformidade com os assentamentos dos nossos arquivos, existe, neles, uma queixa formulada pelo consulado da Lituania contra Konstantino Ukos, ou Konstantas Ukos e outros. Certifico, mais que, segundo os mesmos assentamentos, não houve e não ha inquerito policial aberto a proposito da citada queixa.

S. Paulo, 3 de Agosto de 1938.

Moses de O. Horta
Moses de Oliveira Horta

O selo desta certidão foi aposto ao respectivo requerimento.

LIETUVIŠKAI – "Liudiju, pačiam interesantui prašant, kad pagal įvykių registraciją mūsų arkvyuose, yra juose užregistruotas skundas, formulotas Lietuvos konsulo, prieš Konstantino Ukos ar Konstantas Ukos ir kitus. Liudiju taip pat, kad pagal mūsų atžymėjimus, nebuvo ir nėra užvestos policinės kvotos dėl minėto skundo. São Paulo, 1938 m. rugpiučio m. 3 d". – Seka parašas.

Čia pavaizduotas įvykis, sukrėtė Brazilijos tuolaikinę Brazilijos lietuvių koloniją. Incidentas baigėsi tuo: konsulas P. Gaučys buvo pašauktas į Kauną pasiaiškinti, kodėl ir kokias "informacijas" yra teikęs svetimio krašto saugumui prieš savo piliečius. Iš Kauno P. Gaučys nebegrižo. Jo vieton, Lietuvos konsulu Brazilijon buvo paskirtas Aleksandras Polišaitis, kuris São Paulyje ir baigė savo diplomatinę tarnybą Lietuvai.

Nors P. Gaučys prisipažino Ministerijai daręs lietuviams blogo, tačiau dauguma yra įsitikinimo, jog jisai buvo tikrai kitiems įrankiu.

Konsulas P. Gaučys

Kad davus pilną laikraščio "Lietuvis" vaizdą, negalima nepaminėti jo priedo skiriamą priaugančiai lietuvių kartai, lietuviškas mokyklas lankantiems jaunuoliams, o taip gi ir atsisakytiems nuo lietuvių gyvenimo centro, – gyvenantiems fazendose, mažiesiems. Tai "Mažųjų Pasaulis". Apie tai – kitame numeryje.

• Namai be lietuviškos spaudos – pilis be tautinės šviesos

DU KLAUSIMAI LAIKRAŠČIO SKAITYTOJUI:

1. AR ATNAUJINOTE MŪSŲ PRENUMERATA ?
2. AR NETURITE GIMINIŲ – DRAUGŲ, KURIEMS GALĖTUMĖTE UŽSAKYTI M.L. ?

Antanas Dutkus

LIETUVIŲ SPAUDA BRAZILIJŲ

(tęsinys iš praeito nr.)

LAIKRAŠTIS MAŽIESIEMS

Draugija Užsienio Lietuviams Remti, netiesioginiai, išlaikė Brazilijoje (São Paulyje) lietuviškas mokyklas, prie kurių dirbo keliolika mokytojų, lietuvių ir brazilų. Visiems mokytojams algos buvo mokamos Lietuvių Sąjungos Brazilijoj vardu. Buvo mėginta gauti iš miesto valdybos pinigine parama nors brazilų mokytojams apmokėti. Bet to nepasiekta, mat Sąjunga savo įstatuose pirmame paragrafe pasisakė, kad jos veikimas – Savygloba (Autoprotetora). Jei taip, tai kitų globa nereikalinga. Reikėjo tenkintis DULRo globa, – kuri ateidavo Sąjungos vardu, mokyklai ir spaudai išlaikyti. Lietuvių Sąjunga Brazilijoj buvo mokyklų, visų pastatų ir žemės sklypų juridinė savininkė. Ji galėjo turtą didinti, įsigydamą naujus pastatus, taip gi galėjo turtą likviduoti savo nuožiūra, nieko nesiklausdama. Net ir mokytojai ir kiti Sąjungos tarnautojai neturėjo balso Lietuvių Sąjungos Brazilijoj turto atžvilgiu. Mokytojai ir redaktoriai buvo Sąjungos tarnautojai. Mokykloms prižiūrėti ir mokytojams vadovauti iš Lietuvos buvo paskirtas inspektorius Simas Bakšys, kuris taip pat ėjo ir mokytojų pareigas. Mokytojai, kurių buvo virš dešimts, turėjo plačią kolonijoje dirvą. lietuviškam darbui visose srityse, ypač jaunimo tarpe, bet ne visi jį turėjo norą pasireikšti, kultūrinio darbo pėdsakus palikti. Buvo išimčių, bet nedaug. Muzikas J. Stankūnas kūrė pas mus tris gražius chorus. Mokytojas, dainos meno mėgėjas, eiliksas Girdauskas gražiai prisidėjęs buvo prie lietuviškos dainos meno puoselėjimo ir sėkmingai vadovavo jaunimo sąjungos "Vyčių" chorui. Mūsų spaudos archyvuose lietuviško darbo

žymių paliko mokytojas Simas Bakšys. Be tiesioginio užsiėmimo mokyklose, jis sujungė Brazilijoj augančią jaunuomenę ir užmezgė ryšius su kituose kraštuose gyvenančią lietuvišką atžalą, per laikraštį "Mažųjų Pasaulį".

Graži "Mažųjų Pasaulio" šeimynėlė

Lietuviukai baigę São Paulo pradžios mokyklą. Iš dešinės stovi Simas Bakšys, o iš kairės, antras E. Pažėra, 1936 m.

"Mažųjų Pasaulis" pradžioje buvo tik priedu vieno lapo laikraštyje "Lietuvis", bet nuo liepos 15 dienos pradėjo eiti atskiru leidiniu, žurnalo formos, 24 puslapių. Jį leido Lietuvių Sąjunga Brazilijoj, o redagavo mokytojas Simas Bakšys. Pirmuoju savo žodžiu "Mažųjų Pasaulis" pasveikino būsimus savo skaitytojus sekamai:

"Sveiki Pasaulio lietuviukai. Šiandien, dėka mūsų mylimųjų mokytojų darbo ir pasišventimo, mes išeiname į pasaulį su spausdintu lietuvišku žodžiu. Mums linksma, kad galime pa-

sveikinti Jus, brangūs mūsų broliukai ir sesutės, bet pilnai džiaugiamės tik tada, kada mes vieni su kitais palai-kysime tikrai artimus ryšius, kaip vienos motinos vaikai.

"Pasaulio Lietuviukai. Vis tiek, kur Jūs esate: ar Pietų ir Šiaurės Amerikoj, ar laisvoji Lietuvoj, ar lenkų užgrobtuose Lietuvos žemėse, ar karštoj Afrikaj, ar Europoj, ar Tolimuo se Rytuose išgirskite mūsų balsą iš Brazilijos, priimkite mūsų pasveikinimą ir leiskite mums pažinti Jus ir Jūsų gyvenimą.

"Mes šventai tikime, kad nuoširdus mūsų bendradarbiavimas, suriš mus vienybės ryšiais ir viso pasaulio lietuviai bus vieninga tauta, pasaulio tautų šeimoje. Per "Mažųjų Pasaulį" mes ištiesiam Jums savo dešinę – Sveiki Pasaulio Lietuviai."

Pasveikinęs savo mažuosius skaitytojus išblaškytus pasaulį, "Mažųjų Pasaulis", savo redaktoriaus lūpomis, prašo savo močiutės, mažųjų skaitytojų vardu, jiems dainą padainuoti apie tėvynę, kurios daugumoje jos nepažinojo ir tik dabar sieloje pajuto jog ji randasi ten, kur Nemunas ir Dubysa...

Simas Bakšys

PADAINUOK

Padainuok, močiute, dainą
Apie Lietuvą Tėvynę,
Kur mažutis bėginėjau
Linksma sukdamas švilpynę.

Kur gegutė man kūkavo
Vyšnios, lyg skara apgobys,
Kas pavasarį žydėjo
Prie bakūžės samanotos...

Ir sesutė baltu grėbliu
Skleidė pradaiges gėlėtas...
O, Tėvyne, būtų aklas,
Jei tavęs kas nemylėtų.

Bet namie lietuviui ankšta:
Mes išklydom į pasaulį.
Žino mus šalti ledynai
Ir karšta pusiaujo saulė.

Ansktų rytą ošė miškas,
Vyturys aukštai čireno,
Kai apleidau tą namelį,
Kur tėvų tėvai gyveno.

Aš išklydau savo laimės
Svetimaj šaly ieškoti.
O, atleisk, brangi Tėvyne.
Siela amžinai nesoti...

Padainuok, močiute, dainą
Apie Nemuną, Dubysą...
Tegul mūs Tėvynės vardas
Skamba po pasaulį visą.

"Mažųjų Pasaulis" savo adresu nepaduoda, o tik skelbia pašto dėžutės numerį. Bet būdamas "Lietuvio" priedu, lengva jį rasti. Ir daug kas, — iš Brazilijos, iš Lietuvos ir kitų kraštų, — jį surado. Dalinosi visi nuotykiams, mintims, jausmams, Mato Grosso nostalgija piešdami pradėtą jaunąją gyvenimo kelionę. Lietuviškas mokyklas lankantieji jaunuoliai pradėjo reikšti savo gabumus per "Mažųjų Pasaulį", o Lietuvos pradžios mokyklų mokiniai, susipažinę su laikraščiu, sveikino jį ir teikė Brazilijos mažiesiems lietuviukams istorinių žinių apie Lietuvos kraštą, valstybę, santykius su kaimynais ir kt.

Marytė Kruopytė, 12 metų amžiaus, gyvenanti su tėvu ir broliais Mato Grosso estade, prie Livramento miesto, gavusi "Mažųjų Pasaulį", rašo redakcijai, dėkodama už dovaną ir pasakoja apie savo gyvenimą. Mes gyvename už 30 mylių nuo Livramento, į visas puses, kur tik akis užmato, tęsiasi didelės lygumos, esančios baisesios balos, liūnai (pantanal) kur veisiasi daugybė gyvačių, krokodilų ir gražiausiomis spalvomis paukščių. Mano tėvelis turi daug karvių ganyklose, kai parduoda miestą, jas išlydi ir mane vieną palieka namuose su dviem didelėmis šunimis. Dar turiu šautuvą apsiginti nuo žvėrių..."

Kauno Jablonskio pradžios mokyklos mokiniai, gavę iš Brazilijos "Mažųjų Pasaulį", sveikina São Paulo lietuviukus laiškais. "Mūsų širdys džiaugsmu plaka, pamačius "Mažųjų Pasaulį" ir papasakoja apie savo kraštą, Lietuvą: "Šių dienų (1938 m.) siekia 55.670 km² ploto, kuriame gyvena 2,5 mil. gyventojų. Jos plotą riboja pavojingų vokiečių siena, klastingų lenkų, pagrobusių mums apie 27.000 km² ploto ir sostinę Vilnių. Toliau eina latvių siena ir mūsų durys į pasaulį — Baltijos jūra". Ir savo sveikinime baigia Kauno pradžios mokyklos mokiniai: "Graži tu mano brangi tėvyne".

"Mažųjų Pasaulis" buvo įdomus ir

AMERIKIEČIO PROFESORIAUS STUDIJA APIE LIETUVIŲ PERSEKIOJIMĄ

Rutgers universiteto New Jersey valstijoje profesorius Thomas Oleszczuk Smoloskyp žurnale (Winter 1983) paskelbė ištrauką iš savo išsamios studijos apie "kitaminčių" represavimą Sovietų Sąjungoje. Savo dėmesį jis telkia į "politinius teismus" Lietuvoje nuo 1940 metų iki šių dienų. Amerikiečių profesorius iš įvairių šaltinių surinko gausios medžiagos apie kalinius bei persekiojamus lietuvius, tautinę bei religinę rezistenciją. Skaičiavimo mašinoje yra užregistruotos beveik tūkstantį lietuvių politkalinių ir rezistentų.

Profesorius Oleszczuk stengiasi nustatyti, kokie veiksniai Sovietinėje sistemoje apsprendžia bausmės dydį. Jo duomenimis, vyrai nuteisiami trimis sykiams ilgesniam laikui, kaip moterys. Studento bausmės vidurkis apie pustrėčių metų, žemdirbio — beveik septyniolika metų. Nacionalistams priteisiama tris kart daugiau metų lageriuose ar tremtyje nei religijos ar žmogaus teisių veikėjams.

Pasak Oleszczuk, būdingas kaltinamasis politiniuose teismuose tarp 1940-ųjų metų ir šiandienos yra vyriškis — jų virš 85 proc., lietuvis — jų virš 98 proc., katalikas — daugiau, kaip 70 proc., pagrindinių miestų gyventojas (daugiau kaip 70 proc. kaltinamųjų gyvena rajonų sostinėse). Dažniausiai jis tautinio sąjūdžio dalyvis, arba jo veikla bent iš dalies siejasi su nacionalizmu — tokių yra mažiausiai 87 proc.. Tad prokuroro aiškus taikinys yra miestuose gyvenantys lietuviai katalikai ir nacionalistai.

Studijos autorius prieina išvados, kad sovietinių teismų sprendimai "politinėse bylose" nėra atsitiktiniai ir nepriklauso nuo naskirų asmenų "kaprizų". Tie sprendimai nuosekliai vykdo represavimo politiką. Kai teismai sprendžia politines bylas, jie nėra savarankiški, bet seka iš viršaus nurodytas gaires bei instrukcijas.

Kodėl profesorius Oleszczukas savo studijos centre pastatė Lietuvą? Pirmiausia, rašo jis, kadangi Lietuvoje nuo 1972 metų klesti savilaida, kurios ne tik nepalaužė keletas prieš jos pagrindinį leidinį — LKB Kronika — nukreiptų teismų, bet kuri pastarųjų metų bėgyje dar pagausėjo. Tai esąs

naudingas, nes jis mažuosius sužadino daugiau žinoti, pažinti, jaunąjį akiratį plėsti. Gaila tik, kad ir "Mažųjų Pasaulio" kelionė buvo trumpa.

Seka: žurnalas "Viltis" ir "Giedra"

ryškus kontrastas geriausiai žinomam disidentizmo centrui, Maskvai, kur tarp 1972 ir 1978 metų KGB spaudimas privedė prie savilaidos susilpnėjimo.

Antra priežastis — Lietuvos "disidentinio" sąjūdžio apimtis: autorius cituoja Kronido Liubatskio 1979 m. paskelbtus duomenis pagal kuriuos šiam sąjūdžiui priklauso penktadalis Lietuvos gyventojų. Todėl šis sąjūdis yra vienas svarbiausių Tarybų Sąjungos disidentizmo padalinių ir todėl jį taip "domisi" Tarybų Sąjungos prievartos aparatas bei kiti valstybiniai organai. Pastarųjų metų duomenys rodo, kad lietuvių (ir ukrainiečių) nacionalistai paprastai nubaudžiami aršiausiomis bausmėmis.

Be to, primena profesorius Oleszczuk, apie Lietuvos disidentinį sąjūdį užsienyje pasirodo vis daugiau teorinės literatūros. O, galiausiai, Lietuvos atvejį galima panaudoti kaip įdomų pagrindą palyginimui su kitomis grupėmis Sovietų Sąjungoje ir visame pasaulyje, nes Lietuvos disidentinio sąjūdžio reikalavimai apima nacionalizmą, religijos, laisvės, kalbos ir žmogaus teisių gynimą. Į tuos reikalavimus režimas atsako visoms diktatoroms būdingomis prievartos priemonėmis. Ir taip formuojasi "užburta ratas" — disidentizmas iššaukia prievartą, o prievarta skatina tolesnį disidentizmą.

Oleszczuk dabar stengiasi iširti ryšį tarp ypatingo Vakarų dėmesio kai kurioms tautinėms bei religinėms grupėms ir bausmės dydžio. Tokį ryšį tiksliai nustatyti esą labai sunku.

Studija apie lietuvių politkalinių represavimą jau susilaukė nemažo dėmesio Amerikos akademiniuose sluoksniuose. Ji akivaizdžiai paneigia kai kurių vakariečių optimistinius tvirtinimus, jog tarybinė sistema jau esanti "po-totalitarinė biurokratija" ir vis labiau panašėjanti į Vakarų visuomenes. (ELTA)

LIETUVOJE MIRĖ

Liepos 7 d., eidamas aštuoniasdešimt ketvirtus metus, Lietuvoje mirė vienas žymiausių mūsų operos solistų Antanas Kuciūngis.

Liepos pradžioje Lietuvoje taip pat mirė dail. Bronė Mingilaitė-Uogintienė, gim. 1919 m.

Dra. HELGA HERING

MÉDICA — GYDYTOJA
HOMENS SENHORAS CRIANÇAS

Rua Quartim Barbosa, 6 — B. do Limão
Fone: 265-7590

De 2a a 6a. das 8 às 12 hs. e das 14 às 18 hs.

KALBAMA LIETUVIŠKAI

Antanas Dutkus

LIETUVIŲ SPAUDA BRAZILIJŲ

(tęsinys iš praeito nr.)

V I L T I S

Li Lietuvių Jaunimo Žurnalas

Leidžia

Br. Liet. Jaunimo S-gos
"VILTIS"
Centro Valdyba

Redaktorius

P. Korsakas

Rua Lithuania, 13 – 1935 m. S. Paulo

NAUJI SPAUDOS MĒGINIMAI

Sunkūs nedarbo ir ekonominės krizės, 1929/30/31 ir 32 metai, ir nedaugeliukų nukamuotos lietuvių kolonijos, bręstančio jaunimo neatbaidė. Jis ir sunkiose dienose troško vienybės, burtis prie visuomeniško darbo, organizotis, pamilti lietuvišką spausdintą žodį. Iš pereitų čia spausdinamų aprašymų apie jaunimo veržimąsi turėti savo spaudą, kurioje galėtų išreikšti savo mintis, atidengti planus ateičiai, dalintis tautinėmis ir kultūrinėmis gėrybėmis, pastebėjome, kad tiems siekiams vykdyti entuziastų nestigo. Ne avantiuriniais žygiai juos traukė prie rizikingo spaudos kūrimo, bet noras sujungti, spausdintu žodžiu, šio krašto platybėse išsklaidytus lietuvius. Ne visiems, žinoma, pavyko atsiekti geidžiamo tikslo, ir kelyje suklupo. Jų vieton stėjo kiti ir pabertą pirmūnų, – Brazilijos Lietuvis, Jaunųjų Žiedo, Lietuvis Brazilijoje, Širšės, Naujienu ir kt., – sėklą bandė atgaivinti dar su didesniu ryžtingumu paruoštai dirvai didesnės šilumos priduoti.

Po kelių metų medžiaginio ir dvasinio vegetavimo, kraštas pradėjo rodyti savo gyvumą, o su juo gėrėti ėmė ir mūsų padėtis, duodama jaunimui naują postūmį ką nors veikti, o nestovėti vietoje, nerūdyti, nenykti dvasiniai.

Pirmieji kūrimosi metai lietuviams buvo sunkūs visais atžvilgiais, tačiau netrūko jaunimui, (o tada juk visi lietuviai ateiviai buvo jaunuoliai), visais galimais būdais veržtis į priekį, organizotis, gyventi visuomenišku gyvenimu. Bet kaip vieniems su kitais užmegsti ryšius, sueiti į kontaktą, į platesnę pažintis, jei neturėta savų namų – salių, ar kitokių užėigų, kur galėtų susirinkti didesnis lietuvių skaičius? Tęsimas buvo iš Lietuvos ativežtas paprotis, – sekmadienišiais rink-

tis bažnyčion ne tiek dėl pamaldumo, kiek dėl to, kad sutikus pažįstamus, su jais praleisti liuosas valandas, pasitarti, užmegzti naujas pažintis. Šv. Antano bažnyčia, Canindės rajone, ir Luz sodas, prie Luz stoties, tai buvo vienintelės ir pagrindinės lietuvių susi-

Šv. Cecelijos choro vedėjas
Muzikas Stasys Krašauskas,

"Vilties" choras, trečias iš eilės J. Stankūnas, kons. P. Mačiulis ir Valerijis Godliauskas.

tikimo vietas, kuriose buvo sprendžiamai įvairūs kultūriniai, visuomeniniai ir religiniai lietuvių dabarties ir rytojaus reikalai. Tuose "susirinkimuose", tose vietovėse gimė ir gyveniman atėjo mokyklų steigimas, spaudos leidimas, parapijos kūrimas ir organizacijų užuomazgos.

Atvykus Brazilijon kunigui, buvo pradėta organizuoti lietuvių katalikų bendruomenė, kurios tikslas buvo, – padėti savam kunigui, tarnaujančiam lietuviams bažnytiniuose reikaluose. O atlikti religines pareigas bažnyčioje be lietuviškos giesmės, atrodytų ne visiškai pilnas tikinčiųjų susikaupimas išreikšti religinius jausmus. Greta kunigo, reikėjo choro, kuris buvo sudarytas būrelio giesmių mėgėjų ir pavadintas "Šventos Cecelijos" vardu. Choriui nekurį laiką vadovavo tik ką iš Lietuvos atvykęs muzikas Stasys Krašauskas ir Telesforas Mažeika. Choras su lietuviškomis giesmėmis aptarnaudavo bažnyčią ir dar suruošdavo viešus parengimus su lietuviška daina. Dainininkų būrelis didėjo nariais ir nebesitenkino vien bažnytiniais aptarnavimais ir būti priklausomi nuo kunigo, kuris vis labiau kišosi į choro vidaus reikalus. Atvykus kun. B. Sūgintui, choristai nutarė atsipalaiduoti nuo dvasiškos priežiūros ir savarankiškai veikti.

Iš "Cecelijos" choro, pagaliau, susiorganizavo Brazilijos Lietuvių Jaunimo Sąjunga "Viltis", kurios pirmuoju pirmininku buvo išrinktas Valerijus Godliauskas. Tai buvo 1932 metai. "Viltis" atsiskyrusi nuo parapijos priklausomybės, plėtėsi nariais, organizavo kituose rajonuose savo skyrius, ir stiprėjo ekonominiai. Gyvendami to-

Halina Mošinskienė

PENKIOS DIENOS IZRAELIO KIBUCE

“Kibucas” yra mūsų namai. Ar kas gali paaiškinti kas yra namai? Tai vaizdas dabarties ir praeities atsiminimų, mūsų nuosavybė ir bazė maištui, būdas gyvenimo, su kuriuo mes kovojame.

Tie, kurie nutarė įsijungti į kibucą, prisimena tą savo sprendimą kaip didelį gyvenimo posūkį. Daugelis mūsų neprivalėjo daryti to sprendimo, nes mes esame čia gimę. Mums kibucas visuomet buvo namai, gyvenimo būdas, sukurtas mūsų tėvų, pasaulis, kurį mes ir atmetam, ir priimam, kurį norime pakeisti ir iš naujo sukurti.

Šių dienų kibucas yra sąmoninga bendruomenė, kuri įpareigoja gyventi pagal nustatytus principus, atsižvelgiant į žmogaus gyvenimo poreikius.

Kibucas yra pirmiausia kūrinys šimto tūkstančių žmonių, realybė ir svajonė su šaknimis praeityje ir tikėjimu į ateitį” (Muki Tsur, Kibbutz Ein Gev.).

Pirmasis kibucas

Atvykus Izraelin, man labai rūpėjo susipažinti su gyvenimu kibucuose. Tai yra kolektyviniai arba kooperatyviniai ūkiai, kuriuose gyvena šimtas tūkstančių žmonių. Pirmasis toks ūkis — kibucas Daganja Alef įsteigtas 1909 m. Bet Gordon prie Galilėjos ežero. Čia, Jordano slėnyje, pėlkynuose tarp gyvačių, uodų ir kt. šliužų, maliarijos grėsmėje įsikūrė keletas šeimų, pasistatė palapines ir pačiomis primityviausiomis priemonėmis ėmė dirbti žemę. Kaptukas, kastuvai, grėblis, kirvis ir žmogaus rankos, o svarbiausia — nuosavos žemės troškimas, nuosavo židinio ilgesys po tūkstante metinio klajojimo buvo didžiausia paskata.

Šį kibucą lankydami apžiūrėjome nedidelį, bet labai rūpestingai sutvarkytą muzėjų. Čia galima susidaryti vaizdą nuo ko pradėta ir kas pasiekta per tuos dešimtmečius pionierių ryžto ir entuziazmo. Čia medžių pavėsyje moderniai įrengti gyvenamieji pastatai, mokykla, aikštelės vaikams, as

LIETUVIŲ SPAUDA BRAZILIJOS

kioje padėtyje, sumanė turėti savo oiganą, — leisti jaunimui skiriamą mėnesinį žurnalą, vardu “Viltis”. Nors jie sakėsi gyveną savo pastangomis ir iš niekur jokių pašalpų negauna, bet artimi ryšiai su konsulatu, to nepatvirtina. “Vilties” žurnalo redakcija net buvo patalpinta konsulate, — rua Aureliano Coutinho.

Straipsnio autorė
Mok. Halina Mošinskienė

faltuoti takeliai apsodinti dekoratyviniais krūmais ir visur gėlės.

“Sėklų aruode”

Mano draugei Sarai iš anksto susitarus, apsistojome Beit Zera (“Sėklų aruode”) kibuce prie Jordano upės. Mus pasitiko ir labai nuoširdžiai priėmė našlė Chaja Arad. Ji mus apgyvendino savo kukliame, bet labai patogiam bute. Ji kilusi iš Panevėžio ir dar prieš II D. karą atvykusi su vyri į šį kibucą. Jau gerokai prisiūsi lietuviškai, tai kalbėjomės vokiškai. Jos du sūnūs — jauni, gražūs vyrai žuvo kare su arabais. Vyras — smuikininkas, kompozitorius ir poetas mirė širdies priepuoliu tuoj po sūnų žuvimo. Mes stebėjomės tos smulktės moters energija ir gyvastingumu. Baigusi universitetą — semitologijos skyrių, puikiai žino semitų tautų istoriją, dabar dirba kibuco bibliotekoje, padeda visuose bendruomenės reikaluose, vis kažkur skuba, visur suspėja. Vyriausias sūnus gyvena ten pat netoliese su šeima. Butas turi vėsintuvą, nes čia vasaros panašios

savo karštesiais kaip tropikuose, tik mažai lyja. Namuose — pianinas, spalvota televizija, didelė asmeninė biblioteka ir visi patogumai. Tokią ir panašią aplinką radome ir kitus naujus pažįstamus lankydami.

Sveiki, atvykę.

Kai atvykome, buvo jau pavakarys. Šeiminkė paragino skubėti į valgyklą vakarienei. Pakelyje susitikome jos kaimyną Danielių — jis į mus prabilo lietuviškai: “Sveiki atvykę iš Brazilijos panevėžiečiai. Jis dar nepamiršęs lietuvių kalbos, studijavęs Dotnuvoje agronomiją.

Įėjus į erdvią valgyklą buvau nustebinta. Didžiulėje salėje šventiškai padengti stalai, gėlėmis ir degančiomis žvakėmis papuošti. Senos pakilime mikrofonai, ant sienos didžiulėmis raidėmis spindi hebraiškas įrašas “JERUSHALAIM”. Patekome į metinę Jeruzalės sukaktį, kai 1967 m. birželio mėn. Jeruzalė buvo sujungta ir paskelbta Izraelio sostine.

Visiems susėdus prie išilginių stalių, pirmiausia tos šventės vadovas mus pasveikino lietuviškai, o jauna daili panelė pranešė angliškai: “Turime savo tarpe brangius svečius lietuvius, atvykusius pas mus paviešėti”. Gausus plojimas. Aš jaudinausi — neįprasta tokia pagarba.

Sekė meninė programa: himnas, skaitymai ir maldos. Viskas hebraiškai. Choras padainavo keleta dainų, diriguojuojant jaunutei muzikos mokytojai. Keletas porų pašoko vieną kitą tradicinį šokį. Po to visi skubėjo valgyti, nes buvo jau “shabbat” vakaras.

Po vakarienės prie mūsų spaudėsi senyvi vyrai ir moterys, kalbino lietuviškai, patys prisistatydami — iš Kybartų, Marijampolės, Vieksnių, Panevėžio... Štai dr. Abraomas Alperovičius prisimena mano a.a. tėvelį dr.

AUTO BORRACHARIA

**SOB NOVA
DIREÇÃO**

A. J. Kublickas

CONCERTOS EM GERAL...

**VENDAS DE: PNEUS NOVOS, RECAUCHUTADOS E USADOS.
CÂMERAS NOVAS E USADAS.**

CARGAS DE BATERÍAS, SOLUÇÃO, ETC.

Rua Tamuanas, 8 — (Esquina com a Av. Zelina) — São Paulo - Brasil

Antanas Dutkus

LIETUVIŲ SPAUDA BRAZILIJOS

(tęsinys iš praeito nr.)

NAUJI SPAUDOS MĒGINIMAI

Žurnalas pasirodė 1935 m. kovo mėn., rua Bandeirantes adresu, ten kur buvo Lietuvių Sąjungos Brazilijoje būstinė ir jos organo "Lietuvio" redakcija tuo laiku DULRo šepiama. "Vilties" žurnalas savo adresus keitė bent kelis kartus, — Bandeirantes, rua Lituânia, Cel. Moraes, na taip pat ir konsulate buvo susisukusi sau gužta. Per "Vilties" redakciją perėjo šie redaktoriai: St. Vancevičius, St. Puišys ir Povilas Korsakas. Pastarasis mokytojo mūsų mokyklose, buvo Dr. V. Kudirkos mokyklos vedėju, bet dėl nesutarimų su konsulu P. Gaučiu, buvo atleistas. Neturėdamas kitų pragyvenimo šaltinių, V. Nalivaikos pakviestas, nuvyko Argentinon, bet ir ten nesurado, ko tikėjosi. Likęs be tarnybos, be pragyvenimo šaltinio, be duonos karnio, pateko į desperaciją ir 1937 m. gruodžio m., pačioje jaunystėje, sulaukęs 26 metų amžiaus, nutraukė savo gyvenimo siūlą, nusišaudamas.

Žurnalas "Viltis" buvo skoningai tvarkomas, didelio formato, su 16 puslapių teksto. Viršelis buvo spausdinamas dviem spalvomis. Turinys įvairus. Kaip ir kiti buvę laikraščiai bei žurnalai, išeidami į pasaulį, turi ką nors pasakyti, savo pagrindinius tikslus pabrėžti. Tą padarė ir "Vilties" žurnalas susitikimo proga su skaitytojais pirname žody. O tas žodis jau visiems žinomas ir nusidėvėjęs: tie patys pažadai ir tos pačios frazės. Šitaip prabilo "Vilties" žurnalo redakcija į savo skaitytojus: "Brazilijos Lietuvių Jaunimo Sąjunga "Viltis" pasiėmė labai didelį, labai naudingą, bet kartu ir atsakingą darbą — leisti naują žurnalą, skiriamą lietuvių išeivių jaunimui... "Vilties" žurnalas, kaip ir pati Sąjunga, sieks tik kilnių idealų (? — AD). Jis rūpinsis lietuvių išlaikymu išeivių jaunimo tarpe, kels tautinį jaunimo susipratimą, rūpinsis jaunimo moralės reikalais, švies jaunimą lietuvių, doros bei meno dvasioje. "Viltis" neapsiima tarnauti kokioms nors partinėms bei politinėms idėjoms, rūpinsis visais svarbiais lietuvių išeivių jaunimo reikalais, nežiūrint nei pažiūrų, nei partinių bei religinių skirtumų. Politinės pažiūros bei įsitikinimai "Vilties" žurnalui bus svetimi, jis rūpinsis tik lietuvių išeivių jaunimo reikalais "Vilties" Ir taip toliau ir taip toliau.

BRONIUS STEPONAITIS

Ėjęs Lietuvos konsulo pareigas S. Paulyje, buvo didelis žurnalo "Vilties" draugas ir globėjas, dėl neišaiškintų priežasčių, nusišovė savo bute, 1935 m. spalio 19 d.

Redaktorių pirmas žodis ilgas, ištemptas, kartojamos tos pačios mintys per išsistą žurnalo puslapį. Skaitytojai neabejojo ir suprato, kiek gerų norų ir kokių vilčių redakcija vylėsi sulaukti savo kelionėje. Ir ją parėmė,

Valerijus Godliauskas
Žurnalo "Vilties" buvęs Administratorius ir Jaunimo Sąjungos Centro Valdybos Pirmininkas.

palankiai sutiko pradėjusį eiti lietuvių jaunimo žurnalą "Viltis".

Jaunimo Sąjunga "Viltis" tikrai buvo išplėtusi savo veikimą jaunimo tarpe. Tirsčiausiose lietuvių apgyventuose rajonuose — Bom Retiro, Moka ir V. Bela, — jaunimo skyriai, sudarė stiprų ramstį žurnalui klestėti. O, be to, turėdamas prieglobstį Lietuvių Sąjungos ir konsulato pastogėse, didelė dalis rūpesčių žurnalui atkrisdavo ir dėl to jisai galėjo ilgesnį laiką pabuoti lietuvių tarpe. Nežiūrint palankių sąlygų, Jaunimo sąjungai atėjo sunkios dienos, o taip pat ir jos organui — žurnalui "Viltis". Tas stiprus organi-

Dr. V. Kudirkos mokyklos mokiniai su vadovybe, iš kairės į dešinę: tėvų k-to pirm. A. Serjenta, mok. Nair de Campos, konsulas B. Steponaitis, mok. V. Nalivaika, Elza Mattos ir vėjas Povilas Korsakas.

PASAULIO LIETUVIŲ BENDRUOMENĖJE

VI PLB SEIMO NUTARIMAI IR PASISAKYMAI

PLB VI-sis seimas, susirinkęs 1983 m. birželio 26 – 30 II-ųjų PLD metu Čikagoje (JAV), Jaunimo centre, susidedantis iš laisvojo pasaulio lietuvių Bendruomenių atstovų iš 14 kraštų: Argentinos, Australijos, Belgijos, Brazilijos, D. Britanijos, JAV, Kanados, Kolumbijos, Prancūzijos, Saudi Arabijos, Šveicarijos, Urugvajaus, Venesuelos, V. Vokietijos, skelbia tokius nutarimus bei pasisakymus.

I. SVEIKINIMAI LIETUVIŲ IR KITOMS PAVERGTOMS TAUTOMS

Sveikinimas Lietuvai

Seimas sveikina jus, broliai ir sesės, tėvyneje. Mes didžiuojamės jūsų patvarumu, ištikimybe savo tautai ir kūrybiškumu sunkiose ilgos okupacijos sąlygose. Mūsų pagarba kovotojams už žmogaus, tikinčiųjų ir tautos teises ir visiems tos kovos sąžinės kaliniams bei tremtiniams.

Mes reiškiamė lietuvių išeivijos solidarumą broliams ir sesėms lietuviams Gudijai priskirtame Rytų Lietuvos Gardino-Brėslaujos krašte. Mažosios Lietuvos Kačaliaučiaus srityje ir Sibire, kur jiems atimtos jų tautinės teisės ir kur jie prievarta verčiami tapti gudais ar rusais. Mes protestuojame prieš sovietinės administracijos vykdomą grubų tų kraštų lietuvių persekiojimą.

Kreipimasis į latvius bei estus

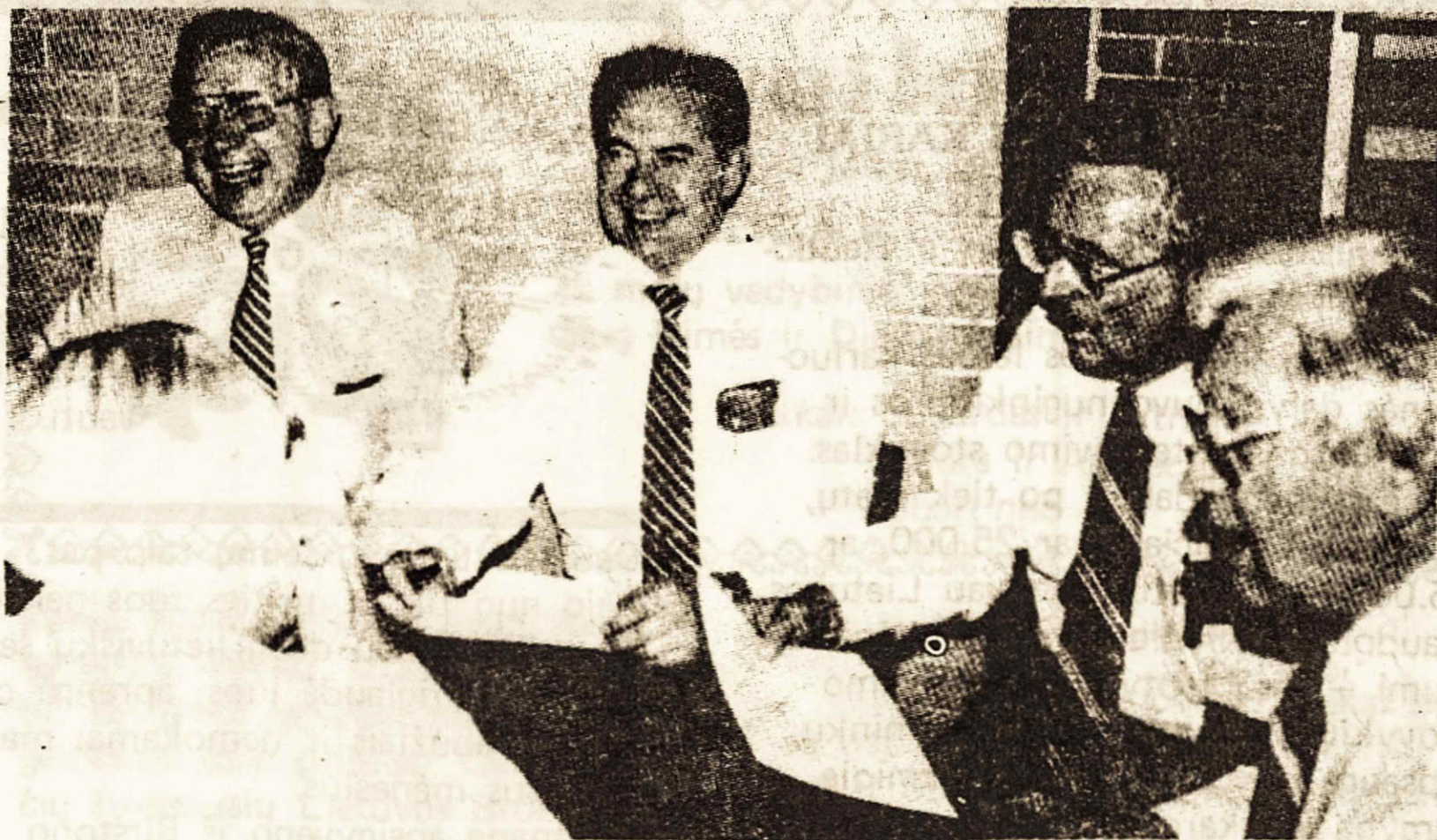
Seimas reiškia savo solidarumą lat-

LIETUVIŲ SPAUDA BRAZILIJOS

zuoto jaunimo vienetą, apsuptą privilegijų, susilpnėjo. Priežastis to, buvo kilusios intrigos tarp konsulato ir dvasiškių, palietė organizaciją ir jos žurnalą, Organizacijoje, tarp atskirų skyrių vadovybių, kilusios rietenos, suskaldė Vilties sąjungą. O tas įvykis dėl to: kad viena dalis narių, intrigų metu, stėjo palaikyti parapiją su jos kunigu, o kiti laikėsi konsulato pozicijos. Iš tų nesutarimų, rezultatai tokie: Jaunimo Sąjunga "Viltis" suskilo, iš Mokes skyriaus susiorganizavo "Vyčių" choras, o Vila Belos baigė savo veikimą, užsidarydamas duris.

"Vilties" žurnalas, minėtų nesklaidumų organizacijoje dėka, nebegalėjo tęsti savo duoto žodžio – vienybės jungti jaunimą. Bet ar šiaip ar taip, dalį savo misijos atliko kultūriname lietuvių kolonijos gyvenime.

Toliau seka "Giedra".

Pasaulio Lietuvių Bendruomenės Seime Čikagoje pasirašius taikos susitarimą tarp VLIKo pirmininko K. BOBELIO (kairėje) ir PLB pirmininko inž. V. KAMANTO (viduryje). Toliau sėdi PLB Seimo posėdžiams pirmininkavęs A. RAULINAITIS ir JAV Liet. Bendruomenės pirmininkas dr. A. BUTKUS.

J. Krištolaičio nuotrauka

vių bei estų išeivijoms, besistengiančioms padėti savo tautoms išsivaduoti iš okupacijos ir atstatyti Latvijos ir Estijos nepriklausomybę. Mes turim tuos pačius uždavinius ir veikiame tose pačiose sąlygose. Todėl mes siūlome plėsti ir gilinti mūsų išeivijų, jų organizacijų ir politinių veiksmų tarpusavio ryšius ir bendradarbiavimą.

Nuoširdaus bei paveiklaus bendradarbiavimo siekiant, būtina ne tik remti vieni kitų bendrą kovą už laisvę ir nepriklausomybės atstatymą, bet taip pat bendrai ginti mūsų kraštų teritorinio vientisumo išsaugojimą ir visus kitus gyvybinius mūsų tautų interesus.

Kreipimasis į ukrainiečius

Seimas reiškia savo solidarumą ukrainiečių išeivijai, besistengiančiai padėti ukrainiečių tautai išsivaduoti ir atstatyti nepriklausomą Ukrainą. Mes turim tuos pačius uždavinius ir veikiame tose pačiose sąlygose, mus riša nuoširdus draugiškumas ir bendri tikslai. Todėl mes siūlome plėsti ir gilinti mūsų išeivijų, jų organizacijų ir politinių veiksmų tarpusavio ryšius ir bendradarbiavimą.

Sveikinimas afganų laisvės kovotojams

Seimas sveikina Afganistano laisvės kovotojus, garbingai kovojančius už Afganistano laisvę ir nepriklausomybę.

Mes turime tą patį priešą – sovietinį imperializmą. Sovietų armija 1940 metais įsiveržė į Lietuvą, Latviją ir Estiją ir Sovietų Sąjunga neteisėtai prievarta bei apgaule prisijungė tuos kraštus. Po metų, 1941 metais, Lietuva sukilo prieš sovietus ir išsivadavo iš jų okupacijos, bet netrukus buvo okupuota nacinės Vokietijos.

Vokiečiams pralaimėjus ir traukiantis iš Lietuvos, Latvijos ir Estijos, Sovietų Sąjunga vėl okupavo tuos tris Baltijos kraštus. Aštuonerius metus, 1944 – 1952 metais, Baltijos kraštuose vyko partizaninis karas prieš sovietų okupaciją. Pagaliau Baltijos kraštų laisvės kovotojai nesulaukė nei kariškos, nei politinės laisvojo pasaulio paramos, baigė ginkluotą pasipriešinimą, tačiau lietuvių, latvių ir estų tautos nesusitaikė su sovietine okupacija, ir įvairūs neginkluoto pasipriešinimo reiškiniai Baltijos kraštuose vyksta iki šių dienų.

Lietuvių, latvių ir estų jaunimas yra verčiamas tarnauti sovietų armijoj ir nemažai iš jų siunčiami į Afganistaną. Seimas kreipiasi į Afganistano laisvės kovotojus, prašydamas žiūrėti į lietuvius, latvius bei estus karo belaisvius ar perbėgančius į afganų laisvės kovotojų pusę, kaip neteisėtai į priešų armiją įjungtus draugiškų tautų karius. Mes prašome sudaryti jiems sąlygas pasiekti laisvąjį pasaulį, kur jie galėtų paveikti prisidėti palaikyti jo dėmesį Afganistano laisvės karui ir Baltijos kraštų siekimui išsilaivinti iš sovietinės okupacijos.

PLB seimas ragina visų kraštų Bendruomenes kreiptis į atitinkamus savo kraštų organus ir reikalauti visos galimos pagalbos Afganistano laisvės kovotojams.

(Bus daugiau)

PARDUODAMAS

vertingas sieninis
LIETUVOS ŽEMĖLAPIS
dydis: 80 x 60 cm

Kreiptis į Šv. Kazimiero parapiją,
R. Juatindiba, 28, tel. 273-0338

Antanas Dutkus

LIETUVIŲ SPAUDA BRAZILIJOS

Tasa iš 35 (1824) nr. JORNAL LITHUANO

GIEDRA

Brazilijos Lietuvių
Tautinės Minties Laikraštis

Leidžia: Giedros B-vė

Redaguoja Red. Komisija

Metai I | S. Paulo, 1935, Junho 22 | №1

LIETUVIŲ SPAUDA 1935 METAIS

Nelauktų įvykių banga užtvindė lietuvių koloniją Brazilijoje baigiant pirmąjį kūsimosi dešimtmetį. Vieton kolonijos vadams rimtėti, savo autoritetą auklėti tinkamoje aukštumoje, santūriai laikytis su savo žmonėmis, dėjosi priešingai, — augo nesantaika, visokie barniai, neapykanta, užgauliojimai vienu prieš kitus vis labiau plėtėsi, tokiose buitinės žmogaus socialinėse sąlygose, kultūrinio požiūriu, negatyviai augome ir brendome imigrantų gyvenime. 1935 metais São Paulyje turėjome net 6 visokios spalvos laikraščius bei žurnalus: Lietuvių Aidas Brazilijoje, Lietuvis, Vilnis, Mūsų Žodis, Giedra ir Šviesa. Tai buvo Brazilijos lietuvių spaudos atstovai, kurie kiekvienas savo būdu reiškė mintis bei įsitikinimus mūsų 50-ties tūkstančių ateivių kolonijoje. Nei tarp vieno jų nebuvo sutarimo bendrai bile ko kį klausimą nagrinėti ir jam duoti tinkamas išvadas kolonijos atžvilgiu. Dėl tokios debesuotos kolonijoje padangės, vienas "Lietuvių Aido Brazilijoje" bendradarbis šitaip apibūdino tuometinę padėtį:

"Tautiškai susipratusių ir giliai tikinčių katalikų, socialistų ir komunistų tarpe eina aštri kova. Nežinau kaip kitur, kitose lietuvių kolonijose bet pas mus Brazilijoje eina smarki lietuvių kova tikrai lietuviška dėl to, kad visur ir visame kame, vietoj argumentų, kišo provokacijos, šmeižtai melagystė, smurtas. Jeigu tai būtų kultūrinė idėjų kova, pasidžiaugtume Kova eina nežinia už ką ir stipriausi argumentai — kalėjimu grasinimas, ir pan. Tautininkai piaunasi su katalikais, katalikai visaip "maliavoja" aidiečius, tautininkai vagina katalikus, neatsilieka ir komunistai, šimtaprocentiniai patriotai kalėjimą žada aidiečiams. Būkime kultūringais katalikais, komunistais ir socialistais. Mokėkime savo idėjas skleisti žmonių širdyse.

Spręskime savo kolonijos kultūrinio ir ekonominio gyvenimo problemas kultūringai, o tada mes galėsime pasigirti, mokėdami žmogiška kalba kalbėti į visus skirtingų pažiūrų žmones".

Tais metais kolonijoje padėtis buvo tikrai chaotiška. Katalikai ir tautininkai (čia esantieji valdininkai — mokytojai, redaktoriai, konsulato tarnautojai), iki šiol dirbę iš vien, subruzdavo vieni prieš kitus. Prasidėjo paplavų laistymas ant galvų... Lietuvoje žmonės sakydavo, kad kur tik pasimaišo pinigas, dėl jo kyla nesutarimai ir barniai, iš ko įsidega tikras pragaras. Panašiai atsitiko ir pas mus lietuviškoje kolonijoje.

São Paulo lietuvių parapijos klebonas kun. B. Sugintas, atvykęs Brazilijoje 1932 metais aptarnauti lietuvių katalikus, pasiryžo pastatyti lietuviams nuosavą bažnyčią. Parapijiečių tarpe susilaukė pritarimo. Žmogus

KUN. B. SUGINTAS

"Giedros" faktinis redaktorius, pastatęs V. Zelinoj lietuviams bažnyčią.

ėmėsi darbo, — tam reikalui rinko pinigus, kur tik galėjo. Kad darbas vyktų sklandžiai ir būtų vertas pasitikėjimo, sudarė sau patikimiausių žmonių bažnyčiai statyti komitetą, kurin jėgo be jo paties, kun. B. Suginto, kons. P. Mačiulis, konsulato sekretorius B. Steponaitis, mokyklų mokytojai, laikraščio redaktorius, na ir Katalikų Bendruomenės patikimesni asmenys. Komitetui vadovauti buvo paskirtas kunigas, o vice-pirmininku — kons. P. Mačiulis. Bažnyčiai buvo gauta žemė, keli sklypai, dovanai centrinėj Vila Zelinos vietoj, ant kalvelės. Žmogus (kun. B. Sugintas), kaip jis pats yra išsitaręs, — "Kaip tas žemaičių ubagas, pasiraitojęs savo "balakoną", — sutaną — dieną ir naktį išvaikščiojau bei išvažinėjau São Pau-

Lietuvių Katalikų Bendruomenės šv. Juozapo Bažnyčia Vila Zelinoje, dėl kurios pastatymo, buvo palieta daug nesantaikos tarp bažnyčios sumanytojo ir statytojo kun. B. Suginto ir kons. dr. P. Mačiulio.

PASAULIO LIETUVIŲ BENDRUOMENĖJE

VI PLB SEIMO NUTARIMAI IR PASISAKYMAI

(tęsinys iš praeito nr.)

II. IPAREIGOJANTYS PAREIŠKI- MAI IR NUSISTATYMAI

A. POLITINĖJE SRITYJE

1. Išėivijos ir veiksnų pareigos kovo- je dėl Lietuvos laisvės.

Kol Lietuva yra okupuota, kiekvienas lietuvis turi pareigą pagal savo sugebėjimus ir galimybes prisidėti prie tėvynėje vykstančios kovos už Lietuvos laisvę. Šią pareigą vykdant, kiekvienas lietuvis ir kiekviena lietuvių organizacija skelbia tautos valią išsivaduoti iš okupacijos ir atstatyti Lietuvos nepriklausomybę. Todėl Pasaulio Lietuvių Bendruomenė skatina

LIETUVIŲ SPAUDA BRAZILIJOS

lo gatves, interiore fazendas, išlandžio-
jau mūsų tautiečių lūšnas, rūsius ir
karčiamas, apvažinėjau Lietuvą, apke-
liavau Šiaurės Ameriką ir Kanadą,
rinkdamas bažnyčiai statyti pinigų"...
Ir tiesa, į bažnyčios fondą plaukė pi-
nigai, mūro sienos augo o bokštas
stiebėsi vis aukštyn ir aukštyn. Rodos,
viskas gerai ir gražu. Tik melskis ir
Dievą garbink už žadančias gražias
išdavus parapijonims. Bet kur tau.
Velniukštis įsimaišė ir išardė komite-
tą. Ėjo gandai, kad kasoje atsirado
"rombo". Komiteto vice-pirmininkas
ir jo garbės narys, kons. P. Mačiulis,
įtarė kun. B. Sugintą išaikvojus neaiš-
kiems reikalams apie kelioliką tūk-
stančių milreisy. Tai buvo didelis pini-
gas, apie 2 tūkstančius dolerių. Skan-
dalas išėjo viešumon. Ar jisai turėjo
pagrindo ar ne, niekas nežinojo, bet
gandas pasklido ir įžeidė Komiteto
pirmininko garbę. Komiteto pirminin-
kas kun. B. Sugintas bandė išaiškinti
reikalą per laikraštį "Lietuvij" ir savo
asmenį ištraukti iš tos balos. Bet,
kaip tvirtina pats kunigas, konsulas
P. Mačiulis surinkęs jo straipsnį, dar
nespausdintą, išbarstė ir neleido "Lie-
tuvyje" spausdinti. Ir dabar? Ką da-
ryti? Kaip ir kur pasiteisinti ir para-
pijonis įtikinti, jog mestas prieš jį
kaltinimas yra gryna melagystė, šmeiž-
tas. "Lietuvių Aidas Brazilijoj" iš ša-
lies stebėjo į žodžių verdančią kovą
tarp konsulo ir kolonijos kapeliono.
Kad apgynus savo garbę ir nusiplo-
vus ant jo išlietas konsulo ir jo šali-
ninkų paplovas, kun. B. Sugintas su-
manė išleisti savą laikraštį, "pakrikš-
tydamas" jį vardu "Giedra".

(Bus daugiau)

ir remia iš visuomenės kylančių ini-
ciatyvų dirbti Lietuvos laisvei. Jie to-
kie asmenys ar organizacijos pageidau-
ja veikti PLB vardu, jie privalo PLB
valdybos sutikimo.

Seimas dėkoja dr Geručiu už jo
darbą ir pasirūpinimą, kad Baltijos
valstybių rezoliucija būtų priimta Eu-
ropos Parlamento.

2. Santykiai su kitais veiksniais aplamai

Pasaulio Lietuvių Bendruomenė
yra nepriklausomas veiksnys, atsakin-
gas išėivijos lietuviams, kurie renka
jos seimą, o seimas — valdybą. PLB
vadovybė yra pasiryžusi su kitais
veiksniais bendradarbiauti lygiateiši-
kumo pagrindu.

Seimas nutarė, kad dėl skirtingos
atskirų veiksnų kilmės bei prigimties
šiuo metu tinkamiausia koordinacijos
forma yra atnaujintos periodinės veiks-
nių konferencijos, kurias, paskutinės
1974 m. White Plains konferencijos
pavyzdžiu, kviestų PLB ir Vyriausio-
jo Lietuvos Išlaisvinimo Komiteto
valdybos. Atnaujintas konferencijas
sudaryta White Plains dalyvavę veiks-
niai, ir jos vyktų ta pačia tvarka, kol
ji nebūtų pakeista bendru susitarimu.

Bendradarbiavimui tarp veiksnų
yra būtina sąlyga laikytis visuotiniai
priimtų žmonių santykiavimo taisyk-
lių. Seimas kviečia visus veiksnis są-
žiningai laikytis anksčiau pasiektų su-
sitarimų, ypač White Plains sutarto
nusistatymo dėl santykių su Lietuva,
kuris pakeitė ankstesnius nutarimus
tuo klausimu.

3. Santykiai su VLIK' u

PLB ir VLIK'o atstovai, susitikę
VI-tojo PLB seimo metu abišalės ly-
gybės pagrindu sutarė tartis dėl Lie-
tuvos laisvinimo veiklos.

Netolimoje ateityje abišalės valdybų
atstovai susitiks aptarti konkrečių
šios veiklos darbų ir jo koordinuoto
vykdymo.

4. Dėl Jaltos susitarimų

Seimas linki ištvermės ir geriausios
sėkmės lenkų darbininkams, ginan-
tiems savo teises, ir ryžto visai lenkų
tautai, kovojančiai už Lenkijos laisvę
ir nepriklausomybę.

Tačiau Lenkijoj vykstant sunkiai ir
komplikuotai lenkų darbininkų ir vi-

šos tautos kovai, kai kuriuose lenkų
išėivijos sluoksniuose, o kartais ir pa-
čioj Lenkijoj, pasigirsta balsų už prieš-
karinių Lenkijos rytinių sienų atstaty-
mą, už panaikinimą Jaltos susitarimų,
kuriais buvo nustatyta dabartinė Len-
kijos rytinė siena. Jaltos susitarimų
panaikinimas reikštų Vilniaus ir dide-
lių Vakarinės Ukrainos ir Vakarinės
Gudijos plotų pripažinimą Lenkijai.

Jaltos susitarimai buvo numatę
laisvus rinkimus visuose iš vokiečių
okupacijos išvaduočiuose kraštuose.
Rytų Europa pakliuvo sovietų val-
džion ne dėl Jaltos susitarimų, bet
sovietams tuos susitarimus sulaužius.
Lietuvos, Latvijos ir Estijos Jaltos su-
sitarimai nelietė. Jų likimas buvo
sprendžiamas Teherane, o Mažoji Lie-
tuva sovietams buvo atiduota Potsda-
me.

Gindamas Lietuvos teises į Vilnių
ir siekdamas išlaikyti gerus santykius
su mums draugiška ukrainiečių tauta,
Seimas atsiriboja nuo pasiūlymų pa-
naikinti Jaltos susitarimus. Seimas rei-
kalauja, kad sovietai tuos susitarimus
jvykdytų ir kad Rytų Europos kraš-
tuose pagaliau taip pat būtų jvykdyti
laisvi rinkimai.

5. Dėl Mažosios Lietuvos likimo

Mažoji Lietuva taip pat yra lietuvių
tautos žemė. Ten vyko platus kūry-
bingas kultūrinis ir politinis gyveni-
mas, ten gimė pirmoji periodinė lietu-
vių kalba spauda ir grožinė literatūra,
ir ten Lietuvių Tautinė Taryba Tilžė-
je 1918 metų lapkričio mėn. 30 die-
ną paskelbė Mažosios Lietuvos prisi-
glaudimą prie Didžiosios. Dabar šis
kraštas Sovietų Rusijos komunistinės
imperijos yra okupuotas ir kolonizuo-
tas, todėl Seimas palaiko jos pirmų-
čių gyventojų ir jų ainių teise vėl
grįžti į savo kraštą, kurio likimas tu-
rėtų būti sprendžiamas pagal istorinį
pagal senųjų to kraš-

(bus daugiau)

Slogos pasekmės

— Na, už ką pakliuvai? —
klausia kalinys savo naują ka-
meros draugą.

— Už persišaldymą.

— Kaip tai?

— Neišlaikiau, nusičiaudė-
jau, ir pabudo šeim. ininkas.

ESCOLA SOFIA COSTURA E MODELAGEM

KALBAMA LIETUVIŠKAI

Rua da Graca, 381 - Casa 6

Fone 220-8319

Bom Retiro

Antanas Dutkus

LIETUVIŲ SPAUDA BRAZILIJOS

LIETUVIŲ SPAUDA 1935 METAIS

Tasa iš 35 (1824) nr.

"Giedra" pasirodė platinime 1935 m. birželio 22 d. Jos leidėju pasirašė "Giedros bendrovė", o redaktorium Redakcinė komisija". Adresas — Rua Rio Bonito, (kun. B. Suginto butas). Spausdino "Birutės" spausdintuvė. Redakcija pirmajame puslapy pasisakė, koks yra tikslas leisti dar vieną laikraštį. Štai redakcijos žodžiai (kalba netaisyta):

"Išleisdami naują laikraštį "Giedrą", mes skaitome sau už pareigą supažindinti su juo savo tautiečius ir išaiškinti mūsų tikslą.

"Lietuvių kolonija pastaruoju laiku pergyvena visuomeninį krizį: gana skaitlinga, susmulkinta ir daugelis mūsų tautiečių absoliučiai nenusivokia savo poelgiuose. Tie poelgiai išeina iš atsakomųjų asmenų, kurie yra pašaukti koloniją konsoliduoti.

DR. PETRAS MAČIULIS

Buęs Lietuvos konsulo São Paulo nuo 1929 m. iki 1935 m.

"Juk gerai, kad tokiu laiku, kada mūsų Tėvynė-Lietuva iš vienos pusės turi už priešą Vokietiją, iš kitos — Lenkiją, žgrobusią ir laikančią priešpauzės Lietuvos sostinę Vilnių ir dalį mūsų žemių, kai kai kurie iš mūsų tautiečių ima asmeninėmis intrigomis ir sėdinti nesantaiką kolonijoje... Liūdniausia yra tai, kad atsakomingsiausias asmuo (konsulas AD!) visuomet užmiršęs, jog jisai yra kolonijai, o ne kolonijai jam... Visa mūsų išeivija iki šiol neturėjo savo spaudos organo.

"Lietuvis, kurio antgalvy parašyta "Lietuvių Sąjungos Brazilijoje organas", niekuomet juo nebuvo. Jis gynė ir gina asmeniškų reikalus. "Lietuvių Aidas Brazilijoje" yra opozicinis ir socialistinės ideologijos laikraštis. "Giedra" ryžtasi visuomet stovėti lietuvių tautinių interesų sargyboje, objektingai nušviesti paskutinius įvykius ir rašyti tik tiesą..." ir tt. ir tt.

"Giedros" išėjo trys laidos, kurios sekamai atsistojo tautinių interesų sargyboje ir jo objektingai nušvietė paskutinius įvykius". Atvertę pirmą "Giedros" numerį, skaitome: "Konsulas Mačiulis per savo laikraštį (Lietuvį) kelis sykius kartojo, kad lietuvių katalikų švento Juozapo Bendruomenės kasoje trūksta 18.000 milreisų. Kad parodyti visuomenei ir visiems katalikams, jog Mačiulis užsiima šlykščiomis melagystėmis ir šmeižtais, talpiname čia lietuvių katalikų švento Juozapo Bendruomenės revizijos komisijos akto klišę, iš ko kiekvienas galės matyti ar trūksta kasoje pinigų, ar ne". Seka revizijos komisijos išvada: "Revizijos komisija patikrinusi S. Paulo Rymo katalikų bažnyčios statybos aukų rinkimą...

Kun. B. Sugintas su savo bičiuliais, iš kairės į dešinę kun. B. Sugintas, ketvirtas iš kairės ministeris J. Aukštuolis ir antras iš dešinės konsulo pareigas ėjęs B. Steponaitis.

"argumentacijų" pilna visose trijose "Giedros" laidose, "apšviečiančių" ir kultūrinančių lietuvių koloniją. "Giedra" "objektingai" nušvietusi paskutinius įvykius ir pasižadėjusi "rašyti tik tiesą", niekais išėikvojo savo pajėgas, tyliai užvertė savo paskutinį lapą. "Lietuvių Aidas Brazilijoje", dėl Lietuvos valdininkų — konsulato, Dulro tarnautojų ir kunigo, — nutylėjo

reikalo ardyti bažnyčios statybos komitetą?" ir t.t. Dar vienas Bažnyčios statybos komiteto revizijos aktas, pasirašytas V. Nalivaikos ir B. Steponaičio, kuriame tvirtinama, jog pinigų kasoje netrūksta. Bendruomenės visuotinas narių susirinkimas, pašalinęs kons. P. Mačiulį iš Komiteto ir atėmęs "garbės nario" titulą, priėmė bent kelias rezoliucijas prieš konsulą, kurias nutarta pasiųsti Lietuvoj, ministerijoms, "Jo Ekscelencijai Ponui Lietuvos Respublikos Prezidentui" surašyti išsamų skundą prieš P. Mačiulį.

Dar keletą panašaus turinio ir tuo pačiu reikalu, "stovėdama tautinių interesų sargyboje", "Giedra" atrėmusi prieš kun. B. Sugintą skelbiamus pašlijimus, apgynusi parapijos klebono garbę parapijonų ir savo skaitytojų akyse, neliko neatsilyginusi ir savo priešams, — konsului ir jo šalininkams, kurie iš Bažnyčios statybos komiteto pasitraukė ir nuėjo su konsulu. Kiti gi "disidentai", pasiliko su kun. B. Sugintu. "Giedra" apkaltino konsulą pasisavinime jo dalį algos, gaunamos iš Lietuvos, keičiant valiutą gautus dolerius į braziliskus milreisus, kaltinamas taip pat dideliu kolonijos provokatorium esant, užsiimant visokiausiomis nešvariomis mechaniacijomis, bendraujant su Lietuvos valstybės priešais. (Pažymėta Tauragės sukilimo dalyviai 1927 m., kurių su vienu turėjęs artimus ryšius). Panašių ir dar kitokių

LIETUVIŲ SPAUDA BRAZILIJOS

VYTAUTAS NALIVAIKA

Lietuvių mokyklos S. Paulyje mokytojas ir didelis draugas kun. B. Suginto

nes suprato, kad "abu bendru tokiu". Lietuvių Sąjungos Brazilijoje organas "Lietuvis" turėjo už pareigą ką nors pasisakyti ir apginti savo "ponus". Pirmiausia "išbarė" "Giedros" leidėjus, už jų "didžiausią" nusikaltimą, spausdinti laikraštį "Birutės" spaustuvėje. Toliau, parinkęs "kultūringiausių" kolonijoms frazių, beveik ištisu puslapiu puola kun. B. Sugintą, užmiršęs net "kunigu" jį pavadinti. Štai keletas "Lietuvio" "pažibų", mestų prieš kleboną: "... Visas laikraštukas persunktas Suginto verkšlenimu, mėginimu save pateisinti. Bet kas iš to? Jo nešvarios sąžinės neišgelbės nė jo paties pagimdytas kūdikis Giedra, nes Sugintą, kaip visų kolonijos blogybių kaltininką, kolonija pasmerkė".

Kas ką pasmerkė ir kaip jis įvyko, ar tarpininkaujant ministerijoms, ar bažnytinei vyriausybei, — taip ir liko nepaaiškinta kolonijai. Žinoma tik tiek, kad kolonija, sukėltoje Lietuvos valdininkų "audroje" nedalyvavo, o tik stebėjo, kaip dėl pinigų bavo riejamasi.

Su laikraščiu "Giedra" baigėsi dar vienas "kultūrinio" ir "patriotinio" Brazilijos lietuvių gyvenimo laikotarpis. "Giedra" ne tik nenugiedrino ūkanotos kolonijos padangės, bet, savo pasirodymu, dar labiau ją aptemdė.

Seka: "Mūsų Žodis", "Šviesa".

Dra. HELGA HERING

MÉDICA — GYDYTOJA
HOMENS SENHORAS CRIANÇAS

Rua Quartim Barbosa, 6 — B. do Limão
Fone: 265-7590

De 2a a 6a. das 8 às 12 hs. e das 14 às 18 hs.

KALBAMA LIETUVIŠKAI

**PASAULIO LIETUVIŲ
BENDRUOMENĖJE****VI PLB SEIMO NUTARIMAI IR
PASISAKYMAI**

(tęsinys iš praeito nr.)

**6. Prašymas popiežiui Jonui Pauliui
II dėl Vilniaus arkivyskupijos**

Pasaulio Lietuvių Bendruomenės Šeštasis Seimas, kuris vyksta Čikagoje, Amerikos Jungtinėse Valstybėse, 1983 birželio 27 — 30 ir kuriame atstovaujamos 14 kraštų Lietuvių Bendruomenės, kreipiasi į Jūsų Šventenybę, reikšdamas nuoširdžią padėką už dėmesį Lietuvai jos Katalikų bažnyčiai ir tikintiesiems, kurie dėl savo tikėjimo kenčia daug metų užtrukusius, skaudžius persekiojimus. Mes dėkojame už Jūsų Šventenybės paguodos ir pastiprinimo žodžius Lietuvos vykupams ir tikintiesiems.

Lietuvių tauta ir jos išeivija dėkingai įvertina Šventojo Sosto nepripažinimą Lietuvos neteisėtos okupacijos ir aneksijos. Seimas prašo Jūsų Šventenybę, kad, išlaikant Lietuvos aneksijos nepripažinimą, jos sostinės Vilniaus arkivyskupija būtų prijungta prie Lietuvos bažnytinės provincijos, išskyrus tą jos dalį, kuri yra į vakarus nuo dabartinės Lenkijos sienos. Seimas tiki, kad toks Vilniaus arkivyskupijos priklausomybės pertvarkymas labai daug prisidėtų prie pilno santykių išlyginimo ir nuoširdaus draugiškumo atstatymo tarp lietuvių ir lenkų tautų.

7. Apeliacija į C.S.C.E. Madrido konferenciją

Seimas kreipiasi į Madrido konferenciją, ragindamas ją baigiamajame paraiškime įsakmiai priminti visų Helsinkio aktą pasirašiusių kraštų įsipareigojimą gerbti žmogaus teises ir tautų apsisprendimą.

Helsinkio įsipareigojimų vykdymą tikrinančioms grupėms turi būti užtikrinta pilna veiklos laisvė, o už tą veiklą suimtieji sąžinės kaliniai nedelsiant turi būti paleisti iš kalėjimų, priverčiamųjų darbo stovyklų ir baudžiamųjų psichiatrinų.

Sovietų Rusija 1920 metų taikos sutartimis su Lietuva, Latvija ir Estija pripažino jų apsisprendimą už ne-

priklausomybę. Vykdydama tautų apsisprendimo teisę, Sovietų Sąjunga privalo baigti neteisėtą tų kraštų okupaciją ir turi atitraukti savo karines jėgas, administraciją bei kolonistus.

8. Dėl sovietų okupuotų japonų salų

Seimas pasisako už Japonijos teises į Sovietų Sąjungos okupuotas ir aneksuotas Šiaurines Teritorijas. Teisingumas reikalauja, kad Sovietų Sąjunga atitrauktų iš Japonijos Šiaurinių Teritorijų savo karines jėgas, administraciją bei kolonistus ir jas grąžintų Japonijai.

B. KULTŪRINĖJE SRITYJE**1. Dėl Lituanistikos tyrimų ir studijų centro**

Išeivijos mokslinio gyvenimo bei išeivijos tikslų ir problemų moksliniams tyrinėjimams ir sprendimui reikia centrinės tyrimo ir studijų įstaigos, lietuviško "think tank". Tokia įstaiga siektų sistematiško archyvinių muziejinių turty išsaugojimo, sąlygų sudarymo moksliniams ir mokslinėms organizacijoms jų darbą vykdyti ir mokslinio pobūdžio išeivijos ir lietuvių tautos problemų sprendimo. Todėl VI Pasaulio Lietuvių Bendruomenės seimas pritaria Lituanistikos tyrimų ir studijų centrui, įsikūrusiam Jaunimo centre, Čikagoje, ir skatina visus lietuvius bei lietuvių organizacijas tiek morališkai, tiek materialiai remti jo darbus ir pastangas, ypač lituanistinių archyvų telkimą ir jų išlaikymą ateičiai.

2. Dėl Lituanistikos katedros

a) PLB seimas dėkoja PLB valdybai ir jos bendradarbiams už dideles pastangas padedant pamatus Lituanistikos katedrai.

b) Seimas prašo JAV LB valdybą perimti tolimesnę Katedros realizavimo iniciatyvą ir atsakomybę už sutelkimą lėšų.

c) Seimas ragina visas PLB kraštų Bendruomenes remti Lituanistikos katedrą morališkai ir, pagal galimybes, lėšomis.

3. Dėl Pasaulio lietuvių

PLB valdybos leidžiamas žurnalas PASAULIO LIETUVIS yra svarbi informacijos ir ryšio palaikymo priemonė tarp PLB valdybos ir kraštų

**ESCOLA SOFIA
COSTURA E MODELAGEM**

KALBAMA LIETUVIŠKAI

Rua da Graca, 381 - Casa 6

Fone 220-8319

Bom Retiro

Antanas Dutkus

LIETUVIŲ SPAUDA BRAZILIJŲ

LIETUVIŲ SPAUDA 1935 METAIS

Tąsa iš n° 37 (1826)

Greta visos eilės legalios, įstatymais pripažintos viešam naudojimui skirtos spaudos – "Lietuvių Atlas Brazilijoj", "Lietuvis", "Giedra", "Šviesa" ir vėliau "Rytas", – lietuvių kolonija turėjo dar taip vadinamą "pogrindžio spaudą", kuri buvo draudžiama spausdinti ir platinti, – tai buvo "Brazilijos komunistų partijos lietuvių frakcijos leidžiamas laikraštis "Mūsų Žodis", kišeninio formato, kad išvengus negeistinių akių ir įtarimų ir sėkmingiau jį paplatinti savo pasekėjų ir prijuočių tarpe. Po nekurio laiko, laikraščio redakcija pradėjo ignoruoti savo pirmųjų leidėjų vardą, – "komunistų partijos lietuvių frakcija", – pasitenkino tik pažymėjimu "Brazilijos Lietuvių Darbininkų laikraštis". Buvęs Lietuvos konsulas Petras Mačiulis, rašydamas "Pasaulio Lietuvyje" apie anų alikų egzistuojančią lietuvių spaudą Brazilijoj, pastebi, jog "Mūsų Žodis" atstovavęs anų laikų viešai veikiančią "Kultūros" draugiją, vadinas – prisidėjusi prie laikraščio leidimo. Kiek yra tiesos tame tvirtinime, nežinome, tačiau jo teigimui galima patikėti, nes konsulas tada nuodugniai pažinojo lietuvių užkulisinę veiklą ir ją domėjosi...

"Mūsų Žodis" pradėtas buvo leisti 1933 metais lapkričio mėn., o 1938 metais jau nebepasirodė. Jo sustojimo priežastys, kaip patys laikraščio redaktoriai yra pasisakę, buvo – "spaustuvė susekta ir uždaryta ir taip tapo palaidotas nelegalus lietuvių komunistų laikraštis "Mūsų Žodis", areštuojami, pirmutinis ir paskutinis, jo redaktoriai – Alfonsas Kučinskas ir Antanas Vaivutskas. (Pietų Amerikos Lietuvių kongreso leidinys).

"Mūsų Žodžio" redaktorius

ANTANAS VAIVUTSKAS

Nežiūrint didelių sunkumų ir visokių kliūčių, kurias turėjo sutikti "Mūsų Žodžio" leidėjai, vis dėl to jis išsilaikė kelis metus, skleidžiamas komunistinę ideologiją lietuvių kolonijoje. Leidėjai pasisako, jog "laikraštis buvo leidžiamas ne kokiais nors atskaldiniais sumetimais, o paprasčiausia dėl to, kad tuo laiku lietuviai, nemokėdami vietinės kalbos, negalėjo petytys petin kovoti drauge su brazilų liaudimi už bendrus klasinius reikalus".

Laikraštis išimtinai beveik nagrinėjo ir svarstė tarptautinio proletariato klasės reikalus ir jo kovą su buržuazija. Savo rašiniuose mažai ir labai retai kada atkreipdavo dėmesį į vietos lietuvių ateivių reikalus, nekėlė ir nenurodė lietuviams kelio išeišiško gyvenimo problemoms spręsti, ekonominiai stiprėti bei kultūriniai tobulėti. Tautiniai reikalai jam buvo svetimi. "Mūsų Žodis" propagavo marksizmo-leninizmo doktriną, šaukė lietuvius vienyti ir kovoti prieš Brazilijos liaudies priešus", organizavo Raudonosios pagalbos ratelius, rinko aukas politiniams kaliniams šelpti, ypač Lietuvoje esamus politinius kalinius, skelbė protesto nutarimus prieš tuometinę Lietuvos vyriausybę dėl politinių kalinių kankinimo ir pan., reikalavė mi protestuose išdėstytus reikalavimus išpildyti... Netrukdamo "Mūsų Žodžio" puslapiuose paleistų savo

"Mūsų Žodžio" redaktorius

ALFONSAS KUČINSKAS

"priešams" lietuviams madingų anais laikais pažyminių: socialfašistai, klerikalai, fašistai ir kitokių patentuotų "kovos" žodžių. Ypatingai nuo to tekdamo nukentėti "aidiečiams" (socialfašistams.)

Kiek tos kovos atgarsiai pasiekė lietuvių imigranto širdį, nesiimame spręsti, tačiau, nežiūrint to, kad iš Lietuvos atvykęs bernas dar tebegyveno lietuviško kaimo dvasia, vis dėl to, susilaukė atgarsio ir pritarimo jaunuolių tarpe, kurie šiam darbui aukojosi ir skyrė savo duklę paremti nesuaprasčių idėjų labui.

Pagrindiniu "Mūsų Žodžio" redaktorium buvo A. Kynas, o jam talkininkavo Bronius Šabrinskas, Alfonsas Kučinskas, A. Neverauskas, Alfonsas Marma, Antanas Vaivutskas ir Antanas Zokas. Vieni jų buvo sulaukyti ir išstremti tai į Lietuvą, tai į Urugvajų, kiti slapstėsi vietoje. A. Kynas ir Grimža, tremiami Lietuvoje, Prancūzijos uoste iš laivo pabėgo, nuvyko į Ispaniją ir prisijungė prie tenai vykstančio pilietinio karo legalistų pusėn. Antanas Zokas ir Antanas Vaivutskas buvo išstremti Urugvajun ir tuojaus po karo, su kitais lietuviams, grįžo Lietuvoje, kur pirmasis buvo išrinktas deputatu, o A. Vaivutskas ilgus metus priklausė prie laikraščio "Gimtas Kraštas" redakcinės kolegijos.

Kokį įnašą atnešė ir kuo prisidėjo "Mūsų Žodis" prie lietuvių kultūrinio vystymosi ir tautinio auklėjimo, tešprendžia patys skaitytojai. Bet kaip ten bebūtų vis dėlto ir "Mūsų Žodis" judino lietuvių koloniją iš pasyviškumo nors ir ne visiems suprasta kryptimi ir įsijungė į lietuvių išeiščių spaudos istorijos lapus.

Seka – Šviesa ir Rytas.

PARDUODAME automobiliams

SKYDELIUS su grandinėle raktams LIPINĖLIUS – adesivos
Chaveiro com emblema Vytis e bandeira
ŠV. KAZIMIERO PARAPIJŲ

PARDUODAMAS

vertingas sieninis
LIETUVOS ŽEMĖLAPIS
dydis: 80 x 60 cm
Kreiptis į Šv. Kazimiero parapiją,
R. Juatindiba, 28; tel. 273-0338

Antanas Dutkus

LIETUVIŲ SPAUDA BRAZILIJOS

LIETUVIŲ SPAUDA 1935 METAIS

(Tąsa iš n° 40 (1829))

ŠVIESA

Turtinga buvo lietuvių spauda 1935 metais. Ir ji buvo skaitoma. Vi- si jos laukdavo jau penktadienio vaka- re prie spaustuvės durų bei redakcijo- se. Nereikėdavo skaitytojų įieškoti ir juos raginti, kad skaitytų lietuvišką žodį.

Apie vidurį 1935 metus, pasirodė lietuviškoje kolonijoje kun. B. Sugin- to leidžiama "Giedra". Kaip nelauk- tai ji prašvito, taip staigiai ir užgeso. Ne ilgai jai teko giedrinti lietuvišką padangę. "Giedros" pasirodymo tiks- las buvo, — parodyti kolonijai, o ypač katalikų Bendruomenei ir bažny- čios statymo komitetui įrodyti, kad konsulo P. Mačiulio paleisti gandai apie pinigų trūkumą statybos komite- to kasoje, — yra melas. Paskelbti "Gie- droje" revizijos komisijos, Bendruo- menės valdybos ir komiteto dokumen- tai parodė, kad pinigai nebuvo išaik- voti ir kad bažnyčios statyba eina normaliai ir sąskaitos apmokamos lai- ku, pagal susitarimą su statybininkais. "Giedros" misija tapo atlikta. Vieton jos, už mėnesio laiko, po sudrumstos kolonijoje nuotaikos ir iš po užsiliku- sios ūkanos, iš "Birutės" spaustuvės pasirodė "Šviesa". Leidėjai savo para- šo nepadėjo, tačiau "Šviesa" pasisakė, jog ji būsianti Lietuvių Katalikų Ben- druomenės organu. Redaktorium pasi- rašė jau visiems pažįstamas spaudos darbuotojas Stasys Puišys, redaktoriaus pareigas ėjęs laikraštyje "Lietuvis"

STASYS PUIŠYS
"Šviesos" Redaktorius

Brazilijoje ir žurnale "Viltis". "Švie- s" adresas — lietuvių parapijos klebon- joje. Pirmame žodyje "Šviesa" būsi- miems savo skaitytojams pasisako:

"Spauda — visos tautos mokykla. Mokyklos auklėja tik jaunimą, o š- da auklėja visus... Tai ne be reikak-

yra mokslininkų pasakyta — spauda yra penktoji pasaulio galybė. Tą spau- dos jėgą supranta visi tautos ir orga- nizacijų vadai. Jie norėdami savo idė- jas paskleisti plačiose žmonių masėse, visuomet ir visur naudojami spaudos ginklu. Tam tikslui yra leidžiami savi laikraščiai, savi organai..."

"São Paulo lietuvių kolonijoje viena iš didžiausių organizacijų yra Liet. R. Katalikų Šv. Juozapo Bendruomenė, kurios veikimas eina kas kart vis pir- myn ir norėdama savo idėjas paskleis- ti, nusistatė išleisti savo organą, pa- remta tvirtai katalikybės ir lietuvi-ybės pagrindais. Iš čia ir atsirado šis naujas laikraštis "Šviesa". Bet nereik- kia manyti, kad šis laikraštis leidžia- mas vien tik bendruomenės reikalams; jis yra leidžiamas visai kolonijai. To- dėl "Šviesos" skiltys yra atviros vi- somis rimtoms organizacijoms ir, ben- drai, visiems kolonijos nariams".

Nei leidėjai, nei redakcija nepasa- ko, kas tos "rimtos" ir "nerimtos" organizacijos. Mūsų manymu, kad or- ganizacijos, kokios jos bebūtų, yra rimtos, tik siekiami tikslai skiriasi vie- ni nuo kitų, su kuriais ne visi vieno- dai sutinka, nepritardami vienos bei kitos organizacijos tikslams, negalime sakyti, jog ji nerimta.

"Šviesa" tęsdama savo "Pirmąjį Žodį", antrame numery išdėsto savo planus ir planų vykdymui programą. Ir čia pat primena "ilgus šimtmečius lietuvių nešamą svetimųjų jungą, bau- džiaivos laikus ir kad to pasėkoje, pra- dėjo užmiršti savo papročius, kalbą, net meilę savo tėvynei, dėl to — "Švie- sa" matydama tokią padėtį, stengsis ugdyti lietuvių širdyse meilę ir prisiri- šimą prie gimtinės, prie savosios kal- bos. Atvykę svetur, radome skurdą ir sunkias gyvenimo sąlygas... Todėl me tengsimės rodyti savo broliams kelią prie geresnės būklės ir tam tiks- lui plačiai atskleisime laikraščio "Švie- sos" skiltis..."

Tai toki buvo paskelbti "Šviesos" tikslai ir išdėstyti ne visiškai šviesūs planai užsibrėžtiems tikslams vykdyti. Pirmose "Šviesos" laidose, pagrindinė

vietą užima kat. Bendruomenės reika- lai aukų rinkimas bažnyčiai statyti apyskaitos surištos su bažnyčios sta- tyba, pamaldų tvarkraštis, užsakų, su- tuoktuvių ir krikšto statistika. Né žodžio apie prieš mėnesį užgesusią "Giedra", tik pataria savo skaityto-

ŠVIESA

- LUZ

Órgão da Comunidade Católica Lituana de São José
Red. Responsável: Jesus Saborido Montanés.
São Paulo, 1941 m. Rugpjūčio m. 8 d. Nr. 307.

jams, kurie nori sužinoti teisybę apie Bendruomenės reikalus ir bažnyčios statybą, skaitytų "Giedros" 1,2 ir 3 numerius. Toliau paduoda trumpų ži- nučių iš pasaulio kraštų ir Lietuvos. Pamini, kad Kaune įsikūrė Pasaulio Lietuvių Sąjunga; kad kaikuriose Lie- tuvos vietose vyksta ūkininkų sukili- mai; kad Lietuvos Žemės Bankas, (tas pats, kuris paskolinęs yra Lietuvių Sąjungai Brazilijoje 500 tūkstančių mil- reisų, — AD.), rugsėjo 24 d. paskel- bė varžytines parduoti 29 ūkius ap- mokėti valdžiai skolas. Neatrūko joje polemikos ir su kitais laikraščiais, ypač su "Lietuviu", kuris nesiliovė užpuldinėti, ginčytis ir "autentiškų faktų" įrodinėti kun. B. Suginto adre- su. "Šviesa" stengėsi visus puolimus atremti, vengdama vartoti žodžius bei išsireiškimus, kurie tik erzino ko- loniją. Santykiai tarp konsulato užlai- komo laikraščio "Lietuvis" ir kun. B. Suginto aštrėjo, nes "Lietuvis" su- rasdavo vis "naujesnių" klebono "nu- krypimų" ir juos skelbdavo laikrašty- je. "Šviesa", žinoma, reaguodavo ir stengdavosi kiek galėdama, kunigo vardą, savo faktinio šeimininko, apgin- ti ir kolonijos akyse statyti jį tam tikroje aukštumoje.

(bus daugiau)

DU KLAUSIMAI LAIKRAŠČIO SKAITYTOJUI:

1. AR ATNAUJINOTE
ML PRENUMERATA ?
2. AR NETURITE GIMINIŲ
- DRAUGŲ, KURIEMS
GALETUMĖTE
UŽSAKYTI M.L. ?

Antanas Dutkus

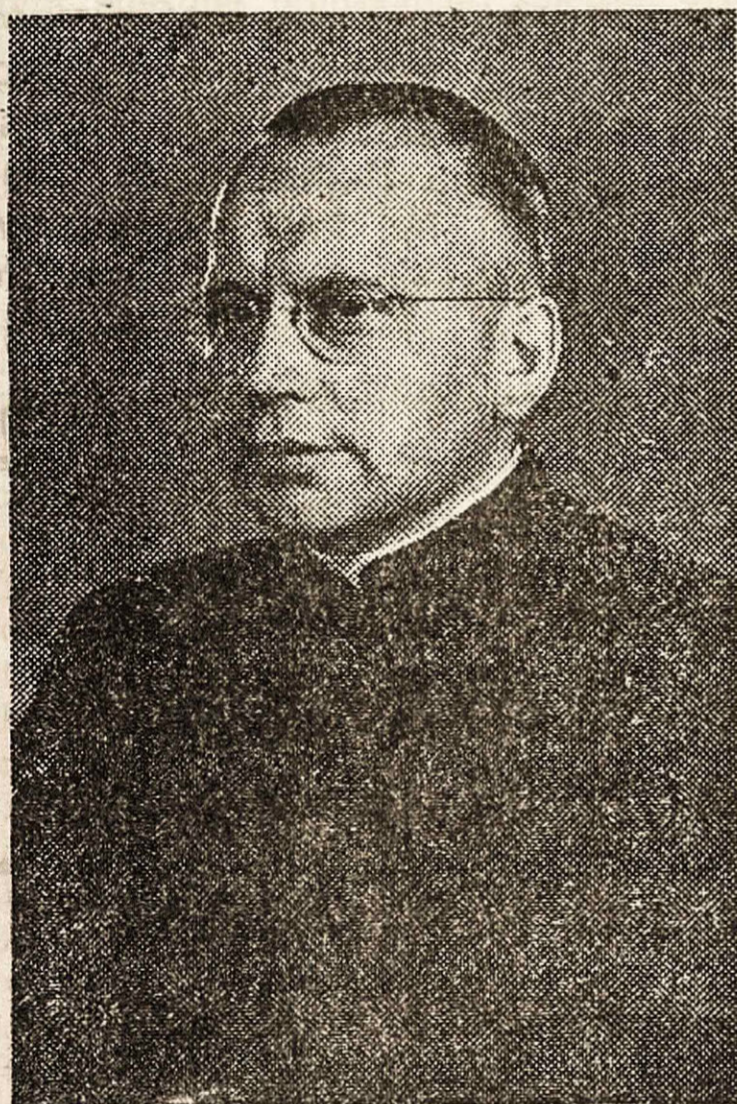
LIETUVIŲ SPAUDA BRAZILIJOS

LIETUVIŲ SPAUDA 1935 METAIS

ŠVIESA

(tesinys iš praeito nr.)

Laikraštis "Šviesa" darė gero įspūdzio, didelio formato, 6 psl. Redaktorius St. Puišys turėjo patyrimą spaudos darbe santuriai redagavo laikraštį ir vengdavo veltis į ginčus, nors ne retai, perėmus "Giedros" tęstinumą, jam tekdavo girdėti ir nuveikti užpuolimus prieš kun. B. Sugintą, kuriuos nesiliovė daręs Lietuvių Sąjungos Brazilijoje organas

Kun. P. Ragažinskas
Šv. Juozapo liet. bažnyčios klebonas
ir "Šviesos" redaktorius

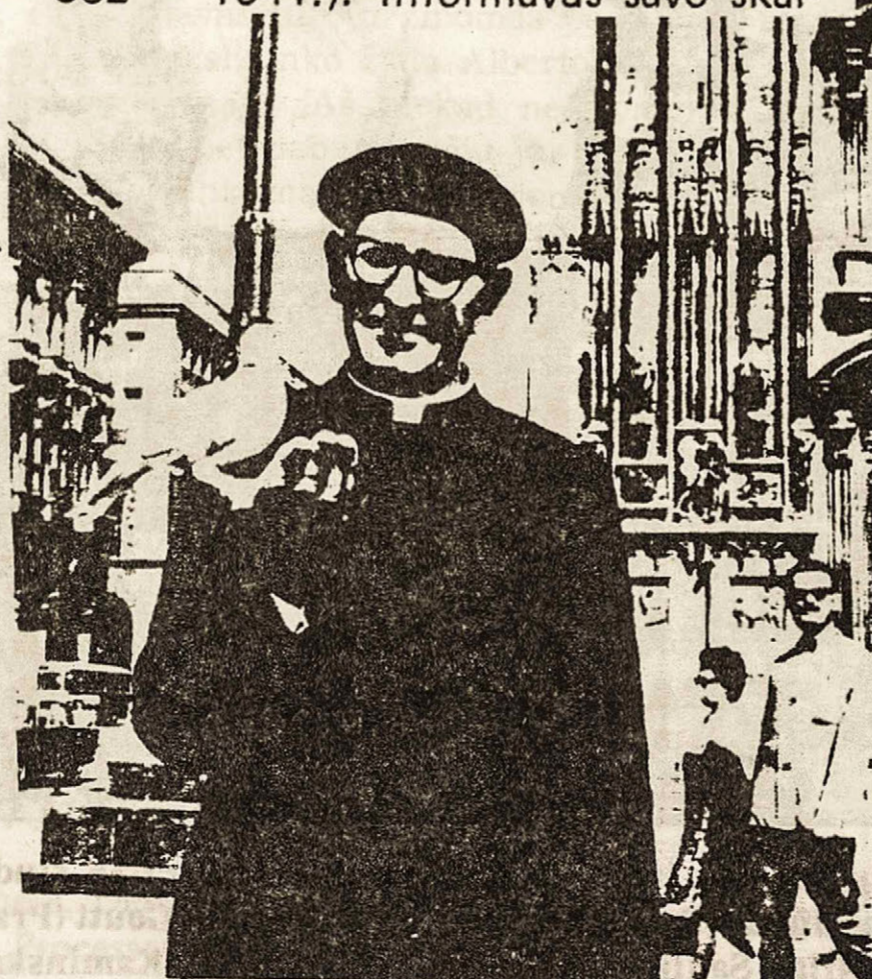
"Šviesa" pagaliau, įsirykiavo pastoviam darbui į lietuviškos spaudos eiles. 1936 met. rugpiučio mėn. atvykta Brazilijon dar vienas lietuviškai parapijai kunigas, — Pijus Ragažinskas. Jis perima ne tik kat. Bendruomenės reikalus tvarkyti, bet ir spaudą prižiūrėti. Nors dar apie metus laiko kun. B. Sugintas gyveno Brazilijoje, bet jau nebeklebonavo ia laikraščiui nebedarė įtakos. Pasitraukė taip pat ir St. Puišys, palikdamas laikraštį tvarkyti kun. P. Ragažinskui. Jaunas, su nauja energija, pakreipė ir laikraščio liniją nauja kryptimi: nesitenkino vien tik parapija, o įsijungė į platesnės apimties darbą, bet pažiūrėjo ir į kultūrinę, meno ir muzikos sritį. Pats laikraštis jau, karts nuo karto, pasisa-

Kun. A. Armino apsilankymas "Lietuvių Aidas Brazilijoje", redakcijoje, jam tik atvažiavus iš Lietuvos.

kydavo ir prieš totalitarinę Lietuvos santvarką, ne kartą primindamas jos valdovams apie demokratiją. 1937 met. pradžioje atvyksta Brazilijon dar vienas dvasiškis, — kun. Aleksandras Arminas ir stoja redaguoti, laikraštį "Šviesą" iki pat jo galutinio uždarymo. Kun. A. Arminui redaguojant laikraštį, prasidėjo karas, Lietuvą okupuoja vokiečiai. "Šviesa", kunigo ir poeto A. Armino orientuojama, nepasigaili aštrių žodžių buvusiems Lietuvos valdytojams.

Bevykstant karui ir Lietuvoje įsiviešpatavus hitlerininkams, "Šviesa" poeto kun. A. Armino redaguojama, smarkiai nukrypo jų pusėn. Apie pirmuosius įspūdzius ir kaip buvo sutikti vokiečiai Lietuvoje, "Šviesa" sako: "Vokiečių kariuomenę lietuviai sutinka pilni džiaugsmo ir pasitenkinimo. Mergaitės ir moterys bėrė ant mūsų tankų ir šarvuočių gėles... gyventojai pilni dėkingumo, kilnojo į viršų rankas ir šaukė "Heil Hitler". (Šviesa nr. 302 — 1941.). Informavus savo skai-

Kun. Aleksandras Arminas
"Šviesos" redaktorius

tytojus su koku "džiaugsmu" Lietuvos žmonės sutiko nacių, "Šviesa" tęsė: "Laukan iš Lietuvos žydus. Mes sakome nepalaužiamą daugumos Brazilijos lietuvių nusistatymą", — tvirtina laikraštis. "Kad neliktų nė kvapo. Kad neliktų žydo nė muziejuje būsimoms kartoms į išgamos veidą pažiūrėti. Nekreipti dėmesio į žydų verkšlenimus. Jie išgamos. Išgamoms turi būti atiduota pagal visus jų nuopelnus ir dar "arbatpinigių" pridėta. Brazilijos lietuviai turi per savo organizacijas kreiptis jau dabar į Lietuvos vyriausybę ir prašyti apvalyti mūsų kraštą nuo visokios rūšies judošių, bet pirmoje eilėje — žydų. Reikia, kad už lietuvišką pinigą būtų statoma mūsų visų brangi tėvynė, o ne Palestina. Brazilijos lietuviai sako: Laukan iš Lietuvos žydus. Laukan visus iki vieno tėvus, vaikus ir kumelpalaites. Skaitytojų vardu mes šaukiame iš visos jėgos: šalin iš Lietuvos visa žydija ir visi Kolupailos, Giros, Petrauskai, Nerys." ("Šviesa" nr. 307 — 1941 m.)

Iš ramaus lietuviško žodžio puoselėtojo, taikingo lietuviškos kolonijos minčių reiškėjo, laikraštis "Šviesa" kun. A. Arminui jį redaguojant, ir eidamas prie savo laikraštinės misijos pabaigos, pasuko dideliu šuoliu nacizmo ir antisemitizmo kryptimi. Niekas nedraudė "Šviesai" reikšti savo simpatijų vokiečiams, bet šaukti teroro...

1941 metai buvo galutinis terminas svetimšaliams persitvarkyti pagal išleistus įstatymus ir visur — spaudoje, mokyklose ir organizacijose — vartoti vietinę kalbą. Atėjo laikas ir lietuviškai spaudai pasirinkti, kaip elgtis — sustoti, ar priimti brazilų (portugalų) kalbą. Tuomet egzistuojantieji laikraščiai, visi kaip vienas — "Lietuvių Aidas Brazilijoje", "Lietuvis", "Šviesa" ir žurnalas "Rytas", — uždarė savo leidyklų ir redakcijų duris.

Seka "Rytas".

DU KLAUSIMAI LAIKRAŠČIO SKAITYTOJUI:

1. AR ATNAUJINOTE
ML PRENUMERATA ?
2. AR NETURITE GIMINIŲ
- DRAUGŲ, KURIEMS
GALETUMETE
UZSAKYTI M.L. ?

Antanas Dutkus**LIETUVIŲ SPAUDA BRAZILIJŲ****RYTAS**Kultūros, Meno ir Literatūros Žurnalas
Revista Lituana de Cultura, Arte e Literatura

Red. ir Adm. Rua Conde de Sarzedas, 170 - São Paulo

Nr. 19 (4)

Junho, 1940, Birzelis

Tąsa iš nr. 40 (1829)

Per pirmąjį lietuvių kūrimosi Brazilijoje dešimtmetį, lietuviškos spaudos turėjome net 13 pavadinimų. Trylika lietuvių spaudos, įvairiais vardais pasivadinusiu periodinių leidinių, kurių kiekvienas turėjo savo siekius. Į tą skaičių nepriskaitome vienkartinių, įvairios rūšies spausdinių: kalendorių, metraščių, žymesnių jubilėjinių minėjimo programų ir kitokių, mūsų pasaulin paleistų lietuviškos spaudos žodžio. Iš to atrodo, kad šioje srityje stovėjome pakankamai aukštoje pakopoje ir gerokai buvome nutolę nuo paskleisto Lietuvoje anais laikais šūkio — "Laukinis žmogus laikraščių ne skaito". Brazilijos lietuviai skaitė ir visokiomis galimybėmis tą spaudos įrankį — laikraštį — stengėsi paremti, gerinti ir dar daugiau, sava kalba rašyti žodį, pamilti.

1936 m. liepos mėn. lietuvių kolonijoje gimė tryliktasis pirmojo dešimtmečio lietuviškos spaudos atstovas, — mėnesinis žurnalas "Rytas". Vieni tuo džiaugėsi, kad plečiasi kultūrinis šviesos horizontas, kiti gi abejingai ir šaltai jį priėmė, lyg bijodami sutikti dar vieną tiesos tariamą žodį. Žurnalą "Rytą" leido tuo pačiu vardu pasivadinusį jaunimo organizacija — Meno Mėgėjų Ratelis Rytas. Žurnalo redaktorium buvo Pijus Storpirstis, spausdinamas buvo 24-36 puslapių. Pradėtas spausdinti buvo "Birutės" spaustuvėje. O vėliau perėjo į naujai įsteigtą Aleksandro Bumblio lietuvišką spaustuvę "Balticą". Straipsnyje "Nuo Redakcijos", leidėjai pristato savo skaitytojams sekamai:

"Tvarkydami šio pirmojo "Ryto"

PIJUS STORPIRŠTIS

Pirmas "Ryto" redaktorius

numerio turinį, stengėmės, kad jis būtų skaitytojui įdomus. Bet svarbiausias mūsų tikslas yra, kad šis žurnalas būtų priemonė ir padėjėjas savęs švietimui ir žinojimui kėlimui. O tas tikslas bus sekmingai siekiamas tada, jeigu kiekvienas skaitytojas bus ne tik skaitytoju, literatūros mėgėju, bet tuo patim ir bendradarbiu — jos kūrėju ir ūkdytoju. Tokiu būdu kiekvienas lietuvis, liuosu laiku turės progos lavintis, savo mintis reikšti raštu. O plunksnos darbininkų mūsų kolonijoje labai trūksta. Skaitydami, galvodami ir savo mintis išdėstydami "ant balto lapelio", mes šviesimės ir dvasiniai kelsime koloniją. "Ryto" lapai yra atviri kiekvieno lietuvių raštams, nežiūrėję rinti kokiam krašte begyventų, kuris

tik nori prisidėti prie Brazilijoje lietuvių kolonijos literatūros ir, bendrai, kultūros kėlimo. Nes, kaip ratelis, taip ir žurnalas "Rytas" yra visiškai nuošalus kaip nuo vietinės, taip ir nuo Lietuvos politikos. Jo tikslas yra grynai kultūrinis: arčiau supažindinti mūsų tautiečius su gamta, istorija ir tos šalies kultūra, kurioje gyvename, ypačingai jaunuomenę, kad gyvendami liepsnojančios saulės ir pačios Amazonos šalyje, neužmirštume, kad lietuviai esame".

"Ryto" redakcijos žodis trumpas, kuklus, atviras, patriotinis. Neperdeda savo pasisakyme į skaitytojus iliuzijomis, nežada siekti to ir duoti savo skaitytojams tai, ko negali. Žadėdamas stovėti nuošaliai nuo bile kokių politinių klausimų gvildenimo, kviečia savo tautiečius, jaunimą, patiems siekti šviesos, kultūriniai lavintis, padėti redakcijai bendradarbiaudami "Ryte", plėsti savo žinojimą patyrimais, savamokslintis. "Rytas" duotą žodį pirmajame numeryje ištesėjo iki užverso paskutinio savo lapo. Kaip ir visi kiti ėję lietuviški laikraščiai bei žurnalai, taip ir "Rytas" pergyveno tuos pačius džiaugsmus bei sutiktus sunkumus, šališkus priekaištus ir neteisingus užpuolimus ir visokiomis spalvomis dažymu.

"Ryto" žurnalas buvo įdomus savo turiniu ir patrauklus išvaizda. Jis davė skaitytojui daug įdomių, bendrai lavinimosi straipsnių ir žinių iš įvairių gyvenimo sričių. "Rytas" nebuvo sektantiškas ir savo neutralumu pralenkė anksčiau prieš jį spaudos leidinius. Ne bet ko, tekdavo jam, kartas nuo karto, įsivelti ir į polemikas vienokiu bei kitokiu visuomeniniu klausimu, arba kada netiesioginiai buvo paliestas nepagrįstais užsipuolimais. Bet tai darė rimtai, apgalvotai, be užgauliojimų. Daugiausiai "Rytui" teko "susikirsti" su "Lietuvio", o vėliau ir "Šviesos" raševoms. (Bus daugiau)

RELIGINĖ PROGRAMA TELEVIZIJOJ

Pradėjo veikti televizijoje religinė katalikų programa: šeštadieniais, 10 val. ryto, canal 11, TV Gazeta.

Naudinga taip pat ir radijo programa: Programa Católica "Caminhando com Jesus", Radio Super Cultura de Santos, 930 Kilowertz — AM, nuo 7 iki 8 val. ryto, kasdien.

IEŠKOMA

moteris mažam vaikui prižiūrėti ir namų darbams. Atlyginimas pagal susitarimą.

Skambinti Brunai telef: 265-4473 vakarais ir savaitgaliais.

Pelo Falecimento de

AFFONSO AUGUSTO PINTO

Progenitor do sócio da Aliança Lituana Brasileira — Affonso Augusto Pinto Jr.— e Família, nossas comoventes manifestações de solidariedade por que passou.

A DIRETORIA

Antanas Dutkus

LIETUVIŲ SPAUDA BRAZILIJOS

RYTAS

(tęsinys iš praeito nr.)

Didelį smūgį "Rytas" susilaukė, kai jo redaktorius Pijus Storpirštis, džiivos palaužtas, vos 25 metų sulaukęs jaunuolis, talentingas poetas ir daug žadėjęs, išėjo iš gyvenimo, palikdamas savo draugus ir taip jo mylimą žurnalą "Rytą". P. Storpirštis gimė 1912 m. Marijampolės aps. Baigęs 4 gimnazijos klases, atvyko Brazilijon 1929 m. Pirmieji jo eilėraščiai pradėti spausdinti laikraštyje "Lietuvių Aidas Brazilijoje", kuriame, dar gyvendamas interiore, bendradarbiavo. Geriausi jo kūriniai išspausdinti Amerikos lietuvių antologijoje "Svetimaj Padangėj". Gyventi jisai labai norėjo ir troško būti naudingu saviesiems broliams. Jausdamas savo gyvenimo dienos trumėjimą, P. Storpirštis parašė savo draugams "Atsisveikinimą", kurį, gulėdamas Santa Casa ligoninėje, paliko po pogaive, šitokiais žodžiais

"O, koks gyventi pasiilgimas,
Bet kapas, jaučiu, vis arčiau...
Neverkit, gaivinkit viltį,
Kol kieti pančiai subyrės,
Nors tasyk mūsų karštos širdys
Sykiu neplaks ir neKentės".

Po P. Storpirščio mirties, "Ryto" redagavimą paėmė Juozas Vajevodskis, o vėliau, iki žurnalo sustojimo, jį tvarkė redakcinė komisija. 1941 m. gegužės mėn. "Rytas" paskelbė savo atsisveikinimą su skaitytojais ir nurodė priežastis, kurios prie to privedė. "Tai aplinkybės, visai ne nuo mūsų valios ir noro priklausančios, verčia atsisveikinti nors skaudančia širdimi".

Rašant apie lietuvių spaudą šioje šalyje, nepriderėtų plačiau gilintis į veikiančias organizacijas, tačiau negalima tylomis praeiti nepaminėjus Lietuvių Meno Mėgėjų Ratelio Ryto, ku-

rios gyvenimas ir veikimas tampriai rišosi su spauda, panašiai, kaip Jaunimo Sąjunga Viltis leidusi savo žurnalą "Viltį" ir savo veikimą derino su lietuviška, sau palankia spauda.

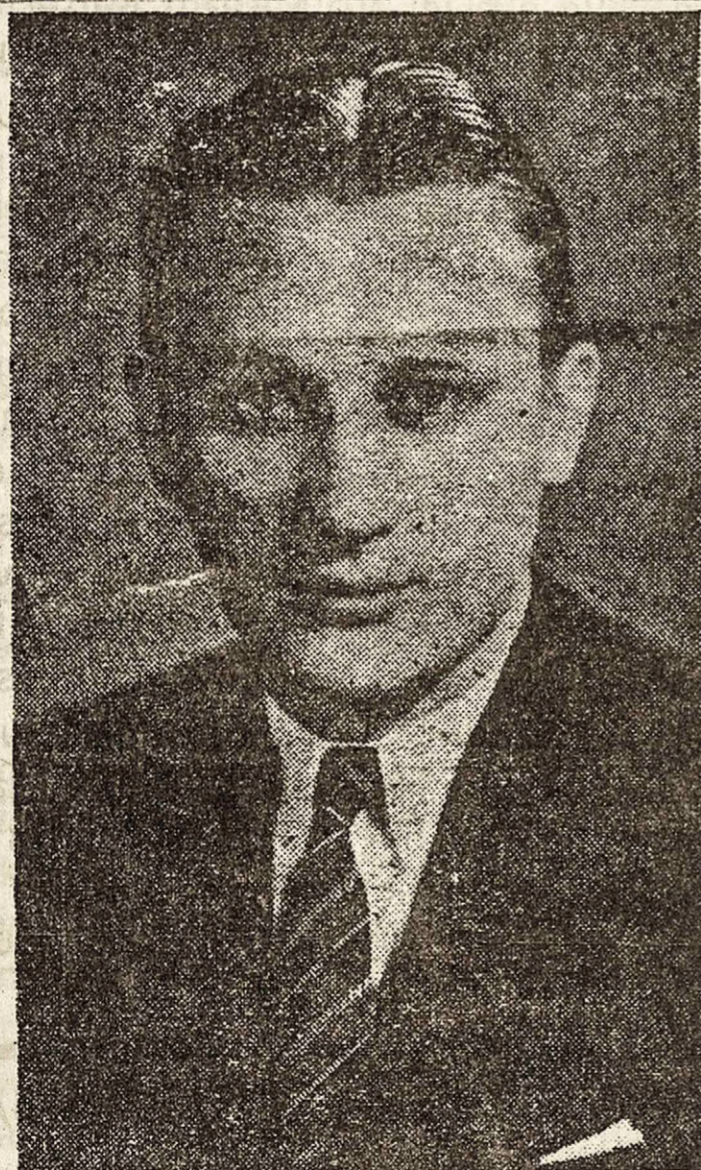
Lietuvių Meno Mėgėjų Ratelis Rytas buvo jaunimo organizacija, sekmingai veikusi prieš karą ir jam pasibaigus, prisiderindama prie esamų svetimšalių organizacijoms nuostatų, dar tęsė kurį laiką savo darbą, tik jau be žurnalo. Šio meno mėgėjų ratelio pradininkas ir jo sumanytojas buvo Juozas Palekuskas, talkininkaujant J. Šukiui ir Alf. Urbonui. Ratelis nariais augo šuoliais ir išvystė kolonijoje savo veiklą spaudos, meno, muzikos, dainos ir sporto srityse.

Žurnalas "Rytas" savo užsibrėžtą tikslą pasiekė. Nors sunkiu keliu žygiuodamas, praplėtė lietuviškos kolonijos horizontus blaiviomis ir šviesiomis spalvomis, palikdamas žymius lietuvių spaudos istorijoje pėdsakus.

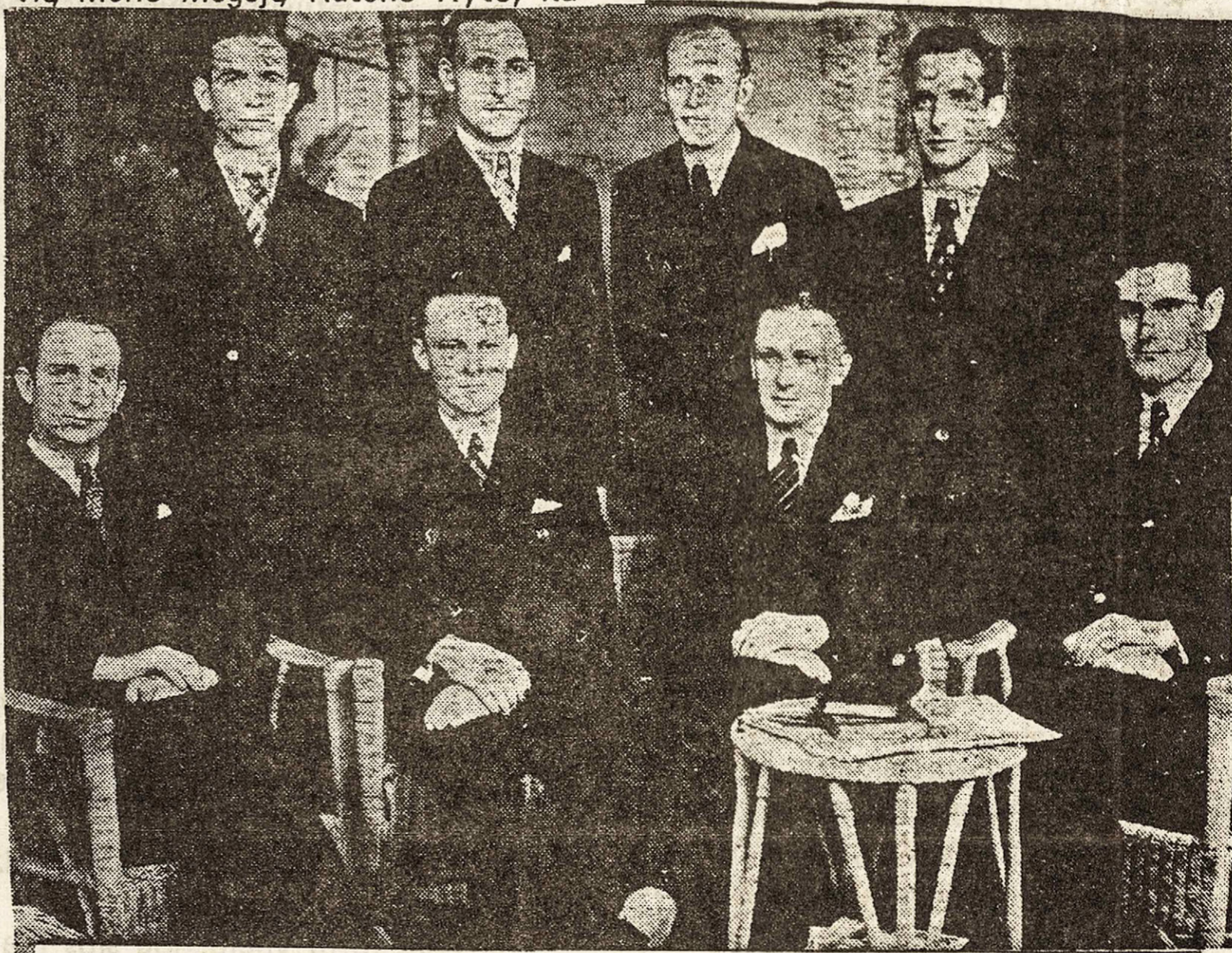
Seka: Muzikos Menas

ISNUOMUOJAMAS

Vasaros laikotarpiui
NAMAS SU GARAZU.
PRAIA GRANDE - Boqueirão.
Teirautis telefone: 63-7201.

JUOZAS PELAKAUSKAS
L.M.M.R. Rytas sumanytojas ir
ilgametis jo pirmininkas

1940 m. L.M.M.R. Rytas valdyba,
Sėdi iš kairės į dešinę: P. Siniuskas, Alf. Baltaduonis, J. Pelakuskas, Edv. Miškinis; stovi: V. Sinkevičius, J. Vajevodskis, F. Janulevičius ir K. Tirvydis.

IEŠKOMA

moteris mažam vaikui prižiūrėti ir namų darbams. Atlyginimas pagal susitarimą.

Skambinti Brunai telef: 265-4473 vakarais ir savaitgaliais.

ONAI JUZENIENEI

mirus, Sąjungos-Aliança nariams - dukrai Angelinai ir žentui Armandui Tatarūnams, o taip pat giminėms ir artimiesiems, - reiškia nuoširdžią užuojautą

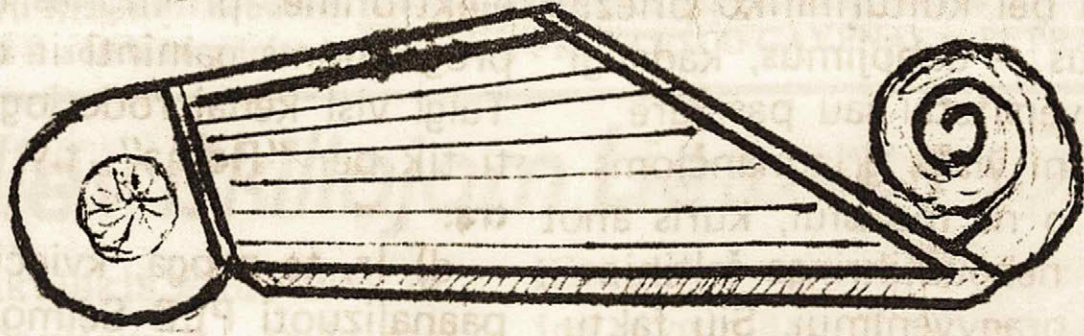
Sąjungos - Aliança
VALDYBA

Antanas Dutkus

LIETUVIŲ SPAUDA BRAZILIJOS

Muzikos Menas

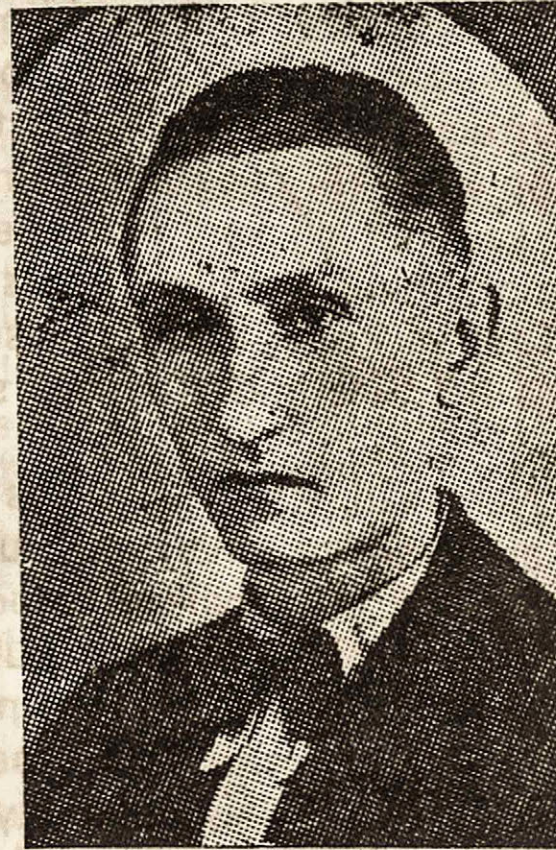
Mėnėsinis Muzikos Žurnalas

1941 m. SAUSIS Nr.1

Tąsa iš praeito Nr.

"MUZIKOS MENAS"

Jpusėjus antram dešimtmečiui spaudos plėtojimosi lietuvių kolonijoje, jos sukurti šviesos bruoželiai staigiai ėmė gęsti ir pilkomis ūkanomis pradėjo dengtis lietuvių kolonijos gyvenime. Jau 1941-maisais metais pradėjo rodytis nauji reiškiniai: cirkuliuojančių laikraščių redakcijos, viena po kitos, skelbė savo puslapiuose atsisveikinimo žodžius su savais skaitytojais, nurodamos priežastis, kurios verčia joms užsidaryti viešo lietuviško spaudos žodžio vartojimą. Paguosdamos skaitytojus, redakcijos tarė "iki pasimatymo", iki baigsis karas. Tačiau karui praėjus, nė vienas anksčiau ėjusių laikraščių nė žurnalų nebepasirodė. Tokioje atmosferoje gyvenant, netikėtai išvydome, ir tūrinu ir išvaizda, jau draudimo metu, visiškai naujas žurnalas, — "Muzikos Menas", kurį leido tuo pačiu vardu draugija, o redagavo "redakcinė kolégija", hektografu spausdinamas. Redakcijos, draugijos ir administracijos adresas — Rua Nova, Vila Zelina. Žurnalas specialiai buvo leidžiamas ir platinamas organizacijų, muzikų, choro sambūrių ir, bendrai, muzikos ir dainos meno mėgėjų tarpe. Jo kaina buvo vienas milreisas, užsieny — vienas doleris. Leidėjas "draugija" ir redaktorius "redakcinė kolégija" — buvo lietuvių kolonijos chorų vedėjas ir muzika, Juozas Stankūnas. Jis vie-

JUOZAS STANKŪNAS

Bendruomenės ir Ryto chorų vadovas ir "Muzikos Meno" leidėjas ir redaktorius.

nas pats ir medžiagą aprūpindavo tą naują lietuviškos spaudos kūrinį.

Pradedamu žodžiu j būsimus skaitytojus, "redakcinė kolégija" pasisako: "Kasdien braziliškas pyragas ir mortadėlė nusibosta. Pilvas iš žmogaus reikalauja platesnės dietos. Kasdieninis sielos penas reikia kuomi nors pavaduoti. Pažangus žmogus, jaunas ar senas, visi nori daugiau žinoti, suprasti, sielos dietą paskaninti. Tuomi bus "lietuvių meno muzikos žurnalas "Muzikos Menas".

Toks privatus Juozo Stankūno leidžiamas dainos ir muzikos meno mėgėjams skirtas žurnalas, pradėjo savo kelionę 1941 m. sausio mėn. ir buvo

platinamas iki tų pačių metų pabaigos, kol, kaip pats leidėjas yra išsitaręs, "pakišo liežuvį" ir turėjo liautis skelbęs dainos ir muzikos meno naudą dingumą žmogui per savo žurnalą.

Pasveikinšiu skaitytojus, "Muzikos Meno" kolégija pradeda savo "pirmą vagą" tokiais išvedžiojimais:

"Mūsų gyvenimas skuba, rieda, žmogus pasauly, it keleivis greitajame traukiny. Turim negaišti, veltui nė vienos dienos nepraleisti. Kiekvieną gyvenimo knygos lapą gerais darbais užpildyti. Palikti pėdsakus jaunajai kartai, kad mes irgi pasauly egzistavome ir atlikome tinkamą savo kelionę — tautos ir gyvenimo pareigas. Sunkiausiai vergijos laikais, daina, muzika, nors ir patylomis, suokėme, stiprinome ir išlaikėme mūsų tautą nuo dingimo. To viso akyvaizdoje, gimė naujas žiedo pumpuras — "Muzikos Menas" ir meno draugija. Jos uždavinys: organizuoti planingą muzikos meno veiklą, stiprinti tautinės muzikos vystymąsį, kuo plačiau vartojant patriotinės ir liaudies dainas ir muziką. Sudaryti galimybes plačiau mūsų muzikos menui pasirodyti. To siekti reikia sudaryti savus orkestrus iš jaunųjų muzikantų — kanklininkų, skudutininkų ir kitų muzikos mėgėjų grupių, sueiti j pažintį su vietos muzikų draugijomis, stengtis patarnauti mūsų tautiečių muzikos ir dainos meno reikaluose..." ir t.t. ir t.t.

Žurnalas "Muzikos Menas" supažindina skaitytojus su įvairių tautų senovės muzika: egiptiečių, asirų, babiloniečių, žydų, kiniečių ir visų Europos tautų muzikos vystimasi amžių bėgyje. Plačiai žurnalas aprašo, nuo seniausių laikų, apie lietuvių tautos dainos, šokių ir muzikos meną. Skelbia daug naujų dainų su pritaikytomis

FELIKSAS GIRDAUSKAS
Vyčių choro dirigentas.

MES ESAME KOVOJANTI TAUTA

Vienas iš mūsų ginklų - spauda. Ji turi būti tvirta ir laisva. Skaitytojau, tavo tautinė pareiga ją remti ir platinti. Surask bent vieną naują skaitytoją! Nedelsk!

Liet. Meno Mėg. Ratelio "Ryto" sustiprintas orkestras Alfonso Balio ^{x)} vadovaujamas.

gaidomis, sukomponuotų paties muziko J. Stankūno ir ne vieną kartą jos buvo lietuvių chorų dainuojamos. Patiekia plačiai kronikų ir kritikos apie pasirodančius viešai mūsų chorus — Bendruomenės, Ryto, Vilties ir Vyčių — nurodydamas trūkumus. Ragina dėtis į lietuvių chorus, mokytis muzikos, organizuoti orkestrėlius, nurodydamas vardus ir adresus kur ir pas ką kreiptis: piano, dainavimo ir visų pri-

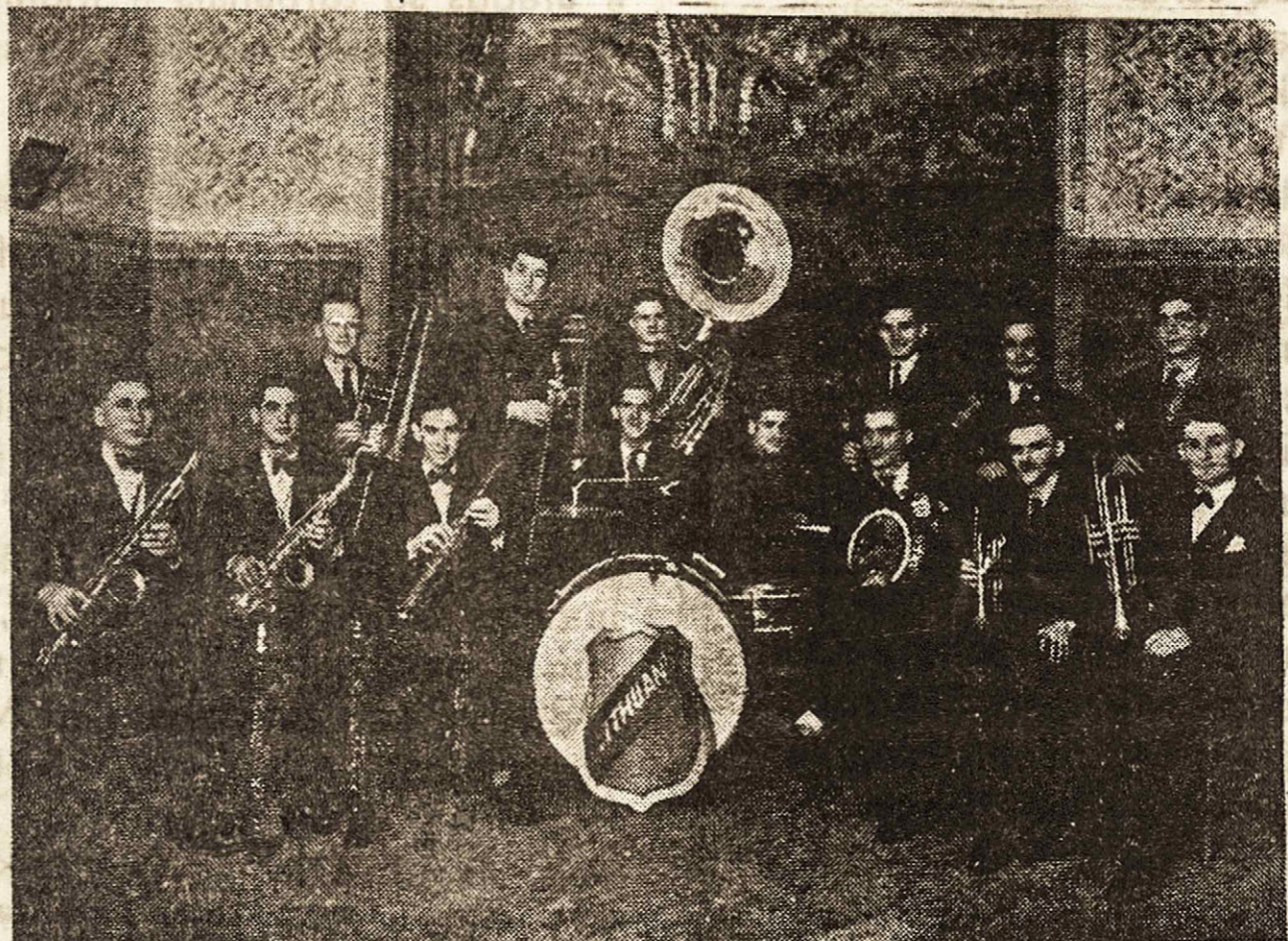
valomų muzikos dalykų — J. Stankūnas; klarneto, obojaus, saksofono ir kitų pučiamų instrumentų — A. Golskis; smuiko ir muzikos teorijos — Alf. Balys; meno muzikos teorijos, solfedžio — F. Girdauskas; smuiko — Vl. Ogževaila. Labai gražiai atsiliepė apie dainos menę pradėjusį reikštis V. Laurinaitį, žadantį stoti S. Paulo konservatorijon ir K. Ambrozevičių, kurie daugelį metų yra dainavę ir linksminę tautiečius lietuvių parengimuose ir judinę tautinės dvasios jausmus lietuvių publikai. Supažindinę skaitytojus, kokia yra "Muzikos Meno" paskirtis,

VACLOVAS LAURINAITIS
São Paulo operos choristas.

PARDUODAMAS
ŽODYNAS
DICIONÁRIOS
PORTUGUÊS-LITUANO

Kreiptis į Šv. Kazimiero parapiją,
R. Juatindiba, 28, tel. 273-0338

Buv. Sporto Sąjungos «Lituania» orkestras

FÁBRICA DE GUARDA - CHUVAS

Guarda Chuvras de todos os tipos. para homens, senhoras e crianças.

Mini-sombrinhas. tipo Italiano e Alemão.

Vicente Vitor Banys Ltda.

Rua Coelho Barradas, 104 · V. Prudente · Fone: 274-0677

Res.: 274-1886

ems parodo, kokią turi galią es vidiniame gyvenime daina: ienintelis ir kilniausias prieš gyvo audras, pasaulio tuštybes, stiprus ginklas — daina. Ką mums geriau, prakilnesnio gali duoti, — mūsų, kuri lietuviui užglosto kūsielos žaizdas, jo vargus, lydi jį opšinės iki karsto raudos. Tad įisi, kas tik gali už mūsų tautos už mūsų meną, kalbą, už lietuvių, sukruksime ir ženklime draugai daina. "Oi dainos dainelės, jūs man vienos galite nuraminti ir intinti mano dienas". "Muzikos Menas" įstengė išjudinti os ir dainos menininkus, sustiphorus, suorganizuoti orkestrėlius. M.M. ratelis Rytas, sporto sąj. Lituania, jaunimo sąjunga Vilnis turėjo savo orkestrus. Atsirado ių muzikų ir dainininkų. Ne J. Stankūnas su F. Girdausku kolonijoje pasirodė sutelktiniai idruomenės, Ryto ir Vyčių chojaudino publikos jausmus.

(Bus daugiau)

MŪSŲ MIRUSIEJI

Š. mėn. 8 dieną teko mums palaidoti kūrėją-sėvianorį IGNA DUBAUSKA, 83 metų amžiaus. Jo gimimo dienos, rugsėjo mėn. 1 dieną, pas jo sūnų Edmundą buvo susirinkęs būrelis giminių ir draugų ir, nors visi žinojome, kad jisai sirgo nepagydoma skilvio vėžio liga, neįtikėjome, kad mirtis jį nuneš taip greit. Išėkis ramybėje garbus Lietuvos sūnus.

Antanas Dutkus

LIETUVIŲ SPAUDA BRAZILIJOS

Tąsa iš praeito Nr

"MUZIKOS MENAS"

KAZIMIERAS AMBROZEVIČIUS
Dažnas lietuvių kultūrinių rengimų solistas, buvęs S.Paulo operos choristas.

Supažindinęs skaitytojus, kokia yra "Muzikos Meno" paskirtis, dar jiems parodo, kokią turi galią liaudies vidiniame gyvenime daina:

"Vienintelis ir kilniausias prieš gyvenimo audras, pasaulio tuštybes, stipriausias ginklas – daina. Ką mums geresnio, prakilnesnio gali duoti, – mūsų dainuzė, kuri lietuviui užglosto kūno ir sielos žaizdas, jo vargus, lydi jį nuo lopšinės iki karsto raudos. Tad j būrij visi, kas tik gali už mūsų tautos idėjas, už mūsų meną, kalbą, už lietuvių vardą, sukruksime ir ženkime drausiai su daina. "Oi dainos dainelės," jūs tiktai man vienos galite nuraminti ir pasaldinti mano dienas".

"Muzikos Menas" įstengė išjudinti muzikos ir dainos menininkus, sustiprinti chorus, suorganizuoti orkestrėlius, L.M.M. ratelis Rytas, sporto sąjunga Lituania, jaunimo sąjunga Vilnis, – visi turėjo savo orkestrus. Atsirado pavienių muzikų ir dainininkų. Ne

kartą J. Stankūnas su F. Girdausku viešai kolonijoje pasirodė sutelktiniais

Bendruomenės, Ryto ir Vyčių chorais ir įaudino publikos jausmams.

Nežiūrint į savo darbo teigiamas išdavas, besiruošdamas vykti į Šiaurės Ameriką 1949 m., M.L. korespondentui išdėstė savo sielos nusivylimo dramą. "Matydamas, kad visos mano pastangos palaikyti lietuvišką dainą S. Paulo lietuvių kolonijoje nedavė patenkinamų rezultatų, nutariau persikelti kitur. Didesnę dalį savo planų įvykdžiau. Visu ryžtingumu ėmiausi darbo. Statėmė koncertus, mėnesinius muzikos popiečius, vakarus, operėtes, meno audicijas – sau ir brazilams. Po 15 metų įtempto darbo, žiūriu, kad dalykai vystosi priešinga linkme: vietoj, kad augti, stiprėti – kažin koks vėžys naikina mūsų kolonijos pamatus. Metas po meto smunkame žemyn. Nepasiekimai pakirto daugelio ryžtingumą, ugningą dainos dvasią. Daina mūsų širdyse žadino tėvynės meilę, ilgesį, o svetimiesiems parodė Baltijos krantų meno perlus, iš mūsų šienpiovėlių ir grėbėjų krūtinų išplaukiančių dainėlių balsus, bet ko nors apčiuopė-

mo, pastovesnio neatsiekėme. Nebuvo bendro sugyvenimo. Stoka lietuviškos "dūšios". Visais laikais pasireiškė asmeniškumas. Asmeniniai interesai buvo statomi aukščiau visko. Tarpusavy iššaukė aštrias kovas, kurios tęsėsi iki tol, kol Brazilijos įstatymai mus sutvarkė. Vieni grūmėsi dėl pirmenybės, teisingiau pasakius – dėl lito ir visuomenę nustūmė į šalį. BRAZILIJOS LIETUVIŲ ORGANIZACIJŲ CENTRO (Bloc), metu, turėjau gražių vilčių. Nes buvo didelė jėga, kuri tikrai galėjo išspręsti visas kolonijos problemas Bet veltui..."

"Muzikos Menas" ne ilgai lankė menininkus, trokštančius ką nors daugiau išmokti šioje srityje. 1941 metų pabaigoje, su savo organizatorium ir vedėju J. Stankūnu, užbaigė savo ryžtą vos kelis mėnesius besiblaškydamas neramioje lietuvių kolonijos jūroje, kurios audringas bangas sukeldavo atplaukiantis iš Kauno litas.

NOBELIO LITERATŪROS PREMIJA

Anglas rašytojas William Golding gavo šių metų Nobelio literatūros premiją. Viena iš daugiausia žinomų jo knygų yra **Lord of the Flies**. Švedų rašytojas Arthur Lundkvist, vienas iš Nobelio komisijos narių, kuris yra gavęs Sovietų Lenino premiją, pradžioje premijos paskyrimą anglui kritikavęs, vėliau savo nuomonę pakeitė ir sutiko, kad William Golding yra vertas tą premiją gauti. Arthur Koestler yra pasakęs, kad William Golding ir jo žmona yra Neanderthal laikų žmonės.

Jauni o S-gos «Viltis» B. Reiro sk. dūdų orkestras. Vidury sėdė pirm. V. Godliauskas, jam iš kairės ork. vedėjas p. H. Budrevičius.

MES ESAME KOVOJANTI TAUTA

Vienas iš mūsų ginklų - spauda. Ji turi būti tvirta ir laisva. Skaitytojau, tavo tautinė pareiga ją remti ir platinti. Surask bent vieną naują skaitytoją! Nedelsk!

Antanas Dutkus

LIETUVIŲ SPAUDA BRAZILIJOS

ŽURNALAS

DVISAVAITINIS LIETUVIŠKOS MINTIES LAIKRAŠTIS

1948 (I m.)

São Paulo (Brasil) Sausio 1 d. (Janeiro)

Nr. 1

35 METAI

Nebaigę rašyti apie lietuvių spaudos atsiradimą Brazilijoje prieš antrąjį pasaulinį karą, jos pradžia, plėtotę, istorinius išgyvenimus ir, stebėti pagaliau, — po suvirš pusę šimto metų, — jos nueitą kelią, jos menkėjimą ir nykimą, — sustojome 1942 išvakarės epochoje, užversdami ją "Muzikos Meno" paskutiniaisiais puslapiais. Didelį šuolį davėme į priekį, chronologiška tvarka užpakaly palikdami dar nepaminėtus lietuviškos spaudos leidinius — laikraščius, žurnalus ir įvairiomis progomis bei laikotarpiais pasirodžiusius kolonijoje vienkartinis įvairaus turinio leidinius. Darome tai dėl to, kad, sulaukę, atitinkamu metu, geros progos, galėtume įsijungti prie ilgiausiai lietuvių kolonijoje gyvuojančio laikraščio — "Mūsų Lietuvos" — 35 metų jubilėjaus, suteikti skaitytojams žinių ir duoti trumpą laikraščio gyvenimo apybraižą: jo atsiradimą, plėtotę, pergyventas fazes, vystimosi bei ketimosi tarpsnius, o taip pat — svarbiausia — pasveikinti "Mūsų Lietuvos" leidėjus ir redaktorius, ištesėjus 35 metus kelionėje su lietuviška spauda iševijoje, palinkėti ilgamečiai "Mūsų Lietuvai" dar daug daug metų spiesti aplink savo tautiečius ir stipriais ryšiais dar jungti visus — kiek dar jų turime — lietuviško gimtojo žodžio mylėtojus.

Trisdešimts penki metai — ilgas amžius lietuviškam žodžiui svetimoje šalyje, kur tautinė dvasia neatsinaujina, o jos šiluma savajai kalbai blėsta, gęsta. Visgi "Mūsų Lietuva" sulaukė to amžiaus. Per tą laiką mainėsi laikraščio leidėjai, keitėsi redaktoriai, tačiau nusibrėžtos kelio linijos nepametė. "Mūsų Lietuvos" misija dar nebągta ir norėtųsi tikėti, kad jos paskirtis dar taip greitai nesibaigs. Ji mus lanko ir jungia šiame krašte dar užsilikusius tautiečius. Pralenkusi amžiumi visus iki šiol buvusius lietuviškus laikraščius, vyliamės, jog ji galės dar ilgai patarnauti lietuviams ir paliks įrankiu ne kaip pasenusių dogmų reiškėja, bet kaip priemonė ryšiams palaikyti tarp gy-

venančių ir kasdieną retėjančių lietuvių — mūsų tautos dalelės.

"Mūsų Lietuvai", nukeliavusiai ilgą kelionę ir išgyvnusiai 35 metus, linkime nepalaužiamo patvarumo ir geros sėkmės vis tolyn ir tolyn žengti užsimotame darbe ir likti gyvąja liūdininke besireiškiančių ir šuoliais artėjančių įvykių, lietuviybės atžvilgiu, mūsų kolonijoje. Jos steigėjams, nukeliavusiems amžinybėn — mūsų pagarba, o gyviesiems ir visiems buvusiems talkininkams, — ilgai dar stebėti ir pasitenkinimo jausmu gerėtis prieš 35 metus pradėto spaudos darbo tęstinumu. Dabariniams leidėjams ir tvarkytojams (redaktoriams), — kun. P. Gavėnui, kun. P. Bukšniui ir atsakomajam redaktoriui Vytautui Bacevičiui, daug stiprybės, betęsiant lietuviškos spaudos darbą Brazilijoje su "Mūsų Lietuva".

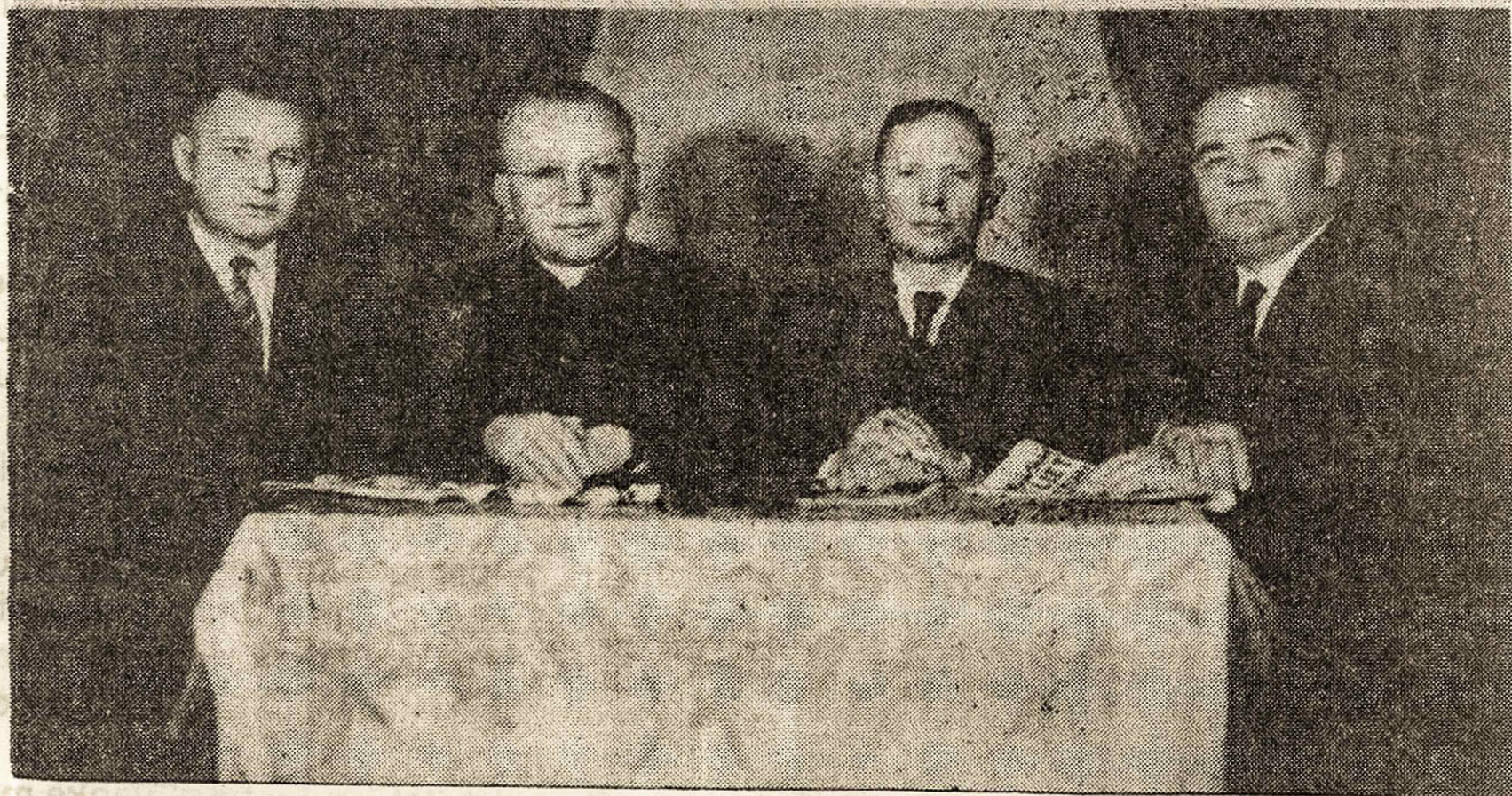

Pasibaigus antrajam pasauliniam karui, atslūgo svetimšalius varžantys įstatymai; sugrąžinta jiems buvo teisė savos, prigimtos kalbos vartojimas. Organizacijos, mokyklos, spauda pradėjo grįžti gyvenimui. Karo pabaiga atbloškė pas mus, Brazilijon, naujų ateivių, minties darbininkų, prisistačiusių mums, "braziliokams", nusenusiems imigrantams, kaip didelės patirties gyvenime, išimokslinę ir diplomais apsiginklavę žmonės, DP. — dipukais vadinami. Senuosius, didelę savo gyvenimo ir vargų dalį praleidusius svetimame krašte, toli nuo savo krašto žmonių, tas džiūgino ir teikė visiems gerų vilčių. Atrodė, tada, kad visuomeninis ir spaudos darbas,

MES ESAME KOVOJANTI TAUTA

Vienas iš mūsų ginklų - spauda. Ji turi būti tvirta ir laisva. Skaitytojau, tavo tautinė pareiga ją remti ir platinti. Surask bent vieną naują skaitytoją! Nedelsk!

Spaustuvės "Arte-Gráfica" Lituania Ltda. steigėjai ir "Mūsų Lietuvos" leidėjai: Br. Šukevičius, kun. P. Ragažinskas, M. Tamaliūnas ir J. Matelionis.

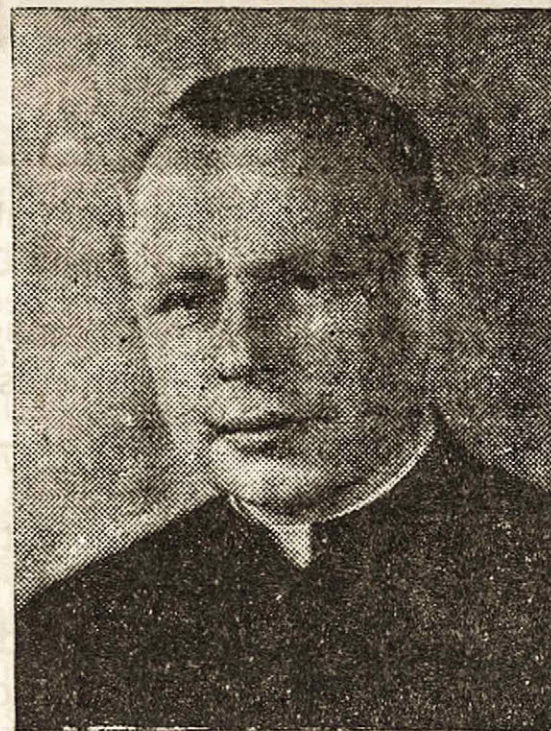
DP prisidedant savo patyrimais, atgims ir plėsis. Betgi, iš ko buvo tikėtasi daug, tie mažiausia yra dave, – tvirtina "Mūsų Lietuva"

Savo kelionę "Mūsų Lietuva" pradėjo 1948 metais sausio mėn. 1 d. Tačiau, vienas "Mūsų Lietuvos" bendradarbis, per pasirodžiusį jos priedą "Y L A", tvirtina, jog pirmasis "Mūsų Lietuvos" numeris, nedidelio jos steigėjų būrelio rūpesčiu, išėjo 1947 m. išvakarėse, aiškiai pranešdamas savo siekimus..."

"gailėstingai" ir "tolerantiškai" smaigstyti ylos smaigaliu tokio pat darbo "kolegas", kurie, jau prieš "Ylos" pasirodymą, dirbo spaudoje.

Kaip ir kiti prieš karą ėję lietuviški laikraščiai, taip ir "Mūsų Lietuva" sutiko tokius pat sunkumus ir pergyveno vienodą erškėčių kelią, pradėjus spaudos darbą. Bet nežiūrint to, atsirado tam darbui pasišventusių žmonių ir ryžosi išeiti pasaulin su lietuvišku spausdintu žodžiu. Laikraščio sumanytojai ir leidė-

jai, užsimotam darbui vykdyti, pirmiausia išsprendė svarbiausią ir praktiškiausią klausimą – įsigyti nuosavą spaustuve, kuri, jų manymu, ne tik užpildys pagrindinę laikraščio spausdinimo spragą, bet dar galės atnešti pelno kitiems patarnaudama spaudos darbu. Buvo įsteigta spaudos bendrovė "Arte Gráfica Lituania". Bendrovės steigėjas buvo parapijos klebonas kun. P. Ragažinskas, spaustuvininkas Br. Šukevičius, prekybininkas M. Tamaliūnas ir industrialai broliai – Juozas ir Jurgis Matelioniai. Įsteigus bendrovę, tuojaus imtasi darbo ruoštis prie laikraščio. Nutarta jis leisti

Prel. P. Ragažinskas
"Mūsų Lietuvos" Redaktorius

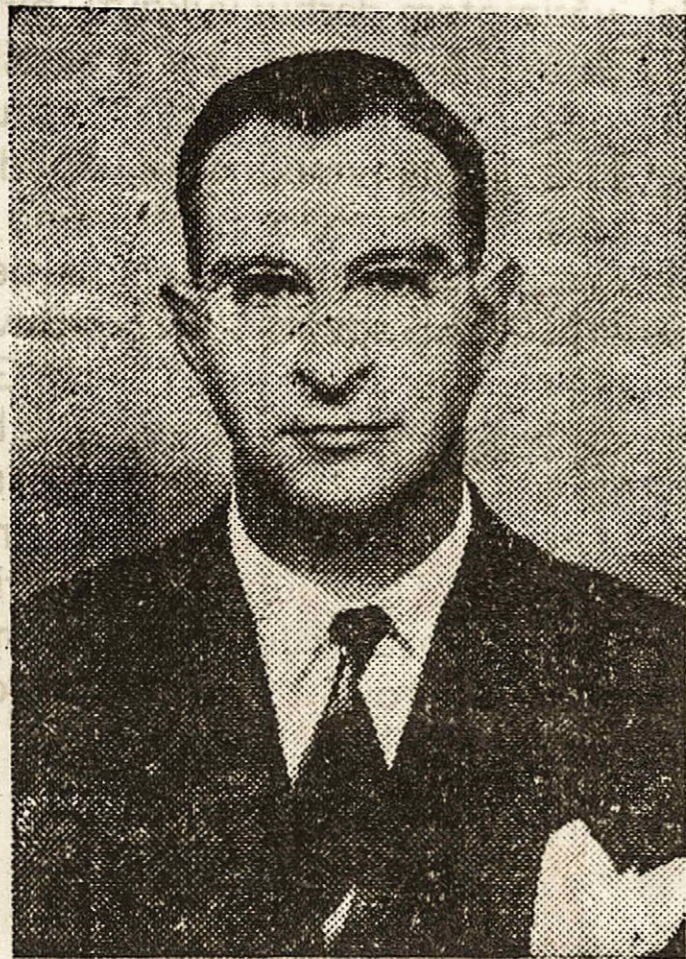
**O C.A. JUVENTUS CUMPRIMENTA A
COLÔNIA LITUANA RADICADA NO BRASIL
PELA COMEMORAÇÃO DOS 35 ANOS
DE FUNDAÇÃO DO
JORNAL CULTURAL MŪSŲ LIETUVA
E
EXPRESSA SUA PROFUNDA GRATIDÃO
PELA ASSISTÊNCIA RELIGIOSA
QUE VEM RECEBENDO DA
PAROQUIA PESSOAL LITUANA
DE SÃO CASIMIRO.**

"O esporte desenvolve o caráter, torna o homem corajoso, generoso na derrota, humilde na vitória; apura os sentidos, torna a inteligência mais penetrante e a vontade mais resistente. O esporte é uma escola de lealdade, de coragem, de decisão, de fraternidade universal, de virtudes naturais, mas que fornece base às virtudes sobrenaturais".

PIO XII

Ilgametis buvęs "Mūsų Lietuvos" atsakomasis redaktorius Prof. José Ferreira Carrato

du kartus į mėnesį, žurnalo pavidale. Pavadinimas jam buvo parinktas, "demoratišku balsavimu", "Mūsų Lietuva" Atsakomuoju redaktorium būti pakviestas buvo kun. P. Ragažinsko artimas draugas, prof. José Ferreira Carrato, kaip to reikalavo valdžios parodymas. Tas potvarkis tebeveikia ir šiandieną, kad už spausdintą žodį svetimą kalbą, atsakomingas turi būti profesionalas žurnalistas brazilas. Faktinuoju redaktorium paliko pats spausdintuvės tvėrėjas kun. P. Ragažinskas, o jam talkininkavo redakcinė kolegija ir artimiausiaben-

Vladas Vijeikis, pirmasis "Mūsų Lietuvos" redaktorius.

dradarbiai Javonis, Vl. Vijeikis, H. Valavičius, Kl. Jūra, J. Antanaitis, P. Babickas, Dr. E. Draugelis, kun. Miliauskas ir kt., o dailininkė Stančikaitė-Abraitienė kiekvieno žurnalo numerį puošė reikšmingais piešiniais, duodama žurnalui dailią ir patrauklią išvaizdą, su 24 puslapių teksto. Kaip matome, kolegijoje nesirado nė vieno "analfabeto", visi "šviesuoliai" (rašto žmonės).

Dailininkė VI. STANČIKAITĖ-Abraitienė savo piešiniais ir raizininiais puošė "Mūsų Lietuvos" puslapius

Esant tokiai redakciniai kolegijai, žurnalas turėjo būtina prievolę, klestėti, tobulėti ir užkariauti didelius kolonijos plotus. Savo siekimus ir užmojus redakcinė kolegija išdėstė savo kalboje į skaitytojus pakelta ir drąsia nuotaika:

"Redakcija kalba. Pietų Amerikoje lietuviška spauda buvo ir yra pusėtina suskurdusi. Š. Amerikos mūsų išeivija, būdama stipriai organizuota, turi stiprią savo spaudą... suskirstytą pagal savo politinius ir ideologinius isitikinimus, kas yra natūralūs politiniai subrendusios ir kultūringos visuomenės pasisakymas spausdintu žodžiu. Ne skaldyti, griauti, kiršinti išeina gyvenimo vėšumon "Mūsų Lietuva", bet visus jungti nuoširdžion lietuviškon vienybėn, nes be tolerancijos, be pagarbos kitų isitikinimams nieko didesnio nenuadirbime".

Sulaukę iš leidėjų pusės gražių, pilnų meilės ir tolerancijos žadamų žodžių

– toleruoti ir gerbti kitaip galvojančius, – išalkusi lietuviškos spaudos publika nudžiugo. Taip buvo žadėta, bet gyvenimas parodė ir neištesėtų pasižadėjimų. Tolygūs žodžiai ir panašios mintys buvo kartojamos visų, prieš karąėjusių laikraščių redakcijų, kad užkariavus lietuvišką širdį. Šiandieną, išgyvenus daugiau kaip pusę šimto metų po svetimų dangumi, seniai kartoti žodžiai būtų dar labiau reikalingesni ir naudingesni, matant kai lietuviškumo ugnelė visiškai blėsta o "pamokslininkai" tik aimanuoja, belaukdami, kad ta ugnelė visiškai užgęstų. Tai ženklai, kurie mums parodo greitai artėjančią lietuviškos spaudos natūralią mirtį.

Žurnalas "Mūsų Lietuva" lankė mus iki 1950 metų gruodžio m. 23 d. Persitvarkęs techniškai, nuo 1951 m. pradėjo eiti kas savaitę, – tapo savaitraščiu. Kokios priežastys vertė žurnalui persitvarkyti ir tapti savaitraščiu, nežinojo tik patys leidėjai, nes tik ant jų pečių gulė sunkumų ir nedateklių našta. Nors prie žurnalo "Mūsų Lietuva" grupavosi visos V. Zelinos brolijos, chorai, katalikiškos draugijos ir parapija, o taip gi prie jo jungėsi "elitinė" ateivių dalis DP., kas atrodo, turėjo stiprinti žurnalo medžiaginę poziciją ir padėti žurnalui klestėti, stiprėti. Tačiau taip neįvyko. Laikraštį paleisti pasaulin, reikalinga yra dviejų pagrindinių dalykų: finansinio užnugario ir jo populiarumo. Brazilijos lietuviams reikalinga buvo turėti populiarus, suprantamo, prieinamo, dienos įvykių žodžio, o ne filozofinių tezių aiškinimo, kurios ateiviui yra svetimoms, neprieinamos, nenaudingos ir nuobodžios. O taipgi nė apie nusenusių istorinių žygių aprašymus bei kukurūzų auginimą. Skaitytojas, po kelerių metų snaudulio, išsiilgęs buvo turėti savo kalbą žinių, kas vyksta pasauly, tėvų nėj, o ne skaityti antimokslinius teiginius bei moralės dėsnius.

"Mūsų Lietuvos" žurnalo leidėjai pajuto, jog tarp normčių lietuviškai skaityti ir gyvenimą matyti tokį, koks jisai yra, atstumas didėja. Žurnalas nepatenkino skaitytojų. Nutarta paversti jį savaitraščiu. Leidėjai nublatiniais raginimais stengėsi sužadinti skaitytojus, kad "suglaustų eiles bendram darbui, padėtų žurnalui išbristi iš sunkumų ir

SVEIKINAME visus

Kristaus gimimo švenčių proga, linkėdami laimės ir taikos ateinančiais metais.

Šv. Juozapo Vyrų Brolija

LINKŲSMŲ

ŠV. KALĖDŲ ir džiugių

NAUJŲ MENTŲ

giminėms, draugams ir pažįstamiems linki

Jadvyga, Antanas ir Viktoras LUKAVIČIAI

Spaustuvė Arte Grafica Lituania. Čia paruošiamas žurnalas "Mūsų Lietuva". Prie lango galvą palenkęs, spaustuvės vedėjas Br. Šukevičius.

patapti savaitraščiu, nes Brazilijoje labai jaučiamas reikalingumas savaitraščiui. "O tie sunkumai, sako "M.L." – užsilikę prenumeratų mokesčiai, kurie labai sunkina spaudos darbą, ypač gerokai atsilikę JAV. gyvenantieji prieteliai, kurie gerai žino, kokiose materialiai sunkiose sąlygose išeina spausdintas lietuviškas žodis. Kiekviena našta yra lengvesnė, kada ją kelia daugiau rankų. Laikraštis, mūsų dvasinės kultūros veidrodis, – sako "M.L." redakcija, – bet, kad laikraštis tobulėtų, stiprėtų, kad jame atsispindėtų visi reikalingesni mūsų gyvenimo įvykiai, mūsų darbai, viltys ir lūkesiai, reikia visų vieningos talkos ir paramos. Naujieji lietuviai, ateviai, buvusieji DP., toliau tęsia "Mūsų Lietuvos" redakcija, – kurių Brazilijoje yra keli šimtai, nors labai gerai žino, kokį lemtingą vaidmenį turi geras laikraštis, deja, tiesiog neįtikėtina, dalis jų "paskendo" asmeniškuose interesuose. Vienas kitas taip persiėmęs pinigų kalimu, kad jau suspėjo pamiršti savo tiesioginę tremties paskirtį, – be atodairinę nepaliaujamą kovą dėl savo tėvynės"

Tai buvo "Mūsų Lietuvos" redakcijos neviltingas, nusivylimo šauksmas ir, taip pat, kartus skundas prieš tuos, kurie žadėjo ir visokeriopai galėjo palengvinti sunkią spaudos darbo našta, neištesėjo pasižadėjimų – nūsuko į šalį. "Mūsų Lietuvos" žurnalas užbaigia savo skundą sekama: "Pasaulio istorijos laikrodžiui mušant, mes suglauskime eiles ir padidinę bendradarbių skaičių, išleidžiame "Mūsų Lietuvą" kas savaitę, kad ji dažniau lankydama jus, informuotų kur esame, ir kur turėsime stovėti visos žmonijos laisvės gelbėjimo metu... nešime į jūsų namus lietuviškumo amžinąją ugnį ir dalinsimės širdimi ir mintimis".

Supratusi savaitraščiui naudingumą kolonijos skaitytojams ir pasiruošusi juo tapti, "Mūsų Lietuvos" redakcija,

tačiau, nė žodeliu neišsitarė apie trečius metus einantį lietuvišką savaitraštį "Žinios".

Žurnalas "Mūsų-Lietuva", savo pasiruošimu ir gerai parinktais bendradarbiais išeiti pasaulin, neabejojamai, atliko teigiamą darbą spausdinto žodžio srityje, tik nepataikė į daugumos skaitančių širdis. Liuosą laiką praleisti, nesudrumstoj nuotaikoj it toli nuo kasdie-

se, bet, šiaip ar taip, jo steigėjai ir leidėjai, kaip lietuviško žodžio puoselėtojai svetimame krašte, užsitarnavo sau vietą Brazilijos lietuvių spaudos istorijoje.

Savaitraštis "Mūsų Lietuva", atėjęs pasaulin, jau rado čia belankančias lietuvius, tuoj po karo pasirodžiusias, "Žinias". Vietos užteko šviesti ir kultūrinti mūsų ateivius abiem laikraščiams. Jei iš vienos pusės "M.L." skaitytojų skaičius augo, tai iš kitos – bendradarbių ir rėmėjų dalis mažėjo. Svarbiausi bendradarbiai pradėjo sklaidytis į kitas puses, jieškodami sau geresnių gyvenimo sąlygų. Patys stambesnieji "Mūsų Lietuvos" žurnalo ramsčiai – menininkas ir vienas iš redaktorių – Vl. Vijeikis, dalininkė Vl. Stančikaitė-Abraitienė – paliko Braziliją ir išvyko Š. Amerikon. Kiti pasklido po Brazilijos plotus, "paskendo pinigų kalimu ir asmeniškuose interesuose". Rūpesčiai ir darbas, atlaikyti laikraštį gyvą, didėjo, o rankų skaičius kelti užsidėtą našta mažėjo. Į svetimšalių savaitinukus komercinės firmos nekreipė dėmesio, skelbimų neduodavo. Tik savo tautiečių-skaitytojų pajėgomis laikraštis turėjo išsilaikyti, ir dideliu pasišventimu spaudos darbui asmenų buvo nešama užsidėtoji našta. Įkurtoji spaustuvė Arte Grafica Lituania taip pat daug kuo negalėjo pagelbėti laikra-

SAVAITINIS LIETUVIŠKOS MINTIES LAIKRAŠTIS

AV. ZELINA, 515 — CAIXA POSTAL, 4118 — SÃO PAULO

ninių gyvenimo rūpesčių, geram pavėsyje – žurnalas "Mūsų Lietuva" buvo įdomus pasiskaityti. Tris metus išgyvenęs, paliko Lietuvių kolonijoje teigiamų bruožų. Technškai buvo skoningai tvarkomas, Vl. Stančikaitės-Abraitienės iliustracijomis gražiai puošiamas. Nors lietuvių kolonijos gyvenimo įvykiai mažiausia rasdavo vietos žurnalo puslapiuo-

čiui. Nežiūrint kasdieninių sunkumų, laikraštis "Mūsų Lietuva" amžiumi augo. Jo tvarkytojai – leidėjai ir redaktoriai, – taip pat keitėsi metų bėgyje.

Atvykus į São Paulo kunigų jėzuitų misijai – kun. J. Kidykas, kun. J. Giedrys, kun. Bružikas ir P. Daugintis ir jiems įkūrus Lietuvių S-gos Aliança rūmuose rua Lituania, kuriuos jie gavo

Colégio São José de Vila Zelina

RUA BARÃO DO PIRAI, 423 VILA ZELINA – SÃO PAULO
CEP 03145 FONES: 274-0913 – 274-1674

SUPLETIVO E CURSOS TÉCNICOS:

ELETRÔNICA – MECÂNICA – ADMINISTRAÇÃO – CONTABILIDADE – PUBLICIDADE E SECRETARIADO – PROCESSAMENTO DE DADOS E MAGISTÉRIO

(Computador próprio)

TAXA ÚNICA DE MATRICULA: Cr\$. 6.500,00

MENSALIDADES A PARTIR DE FEVEREIRO DE 1984

MATRICULAS ABERTAS

Juozas Matelionis
vienas iš "Mūsų Lietuvos" steigėjų ir
didžiausių rėmėjų, mirė širdies smūgiu
sakydamas prakalbą per Spaudos pietus

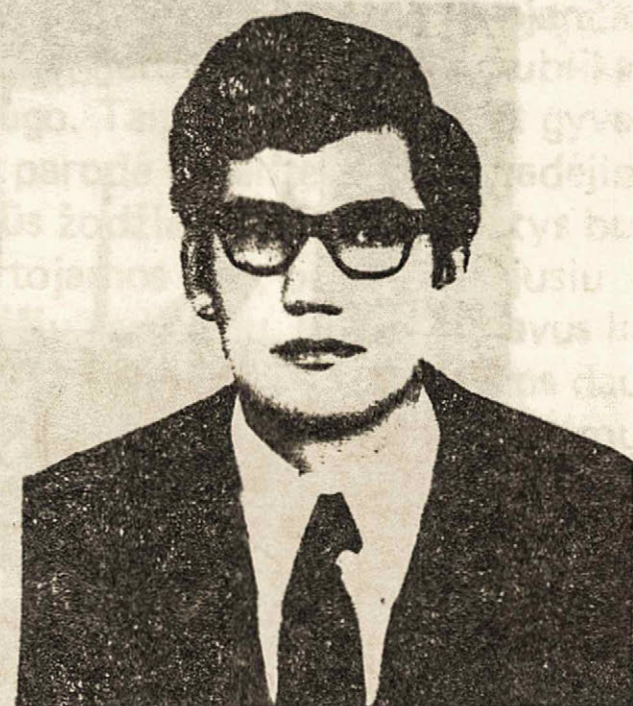
valdyti pagal pasirašytą su Sąjungos valdyba, ilgiems metams kontraktą, jėzuitai perėmė taip pat ir laikraščio "Mūsų Lietuvos" tvarkymą bei jo leidimą. Redakcija iš V. Zelinos perėjo į jėzuitų būstinę rua Lituania. Kurį laiką laikraštis buvo spausdinamas spausdintuvėse Arte Grafica Lituania, tenai kur jisai ir gimė, bet spaustuvei perėjus į kitas rankas, jėzuitai patys ėmėsi rūpintis laikraščio paruošimu, įsigydami laikraščiui spausdinti reikalingus reikmenis. "Mūsų Lietuva" pradėjo eiti jėzuitų globoje, Redaktorium buvo kun. J. Kidykas. Tarkon atvyko iš Š. Amerikos kun. A. Saulaitis, o iš Urugvajaus J. Giedrys ir P. Daugintis. Susidarė nauja laikraščiui "Mūsų Lietuva" leisti bendrovė.

Ne ilgai teko ir jėzuitams buvoti Săo Pauļyje ir ūio kraūto lietuviams leisti laikraūtj. Pralaimėję bylą su Lietuvių S-ga Aliança dėl Sąjungos turto valdymo, turėjo apleisti Rua Lituania rūmus ir dirbti su spauda įsigytame nuosavame pastate Rua Juatindiba. Trumpai ir čia pagyveno. Jėzuitams apleidus Săo Paulo lietuvių koloniją ir pradėtąją savo misiją, jų vieton iš Romos atkeliavo kunigai saležiečiai – Pr. Gavėnas, St. Šilei-

Kun. Pranas Gavėnas

ka ir P. Rukšys, o iš Kinijos P. Urbaitis. Saležiečiai ne tik aptarnauja asmeninę šv. Kazimiero lietuvių parapiją, bet sėkmingai tęsia prieš 35 metus pradėtą Prel. P. Ragažinsko spaudos darbą – leidžia "Mūsų Lietuvą", vienintelį šiandieną dar užsilikusį šioje plačioje Brazilijos šalyje savo tautiečiams laik-

V Bacevičius
Atsakomas "M.L. redaktorius

raštj, kuris dar mus jungia ir palaiko ryšius tarp išblaškytų ir dienomis beiškeliaujančių ir retėjančių lietuvių. Darbo sėkmingumas ir ištvėrmė telydi Saležiečius dar toli užversti "Mūsų Lietuvos" paskutinius lapus.

Kun. Petras Rukšys
dabartinis "ML" redaktorius

Seka "Tautos Vilnis" – Rio de Janeiro

GIRCKUS & CIA. LTDA.

AUDINIŲ FABRIKO SAVININKAI

ANTANAS IR GĖNĖ

GIRCKUS

klientams, giminėms, draugams ir pažįstamiems

linki

LINKSMŲ palaimos KALĖDŲ,
laimingų bei pilnų
sėkmingų NAUJŲ MENTŲ

ANGIE modas

Rua Solon, 773 – Fones: 221-6339 221-6831 – Bom Retiro

CEP 01127 - São Paulo - Capital

SIUVAME ŠILKINES SUKNELES IR MADINGUS RŪBUS MOTERIMS

